

কাৰবি লোক সমাজ-সাহিত্য

সংস্কৃতিত এভূমুকি

সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা

5366

কাৰবি লোক সমাজ-সাহিত্য-সংস্কৃতি
এভূমুকি

AIRTSC, LIBRARY
CLASS NO
BOOK NO.....
ACC. NO.....5366.....
DATE.....

সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা

2288
"Karbi Loka Samaj Sahitya Aru Sanskritit Abhumuki"
a book on Karbi Literature & Culture, written by Suren Baruah and
published with the financial assistance of Assam Institute of Research
for Tribals and Scheduled Castes, Guwahati-22.

Published by :
Sri Suren Baruah

© The Author

First Edition, 1998

Price : Rs. 55/-

Printed by :
Bahniman Printers
Guwahati-22.

PREFACE

The Assam Institute of Research for Tribals and Scheduled Castes, Guwahati under the aegis of Ministry of Social Justice and Empowerment (erstwhile Ministry of Welfare) have been providing grants-in-aid to authors for publication of books written on different aspects of tribals and scheduled castes. The scheme is basically known as 'Grants-in-Aid for Literary Works for Scheduled Castes and Scheduled Tribes'. The Scheme receives very good response from different authors. In fact, it is difficult to accommodate all the authors under the scheme. As a part of this popular scheme, the book on "**Karbi Loka Samaj Sahitya Aru Sanskritit Abhumuki** by **Suren Baruah**" has been sponsored by the Institute for publication. It is expected that the readers will receive the book with pleasure. We look forward for comments and suggestions from the readers.

I am thankful to the Ministry of Social Justice and Empowerment for providing financial assistacne for the scheme. I am also thankful to the Government of Assam, department of WPT & BC for giving financial assistance for the scheme. Finally, I like to thank M/S. Bohniman Printers, Guwahati for their help and co-operation for bringing out the book.

Dated Guwahati
the 16th February, 1999

R. Zaman
Director
Assam Institute of Research
for Tribals and Scheduled Castes
Guwahati-22

উৎসৰ্গা

এসময়ৰ পুৰণা কাকীৰ বাসিন্দা, কাকীৰ ধূলি মাটিৰে জীৱনৰ এচোৱা কাল কটোৱা, কাকী হাইস্কুলৰ প্ৰথম চাম শিক্ষকৰ এজন, আমাৰ অতি প্ৰিয় আৰু শ্ৰদ্ধেয় শিক্ষক, অসমীয়া সাহিত্যৰ একনিষ্ঠ লিখক আৰু সাধক, কাৰবি সকলৰ পুৰুষা ব্যক্তি, ৰাষ্ট্ৰপতিৰ পদ্মশ্ৰী সন্মানেৰে বিভূষিত বিশিষ্ট সাহিত্যিক-অধ্যাপক শ্ৰীযুত ৰংৰং তেৰাং দেৱৰ কৰকমলত “কাৰবি লোক সমাজ-সাহিত্য-সংস্কৃতিত এভূমুকি” গ্ৰন্থখনি উৎসৰ্গা কৰা হ'ল।

-লেখক

সূচীপত্ৰ

বিষয়	পৃষ্ঠা
কাৰবি সকলৰ পৰিচয়	১
কাৰবি সংস্কৃতিত এভূমুকি	৯
কাৰবি সকলৰ প্ৰাচীন শাসন ব্যৱস্থা	২২
কাৰবি লোক কথা : এটি আলোচনা	২৮
কাৰবি গীতি সাহিত্যত লোকজীৱন	৩৬
ছবিন আলুন	৫১
হাঙ্গিমু আলুন	৫৭
কাৰবি সকলৰ চ'জুন পূজা	৬২

কাৰবি সমাজ সম্পৰ্কে শ্ৰীসুৰেন্দ্ৰ বৰুৱাঃ

শ্ৰীসুৰেন্দ্ৰ বৰুৱাই কাৰবি সমাজৰ কলা, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতি সম্পৰ্কে প্ৰবন্ধ সমষ্টি এটি যুগুতাইছে। শ্ৰীবৰুৱাই কাৰবি সমাজৰ প্ৰতি গভীৰ ভালপোৱা আৰু আকৰ্ষণ অনুভৱ কৰি এই প্ৰবন্ধ ৰাজি ৰচনা কৰিবলৈ আগবাঢ়িছে। প্ৰবন্ধ কেইটিত পাণ্ডিত্য প্ৰদৰ্শনৰ কোনো চেষ্টা নকৰি বৰুৱাই সহজ আৰু সৰল ভাৱে কাৰবি সমাজৰ বিভিন্ন তথ্য-পাতি সংগ্ৰহ কৰি মূল্যায়ন কৰাৰ চেষ্টা কৰি সংসাহস দে খুৱাইছে। আনন্দৰ কথা যে কাৰবি সমাজৰ পৰা ছামছিং হাঞ্চে, ৰং বং তেৰাং, লংকাম টেৰণ আদি বিখ্যাত সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ সেৱকৰ জন্ম হৈছে। তেওঁলোকে কাৰবি সমাজৰ বিভিন্ন দিশৰ কথা লিখি প্ৰকাশ কৰাটো কষ্টকৰ হলেও এই কাম তেওঁলোকৰ বাবে অসাধ্য নহয়। কিন্তু অসমীয়া ভাষী মানুহ হৈ শ্ৰীবৰুৱাই এই ক্ষেত্ৰত অসাধ্য সাধন কৰিছেই বুলিব পাৰি।

আনহাতে অসমৰ জনজাতীয় গোষ্ঠীৰ সাহিত্য-সংস্কৃতি-সভ্যতা সম্পৰ্কে অসমীয়া যুৱক সাহিত্যসেৱী সকলে যি কৌতুহল প্ৰদৰ্শন কৰা উচিত আছিল সেয়া আজিও অসমত গঢ়লৈ উঠা নাই ; যি দুই এজনে এই ক্ষেত্ৰত আগবাঢ়িছে তাৰ ভিতৰত 'কাৰবি জীৱনী'ৰ নাট্যকাৰ শ্ৰীসুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা অন্যতম।

শ্ৰীবৰুৱাৰ আলোচনাৰ সীমাবদ্ধতা নিশ্চয় আছে। তথাপি তেওঁ এই ক্ষেত্ৰত এটি সং প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছে বুলি কব পাৰি। মই আশা ৰাখিছোঁ শ্ৰীসুৰেন্দ্ৰ বৰুৱাই অদূৰ ভৱিষ্যতত জনজাতীয় সংস্কৃতিত গবেষণা কৰি আমালৈ অধিক বৰঙণি আগবঢ়াব।

২০/৬/৯৩ ইং
বৰপেটা

শ্ৰীবিজনলাল চৌধুৰী
ৰাজ্যিক সম্পাদক
নতুন সাহিত্য পৰিষদ

অভিমত

যোৱা শতিকাৰ পৰা অসম তথা সমগ্ৰ উত্তৰ-পূব ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন জাতি-জনজাতিৰ ওপৰত লিখনি আৰু চিত্ৰ-চৰ্চা আৰম্ভ হয়। এনে কাম মূলতঃ বৃটিছ অফিচাৰ আৰু বাপ্টিষ্ট মিছনাৰী সকলৰ দ্বাৰা হৈছিল। কাৰবি সকলৰ ওপৰতো আজিৰ পৰা প্ৰায় ডেৰশ বছৰ আগেয়ে এনে কাম আৰম্ভ হৈছিল আৰু ইয়াত অগ্ৰণী ভূমিকা লৈছিল মাইলচ ব্ৰণচন আৰু তেওঁৰ পিছৰ বাপ্টিষ্ট মিছনাৰী সকলে। বৰ্তমান শতিকাৰ আৰম্ভনিৰ লগে লগে কাৰবি সকলৰ ওপৰত এই দিশত উল্লেখযোগ্য লিখনি আৰু গ্ৰন্থ প্ৰকাশ হৈ ওলায় ইংৰাজী মাধ্যমত। এই লিখনি সমূহ বৰ্তমান কালৰ কাৰবি-জনগোষ্ঠীৰ ওপৰত অধ্যয়ন চলোৱা তথা ইংৰাজী আৰু অসমীয়া মাধ্যমৰ লিখক সকলৰ বাবে অমূল্য সম্পদ। ষাঠিৰ দশকৰ পৰা নিচেই কম সংখ্যক হলেও কেইজনমান অসমীয়া লিখকৰ সৃষ্টি হয় (কাৰবি আৰু অসমীয়া ভাষী), আৰু লিখনি সমূহ প্ৰকাশ কৰাত বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে অসম সাহিত্য সভা আৰু ইয়াৰ লগত জড়িত হৈ থকা উদীয়মান যুৱক সকলে। 'কাৰবি নামেত আমেই' অৰ্থাৎ কাৰবি সাহিত্য সভায়ো বোমান লিপিত কাৰবি মাধ্যমেৰে জাতিটোৰ সাহিত্য, কলা ইতিহাস আৰু সমাজৰ বিভিন্ন দিশত লিখনি প্ৰকাশ কৰি পাঠক সমাজলৈ মূল্যবান আলোচনী আৰু পুথি আদি আগবঢ়ায়। তেনেকৈ জনজাতি গৱেষণা কেন্দ্ৰৰ যোগেদিও কিছুমান গৱেষণামূলক প্ৰবন্ধ আৰু গ্ৰন্থ ইংৰাজী মাধ্যমত প্ৰকাশ হয়। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় আৰু উত্তৰ-পূব পাৰ্বত্য বিশ্ববিদ্যালয়ৰ যোগেদিও কেইজনমান যুৱক-যুৱতীয়ে কাৰবি বিষয়ক নিজৰ গৱেষণা গ্ৰন্থ (thesis) লিখি উলিয়াইছে।

জাতিটোৰ ক্ষীণ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক পৰিবৰ্তনে অসম আৰু উত্তৰ-পূব ভাৰত বৰ্ষ তথা সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে এচাম দুৰ্দৰ্শী লিখক আৰু গৱেষকক বিশেষ ভাবে আকৰ্ষণ কৰিছে। সাধাৰণ আধুনিক অসমীয়া সমাজ আৰু পাঠকৰ মনতো কাৰবি জাতিটোৰ প্ৰতি আগ্ৰহ আৰু অনুসন্ধিৎসা বৃদ্ধি পাইছে, আৰু তাৰেই ফলস্বৰূপে সৃষ্টি হৈছে নন লিখকৰ। শ্ৰীসুবেশ্বৰ বৰুৱাও তেনে এজন ন লিখক। অনেক বছৰ ধৰি তেখেতে কাৰবি জাতিৰ ওপৰত প্ৰবন্ধ আৰু নাটক লিখি সাধাৰণ অসমীয়া পাঠক সমাজলৈ মূল্যবান উপহাৰ দি আহিছে। কাৰবি জাতিটোক তেওঁ অস্তিত্ব কৰণেৰে ভাল পায়, আৰু সেয়ে নিজৰ লিখনিৰ মাজেৰে তাক সেৱা কৰি যাবলৈ তেওঁ প্ৰতিজ্ঞা কৰে। বৰ্তমান কাৰবি লোক সমাজ-সাহিত্য-সংস্কৃতিত এতুমুকি' গ্ৰন্থখনী শ্ৰীবৰুৱাৰ অন্যতম প্ৰচেষ্টা। সেয়ে অসমীয়া পাঠক সমাজে গ্ৰন্থখনী সাদৰেৰে আকোৱালি ল'লে শ্ৰীবৰুৱা নিশ্চয় অনুপ্ৰাণিত হ'ব আৰু ভৱিষ্যতে তেখেতৰ পৰা আমি অধিক মূল্যবান লিখনি আৰু গ্ৰন্থ পাম বুলি আশা কৰিব পাৰো।

২৫/৪/৯৬

ডংকা

ড° ফুকন চন্দ্ৰ ফাংচ'

অধ্যক্ষ, বাংছিনা কলেজ

কাৰবি আংলং

লিখকৰ নিবেদন

স্বলীয়া জীৱনৰ সহপাঠী বন্ধু শ্ৰীবীৰেন তেৰাং, চাৰবি জীৱনৰ সহকৰ্মী বন্ধু শ্ৰীৰংবং কাঠাৰ, বিপদ কালৰ বন্ধু-সাহিত্যিক শ্ৰীছামছিং হাঞ্চৈ আৰু মোৰ এসময়ৰ শ্ৰদ্ধেয় শিক্ষক তথা বৰ্তমানৰ বিশিষ্ট সাহিত্যিক শ্ৰীৰংবং তেৰাং দেৱৰ ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্কই মোক কাৰবি জনগোষ্ঠীৰ বিষয়ে কিছু কথা জনাত সহায় কৰে। তেখেত সকলৰ দিহা পৰামৰ্শ আৰু কাৰবি লোকৰ প্ৰতি থকা মোৰ অসীম ভালপোৱাই "কাৰবি জীয়ৰী" নামৰ নাটক লিখাৰ প্ৰেৰণা যোগাইছিল। এই নাটক মঞ্চস্থ কৰিবলৈ গৈ জাতিটোৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ মাজত সোমাই পৰিছিলোঁ আৰু তাৰ ফলশ্ৰুতিত এই গোষ্ঠীটোৰ সামাজিক জীৱনৰ ওপৰত কেইটামান প্ৰবন্ধ লিখাৰ সাহস গোটাইছিলোঁ। নাটকখনে জনসাধাৰণৰ মাজত সমাদৰ লাভ কৰে আৰু প্ৰবন্ধ কেইটাইও কাৰবি সাহিত্যৰ কেইবাজনো চিন্তাশীল লেখক-পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰে। এবাৰ কথা প্ৰসংগত অসম চৰকাৰৰ সমাজকল্যাণ বিভাগৰ সঞ্চালক শ্ৰীলংকি ফাংচ'য়ে (তেতিয়াৰ সঞ্চালক, ১৯৮৬) কৈছিল প্ৰবন্ধ কেইটা থুপাই জনজাতি গৱেষণা কেন্দ্ৰলৈ পঠাওক। তেখেতৰ কথামতেই কামটো কৰিলোঁ। তেনেদৰেই "কাৰবি লোক সমাজ-সাহিত্য-সংস্কৃতিত এতুমুকি" য়ে জন্ম লভিলে।

ইয়াত বিভিন্ন সময়ত লিখা আঠটা প্ৰবন্ধ সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। প্ৰবন্ধ কেইটাৰ ছটা ইতিমধ্যে কাকত-আলোচনীত প্ৰকাশ পাইছে। "কাৰবি সকলৰ প্ৰাচীন (আদিম) শাসন ব্যৱস্থা", "কাৰবি সংস্কৃতিত এতুমুকি" আৰু "হাঙ্গ'মু আলুন" নামৰ প্ৰবন্ধ কেইটা সাপ্তাহিক জনজীৱন কাকতৰ ক্ৰমে ৫ ম বছৰ ১৯তম সংখ্যা (১৯৮৬), ৬ষ্ঠ বছৰৰ ১৩ চেপ্তেম্বৰৰ সংখ্যা (১৯৮৭) আৰু শাৰদীয় বিশেষ সংখ্যা (১৯৯১) ত প্ৰকাশ পায় "ছাবিন আলুন" প্ৰবন্ধটো নতুন প্ৰবাহ কাকতৰ ১ম বছৰ ২য় সংখ্যা (১৯৯০) ত প্ৰকাশ পায় আৰু ইয়াৰ পুনৰ মুদ্ৰণ হিচাবে প্ৰকাশ পায় শংকৰ দেৱ নগৰৰ শৰৎ মিলন উৎসৱৰ স্মৃতিগ্ৰন্থত (১৯৯৩)। "কাৰবি লোক কথা-এটি আলোচনা" প্ৰবন্ধটো প্ৰকাশ পায় অংকুৰ আলোচনীৰ ২য় বছৰৰ ১ম/২য় যুগ্ম সংখ্যাত (১৯৯৩)। "কাৰবি গীতি সাহিত্যত লোক জীৱন" প্ৰবন্ধটো প্ৰথমে প্ৰকাশ পায় শংকৰদেৱ নগৰ ৰঙালী বিহু উৎসৱ স্মৃতিগ্ৰন্থ 'কেতেকী'ত (১৯৯৪)। এই প্ৰবন্ধটি ২য় বাৰ প্ৰকাশ পায় 'আজিৰ বাতৰি' কাকতৰ ২৮ মে (১৯৯৪)ৰ সংখ্যাত আৰু ৩য় বাৰ প্ৰকাশ পায় নগাওঁ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্ সোণালীজয়ন্তী সংখ্যা

(১৯৯৩-৯৪) আলোচনীত। একাধিক প্ৰকাশে প্ৰবন্ধৰ গুৰুত্ব বঢ়োৱা পৰিলক্ষিত হৈছে। এই গ্ৰন্থখনিত ঠাই পোৱা প্ৰবন্ধ কেইটা ইতিমধ্যে প্ৰকাশিত প্ৰবন্ধৰ সংযোজিত ৰূপ।

যিহেতু প্ৰবন্ধ কেইটা বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন প্ৰসংগত লিখা, গতিকে এই কিতাপখনে কাৰবি জাতিৰ শৃংখলাৱদ্ধ বুৰঞ্জী হোৱাৰ যোগ্যতা হেৰুৱাইছে আৰু মাজে মাজে ভিন্ন প্ৰবন্ধত একে কথাৰ পুনৰাবৃত্তি ঘটোৱাইছে। তথাপিও কাৰবি সকলৰ সমাজ, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতি বিষয়ৰ আলোচনা কৰাত কৃপণালি কৰা হোৱা হোৱা নাই।

কিতাপখনৰ পাণ্ডুলিপি চাই সংপৰামৰ্শ আৰু সজ্জ মন্তব্য দাঙি ধৰাৰ বাবে নতুন ন্যাহিত্য পৰিষদৰ প্ৰাক্তন সম্পাদক তথা বৰ্তমানৰ সভাপতি বিশিষ্ট লেখক শ্ৰীবিজ্ঞান লাল চৌধুৰী, বাংগ্ৰিা মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ- লেখক ড° ফুকন চন্দ্ৰ ফাংচ', প্ৰবীন সমালোচক সাহিত্যিক শ্ৰীশশী শৰ্মা আৰু "আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা কলা, সংস্কৃতি সংস্থা"ৰ জ্যেষ্ঠ গৱেষক ড° দিলীপ কলিতা দেৱলৈ গভীৰ শ্ৰদ্ধা যাচিলোঁ। অসম চৰকাৰৰ "অনুসূচীত জাতি আৰু জনজাতি গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান"লৈও মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনালোঁ।

শেষত, কিতাপখনিত অনিচ্ছাকৃত কিছু ভুল ভ্ৰান্তি ৰৈ গ'লে ইয়াক আঙুলিয়াই দিবলৈ আৰু গঠনমূলক পৰামৰ্শ আগবঢ়াবলৈ কাৰবি ভাষা-সাহিত্যৰ লেখক, পাঠক তথা বুদ্ধিজীৱী সকলক অনুৰোধ জনালোঁ। এই কিতাপখনি যুগতোৱাৰ পৰা প্ৰকাশৰ মুখ দেখালৈকে যিসকল সদাশয় ব্যক্তি আৰু প্ৰতিষ্ঠানে আমালৈ সহায়ৰ হাত আগবঢ়ালে তেখেত সকললৈ অভিনন্দন জনালোঁ।

৩১/৪/৯৭

কাকীঃ নগাঁও : অসম

শ্ৰীসুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা

ভদ্ৰাকুটিৰ

পাতনি

কাৰবি আংলং আৰু অসমৰ আন আন জিলাৰ লগতে মেঘালয় আৰু বাংলাদেশতো সিচৰতি হৈ থকা কাৰবি জাতিৰ ওপৰত অসমীয়া আৰু ইংৰাজী দুয়োটা ভাষাতে কিছু লেখা প্ৰকাশ হৈ ওলাইছে। কাৰবি ভাষাতো বংলং তেৰাং, ছামছিং হাঞ্চ, লংকাম টেৰাং, আদি পণ্ডিত ব্যক্তিয়ে কাৰবি সমাজ, সাহিত্য সংস্কৃতিৰ ওপৰত বহুখিনি লিখনি প্ৰকাশ কৰিছে। অৱশ্যে কাৰবি ভাষাত থকা লিখনিসমূহৰ পৰা কেৱল কাৰবি পাঠকহে উপকৃত হয় কাৰণ অনাকাৰবি লোকৰ মাজত কাৰবি ভাষাৰ জ্ঞান একেবাৰে সীমিত। এডৱাৰ্ড ষ্টেক আৰু চাৰ্লচ লায়লৰ এই শতিকাৰ আৰম্ভণিতে প্ৰকাশিত দি মিকিৰচ্ নামৰ ইংৰাজী গ্ৰন্থখনিৰ প্ৰকাশৰ লগে লগে কাৰবি সকলৰ বিষয়ে অনাকাৰবি লোকৰ মাজত কিছু কৌতুহলৰ উদ্ৰেক হয়। এই গ্ৰন্থখনি প্ৰকাশ হোৱাৰ প্ৰায় পঞ্চাশ বছৰ পাছলৈকে কাৰবি সকলৰ তেনে কোনো উল্লেখযোগ্য লিখনি ইংৰাজী বা অসমীয়া ভাষাত প্ৰকাশ হোৱা আমাৰ দৃষ্টিগোচৰ হোৱা নাই। ষাঠিৰ দশকত মঞ্জোৰাম গগৈৰ অসমৰ জনজাতি শীৰ্ষক গ্ৰন্থত সন্নিবিৰ্ণ "মিকিৰ", পি. ডি. শইকীয়াৰ কাছৈৰ তেৰাং গাৱঁৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ ওপৰত ইংৰাজীতে যুগোতোৱা এটি অধ্যয়ন, সত্যেন বৰকটকী ইংৰাজী গ্ৰন্থ "ট্ৰাইবচ্ অৱ আসাম" সন্নিবিষ্ট প্ৰবন্ধ আদি লিখনিয়ে কাৰবি জন জীৱনৰ ওপৰত নতুনকৈ আলোকপাত কৰে। সত্তৰৰ দশকত অধ্যাপক বংবং তেৰাঙৰ কাৰবি অসমীয়া-ইংৰাজী অভিধান, কাৰবি লামতাছাম আৰু ফাডাৰ এম বলদনৰ গি কাৰবি-ইংলিচ ডিক্সনাবী, ছামছিং হাঞ্চৰ কাৰবি অসমীয়া পাঠ কাৰবি লামথে, আদি গ্ৰন্থৰ প্ৰকাশ কাৰবি ভাষাৰ ভেটি টনকীয়াল কৰাৰ বাবে কে বলিষ্ঠ পদক্ষেপ। সত্তৰ আৰু আশীৰ দশকত কাৰবি ভাষাৰ লগতে সমাজ, সংস্কৃতি আৰু লোক-সংস্কৃতিৰ বিষয়েও কেইবাখনো গ্ৰন্থ প্ৰকাশ পায়।

লংকাম টেৰাংৰ "কাৰবি জনগোষ্ঠী", বংবং টেৰাঙৰ কাৰবি সাহিত্য সংস্কৃতিত এডুমুকি" বুদ্ধীন্দ্ৰনাথ বৰদলৈৰ ইংৰাজী গ্ৰন্থ চ'মাংকান, তন্ময় ভট্টাচাৰ্য্যৰ ইংৰাজী গ্ৰন্থ "চ'টিয়লজি অৱ দা কাৰবিজ" প্ৰেমকান্ত মহন্ত সম্পাদিত ছাবিন আলুন আৰু ছামছিং হাঞ্চ সম্পাদিত ছাবিন আলুন দুয়োখন গ্ৰন্থই কাৰবি সমাজত প্ৰচলিত ৰাম কথাক পোহৰলৈ আনি জাতিটোক এই লিখকৰ "বাংগ্ৰিা ছাবপ" আৰু কাৰবি

সমাজ” আদি গ্ৰন্থৰ জৰীয়েতে কাৰবি সকলৰ সমাজ, সংস্কৃতি আৰু লোকসংস্কৃতিৰ বহু দিশ পোহৰলৈ আহে।

কাৰবি জনগোষ্ঠীৰ বিষয়ে আলোচনা সমৃদ্ধ কেইবাখনো আলোচনীৰ বিশেষ সংখ্যা আৰু স্মৃতিগ্ৰন্থও প্ৰকাশ পায় এই দুটা দশকতে। ডিফু সাহিত্য সভাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত “কাৰবি প্ৰসঙ্গ, কাৰবি আংলং জিলা পৰিষদ ৰূপালী জয়ন্তী স্মৃতিগ্ৰন্থ, ডিফু সাহিত্য সভাৰ নাট সমাৰোহৰ স্মৃতিগ্ৰন্থ, অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা আম সাহিত্য সভাৰ ডিফু ধিবেশনৰ স্মৃতিগ্ৰন্থ ইত্যাদি আলোচনী আৰু স্মৃতিগ্ৰন্থত বিভিন্ন লিখকৰ লিখনিত কাৰবি জন জীৱন মূৰ্ত্ত হৈ উঠে।

এটা উল্লেখনীয় মৰ্যাদা প্ৰদান কৰে

এই চমু লিখনিত কাৰবি সকলৰ বিষয়ে আলোচিত মাত্ৰ কেইখনমান গ্ৰন্থ আৰু আলোচনীৰ হে নাম সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। কাৰবি সকলৰ বিষয়ে বিদ্যায়তনিক কৌতুহলৰ প্ৰনে ফলশ্ৰুতি তালিকাত আন এক সংযোজন হৈছে সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা ৰছিত গ্ৰন্থ “কাৰবি সমাজ, সাহিত্য, সংস্কৃতিত এতুমুকি”। এই গ্ৰন্থত শ্ৰী বৰুৱাই সাতেটি অধ্যায়ত সাতটি দিশৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছে। কাৰবি জন জীৱনৰ সৈতে সুপৰিচিত শ্ৰী বৰুৱাই নিজৰ ক্ষেত্ৰকৰ্মলব্ধ অভিজ্ঞতা আৰু অধ্যয়নৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কাৰবি সমাজ, সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ পথাৰখনৰ বিষয়ে কিছু নতুন তথ্যৰো যোগান ধৰিছে এই গ্ৰন্থখনিত। বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কাকত আলোচনীত প্ৰকাশ পোৱা প্ৰবন্ধৰ সংকলন হোৱা স্বত্বেও গ্ৰন্থখনিত এক ধাৰাবাহিকতা পৰিলক্ষিত হয়। পুনৰুজ্জীৱন দোৰৰ পৰাও গ্ৰন্থখনি যথেষ্ট মুক্ত হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। কাৰবি সকলৰ বিষয়ে এতিয়ালৈ বহু লিখনি প্ৰকাশ হৈছে যদিও এতিয়াও বহু দিশৰ ওপৰত প্ৰকৃত অধ্যয়ন হ’বলৈ বাকী আছে। শ্ৰী বৰুৱাৰ কাৰবি জাতিৰ প্ৰতি ভালপোৱা আৰু কৌতুহল অব্যাহত হৈ ৰওক আৰু ভৱিষ্যতে তেওঁৰ পৰা আৰু সমৃদ্ধ ৰচনা পাঠক সকলে পাবক এই কামনাৰে—

দিলীপ কুমাৰ কলিতা

কাৰবি সকলৰ পৰিচয়

THE MIKIRS গ্ৰন্থত Sir Charles Lyall চাহাবে কাৰবি সকলৰ পৰিচয় দিবলৈ গৈ লিখিছে “THE MIKIRS are one of the most numerous and homogeneous of the many Tibeto-Burman races inhabiting the province of Assam.” “সমৰয় প্ৰবাহ” গ্ৰন্থত বিশিষ্ট কাৰবি সাহিত্যিক-অধ্যাপক ৰং বং তেৰাং দেৱে লিখিছে “নিজকে ‘আৰলেং’ বুলি পৰিচয় দি ভালপোৱা কাৰবিসকলক অসম বুৰঞ্জীয়ে ‘মিকিৰ’ নামেৰেই লিপিবদ্ধ কৰিছে। ভাষা তাত্ত্বিক দিশৰ পৰা এই জনগোষ্ঠী মূলতঃ তিব্বত-বৰ্মীয় আৰু নৃতাত্ত্বিক দৃষ্টি কোণৰ পৰা এই সকল মংগোলীয়। বুৰঞ্জীয়ে ঢুকি পোৱা কালৰ পৰাই কাৰবি সকলৰ বাসস্থান হ’ল মধ্য অসমৰ বিশাল পাহাৰীয়া বনাঞ্চল।”

ভাষাৰ ভিত্তিত অসমৰ জনজাতি সকলক দুটা ভাগত বিভক্ত কৰা হয়। এটা হ’ল আঞ্চলিক আৰু আনটো হ’ল চীন-তিব্বতীয়। চীন-তিব্বতীয় সকলক আকৌ দুটা মুখ্য অংশত শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে। প্ৰথমটো হ’ল তিব্বত বৰ্মীয় আৰু দ্বিতীয়টো হ’ল চীন-শ্যামীয়। তিব্বত-বৰ্মীয় ভাষা-ভাষীক পুনৰ চাৰিটা উপাংশত বিভক্ত কৰা হয়— তিব্বতীয়, হিমালয়ী, উত্তৰ অসম আৰু অসম-বৰ্মী। অসম-বৰ্মীৰ দুটা ঠাল হ’ল বড়ো-নগা আৰু কুকি-চীন। ভাষাবিদ সকলে কাৰবি জনগোষ্ঠীক বড়ো-নগাৰ ভিতৰতে সামৰিছে। অবশ্যে কাৰবি ভাষাৰ কিছু শব্দৰ চীনা ভাষাৰ শব্দৰ সৈতেও মিল দেখা যায়। যেনে—

অসমীয়া	কাৰবি	মিজো	চীনা
মৰা	কেথি	খি	কিথি
চকু	মেফ্	মিত	মিক্
পেট	পক	পুম	পোক্
চৰাই	ৰ	-	ৰ
জুই	মে	মেই	মে
লগপোৱা	ফ’	প’	ফ’
চাউল	ছাং	-	ছাউং
কাম	ছাই	-	ছাইহ্
বিক্ৰী	জৰ্	জৰ্	জি

বড়ো ভাষাৰ সৈতে সাদৃশ্য থকা কেইটামান শব্দৰ উদাহৰণ—

অসমীয়া	কাৰবি	গাৰো	ডিমাছা	বড়ো
চকু	মেক	মিকৰেণ	মো	মেপান
দেউতা	প'	পা'	ফা	ফা
পেট	পক	পিপ'ক'	হো'	-

(উৎস কাৰ্বি-লামথে-ছামছিং হাঞ্চ)

কিছু শব্দৰ মিল গাৰো, মিজো আৰু ডিমাছাৰ লগতো থকা দেখা যায়। নৃতাত্ত্বিক বিচাৰত অসমৰ জনজাতি সকলক মঙ্গোলীয় গোষ্ঠীৰ বুলি ধৰা হয়। এই গোষ্ঠীৰ লোক সকলে বিভিন্ন পথেৰে বহু শতাব্দীৰ আগতেই অসমত সোমায়। যদিও অসমৰ জনজাতি সকলক মূলতঃ মঙ্গোলীয় গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হয়, সাম্প্ৰতিক কালৰ নৃতাত্ত্বিক গৱেষণাই এওঁলোকৰ শাৰীৰিক গঠনত অ-মঙ্গোলীয় প্ৰভাৱো আছে বুলি প্ৰমাণ কৰিছে। এচাম পুৰাতত্ত্বিকে ভাবে যে মঙ্গোলীয় জনগোষ্ঠীয়ে অসমত প্ৰবেশ কৰাৰ আগতেই ভেদীক বা প্ৰাচীন ককেচীয় জনগোষ্ঠীৰ লোক অসমলৈ আহিছিল। কিন্তু মঙ্গোলীয় জনগোষ্ঠীৰ লগত টিকিব নোৱাৰি অৱশেষত এওঁলোক এই গোষ্ঠীৰ বুকুতে বিলীন হৈ যায়। সেয়েহে বড়ো গোষ্ঠীৰ লোকৰ মাজত অ-মঙ্গোলীয় শাৰীৰিক গঠন পৰিলক্ষিত হয়।

অসমত থকা মঙ্গোলীয় প্ৰজাতিৰ লোক সকলক দুটা ভাগত ভগাব পাৰি। এটা হ'ল মূল মঙ্গোলীয় বা চীন তিব্বতীয় আৰু আনটো ইণ্ডোনেছীয় বা নেছিয়ট।

মূল মঙ্গোলীয় শাখাৰ জনজাতিসকল হ'ল- মিচিমি, আদী, গালং, আপাটানি, পাহাৰী মিৰি, নংজ্জ, ৰাঞ্চো, নগা (আও, আঙ্গামী, চেমা আৰু লোথা), বড়ো, ৰাভা, ত্ৰিপুৰা, কোচ, মৰাণ, চুতীয়া, মিচিং, কাৰবি ইত্যাদি। মৰাণ, আৰু চুতীয়া সকল অৱশ্যে এই লেখাৰ সময়লৈকে সংবিধানে জনজাতি হিচাবে স্বীকৃতি দিয়া নাই। ইণ্ডোনেছীয় শাখাৰ জনজাতিসকল হ'ল- মেইথেই, মণিপুৰৰ নগা, মিজো বা লুচাই, কুকি, চীন, টাই বা আহোম, খামতি, শ্যাম, নৰা, ফাকিয়াল, আইতনীয়া ইত্যাদি।

গতিকে দেখা হ'ল অসমৰ কাৰবি সকল মূল মঙ্গোলীয় বা চীন-তিব্বতীয় প্ৰজাতিৰ জনগোষ্ঠী।

অসমলৈ কাৰবি সকলৰ প্ৰব্ৰজন : হিউটন চাহাবৰ মতে ভাৰতলৈ অহা পুৰণি প্ৰব্ৰজনকাৰী গোষ্ঠী সমূহৰ ভাগশেৰ হ'ল- নেথ্ৰিট', প্ৰাক্-অষ্ট্ৰেলয়দ, অষ্ট্ৰো-এচিয়াটিক, ইণ্ডোনেচিয়ান, মালয় এচিয়ান, আল্লাইন, আৰ্য আৰু মঙ্গোলীয় গোষ্ঠী। তিব্বত-ব্ৰহ্মদেশৰ মাজেদি উত্তৰ ফালৰ পৰা অহা বাটেৰে অসমত প্ৰবেশ কৰা জনগোষ্ঠী সমূহ হ'ল অকা,

মিচিমি, গাৰো, কছাৰী, মিকিৰ অৰ্থাৎ কাৰবি ইত্যাদি।

আৰ্য সকল অহাৰ বহু হাজাৰ বছৰৰ পূৰ্বৰে পৰা জল আৰু স্থল পথেৰে অসমলৈ আন আন দেশৰ পৰা বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল আহে। পুৰাতত্ত্ববিদ সকলে নেথ্ৰিট', অষ্ট্ৰো-এচিয়াটিক, প্ৰাক্-বৈদিক আৰ্যসকল আৰু তিব্বতী সকল অসমলৈ চাৰিটা পথেৰে অহাৰ সম্ভাৱনাৰ কথা উল্লেখ কৰিছে।

- ১) তিব্বত, নেপাল আৰু ভূটানৰ গিৰিপথ।
- ২) গঙ্গা আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উপত্যকা পথ।
- ৩) বঙ্গোপ সাগৰেদি ব্ৰহ্মদেশ আৰু বঙ্গদেশৰ মাজেদি অসমলৈ অহা জলপথ।
- ৪) অসম-ব্ৰহ্ম পথ।

উপৰোক্ত পথ সমূহৰ ভিতৰত অসম আৰু ব্ৰহ্ম দেশৰ মাজত থকা নদী-উপত্যকা আৰু পৰ্বতীয়া গিৰিপথ বোৰেই যাতায়তৰ অটাইতকৈ সুগম পথ আছিল বুলি অনুমান কৰা হয়। চীনা সাহিত্যিক চিয়াংকিৰ লিখনীৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পেলিৱত চাহাবে অনুমান কৰিছে যে খ্ৰীষ্ট জন্মৰ দুশ বছৰ আগেয়ে অসম, ওপৰ ব্ৰহ্ম আৰু ইউনানৰ মাজেৰে চীন দেশলৈ অহা যোৱাৰ স্থায়ীপথ আছিল। পৌৰাণিক কাহিনীবোৰত আৰু হিউৱেন চাঙৰ টোকাত গঙ্গা আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰইদি অসমৰ লোকে আন দেশৰ লগত বেহা-বেপাৰ কৰাৰ কথা উল্লেখ আছে। এই পথেৰেই প্ৰাক ঐতিহাসিক অনাৰ্য আৰু পিছত আৰ্যসকল আহি পোনপ্ৰথমে অসমত প্ৰবেশ কৰে বুলি বহুতো প্ৰত্নতাত্ত্বিকে মত প্ৰকাশ কৰিছে।

কাৰবি সাহিত্যিক ছামছিং হাঞ্চই 'কাৰ্বি-লামথে' কিতাপত কাৰবি সকলৰ চমু পৰিচয় দিবলৈ গৈ লিখিছে "কাৰবি সকলৰ আদি বাসস্থান ক'ত আছিল তাক ঠাৱৰকৈ কোৱা টান। বুৰঞ্জীবিদ সকলৰ মতে কাৰবি সকল তিব্বত-বৰ্মাৰ এটা ঠাল। তেওঁলোকৰ মতে আদিতে উত্তৰ ভাৰতৰ হিমালয়ৰ নামনিত কাৰবি সকলৰ আদি বাসস্থান। যি কি নহওক, কাৰবি সকল ভাৰতলৈ অহা আন আন অনাৰ্যৰেই এটা ঠেঙুলি। মহাকাব্য ৰামায়ণ আৰু মহা ভাৰততো অনাৰ্যসকলৰ বৰ্ণনা আছে। এই দুখন মহাকাব্যৰ ভিতৰত ৰামায়ণখন কাৰবি জাতিৰ সতে অন্তৰ্ভুক্ত মিল আছে। কাৰবিসকলৰ কিম্বদন্তী মতে ৰামায়ণত বৰ্ণিত কিষ্কিন্ধা ৰাজ্যখন কাৰবি ৰাজ্যৰেই আছিল।"

হাঞ্চই উল্লেখ কৰা মতে আদিতে হিমালয়ৰ নামনিত বসবাস কৰা কাৰবি সকলক দ্ৰাবিড় সকলে দক্ষিণ ভাৰতলৈ খেদি পঠায়। দক্ষিণ ভাৰতত তেওঁলোকে কিষ্কিন্ধা ৰাজ্য স্থাপন কৰে। কিষ্কিন্ধাবাসীৰ সহায়তে ৰামে সীতাক উদ্ধাৰ কৰাৰ পাছত সেনাপতি অঙ্গদে পুনৰ স্বদেশলৈ উভতি নগৈ ৰামেশ্বৰ সেতুবন্ধৰ ওচৰত নতুন ৰাজ্য পাতে।

তাতে অপায় অমঙ্গলে দেখা দিয়াত তেওঁ কাবেৰী নদীৰ পাৰত ৰাজ্য স্থাপন কৰে। তাতো নানা অসুবিধা পায় উত্তৰ ভাৰতলৈ গুছি আহে। উত্তৰ ভাৰতৰ লোক সকলে তেওঁলোকক 'কাবেৰীবাসী' (কাবেৰী আছ') বুলি ক'বলৈ আৰম্ভ কৰে। এই 'কাবেৰী'ৰ পৰাই 'কাৰবি' শব্দটোৰ উদ্ভৱ হৈছে বুলি কিছু লোকে মত প্ৰকাশ কৰে। নিজকে কাৰবি বুলি চিনাকি দিয়া এই লোক সকলৰ পৰবৰ্তী সময়ত অসমলৈ প্ৰব্ৰজন ঘটে।

উক্ত মতবাদ নিৰ্ভুল বুলিব নোৱাৰি। ইয়াত উল্লেখিত তথ্য বুৰঞ্জী সন্মতও বুলিব নোৱাৰি। কাৰণ, সঁচা অৰ্থত বুৰঞ্জীয়ে ঢুকি পোৱা দিনৰে পৰা কাৰবি সকলৰ বাসস্থান অসমৰ পৰ্বতীয়া ঠাই সমূহে বুলি জনা যায়। আনহাতে মিকিৰ নামেৰে জনাজাত এই গোষ্ঠীটোৱে নিজকে কাৰবি বুলি পৰিচয় দিছিল এই শতিকাৰ চতুৰ্থ দশকৰ পিছৰ পৰাহে।

শাৰীৰিক গঠন : অসমলৈ অহা জনগোষ্ঠী সমূহক গাৰ গঠন আৰু অবয়ব অনুসৰি চাৰিটা ভাগত বিভক্ত কৰা হয়। ১) ডিঙি চুটি আৰু নাক সৰু (Bracyce phalic leptorrhine type), ২) ডিঙি চুটি আৰু নাক চেপেটা (Bracyce phalic platyorrhine type), ৩) ডিঙি দীঘল আৰু নাক চুটি (Dolichocephalic phalic leptorrhine type) আৰু ৪) ডিঙি দীঘল আৰু নাক সৰু ধৰণৰ (Dolichocephalic leptorrhine type)। শেষৰ জনগোষ্ঠীটো বঙ্গোপ সাগৰেদি আহি অসমত সোমাইছিলি বুলি জনা যায়। কাৰবি সকল এই গোষ্ঠীৰেই অন্তৰ্গত।

অসম আৰু কাষৰ পৰ্বতীয়া অঞ্চলত বস বাস কৰাৰ পাছত কাৰবি সকলৰ পূৰ্বৰ শাৰীৰিক গঠনৰ তাৰতম্য ঘটে। তেওঁলোকৰ গাৰ বং আৰু গঠন প্ৰসংগত ১৯০৮ চনত Sir Charles Lyall চাহাবে THE MIKIRS গ্ৰন্থত লিখিছে "Their Colour is light yellowish brown, and the girls are often fair. The men are as tall as the majority of the hill races of Assam, Colonel L.A. Waddell's eighteen specimens averaging 1633 millimetres, or 5.354 feet, in height, the tallest being 5.583 feet, and the shortest 5.108. The average is noticeable higher than that of their neighbours the Khasis. The average head measurements in these specimen were—length, 181 millimetres ; breadth, 141 ; cephalic index, 77.9. The nose is broad at the base, and often flat, giving a nasal index of 85.1, and an orbito-nasal of 107.7. The facial hair is scanty, and only a thin moustache is worn. The front of the head is some times, but not generally, shorn. The hair is

gathered into a knot behind, which hangs over the nape of the neck. The body is muscular, and the men are capable of prolonged exertion."

কাৰবি শব্দৰ উৎপত্তি : 'কাৰবি' শব্দটোৱে কাৰবি জনগোষ্ঠী আৰু এওঁলোকৰ ভাষা দুয়োটাকে বুজায়। এই শব্দটোৰ উৎপত্তি প্ৰসংগত ভিন্নমত পৰিলক্ষিত হয়। ছামছিং হাঞ্চেই উল্লেখ কৰাৰ দৰে কিছুলোকে ভাবে যে কাবেৰীৰ পাৰৰ পৰা এসময়ত যিটো জনগোষ্ঠী উত্তৰ ভাৰতলৈ আহিছিল তেওঁলোকক অন্যান্য গোষ্ঠীৰ লোকে কাবেৰী বাসী বুলি কৈছিল। আদিতে এই সকলে নিজকে 'ছুম্ফি' (অৰ্থাত 'আৰলেং') বুলি চিনাকি দিছিল যদিও উত্তৰ ভাৰতৰ অন্যান্য জনগোষ্ঠীয়ে এওঁলোকক কাবেৰীবাসী বুলি চিনাকি দিয়াত এওঁলোকেও 'আৰলেং' শব্দৰ পাছত 'কাৰবি' শব্দটো লগ লগায় লয়। কাবেৰী নদীক এওঁলোকে 'কাৰবি লাংবই' বুলি কয়। এই 'কাৰবি' শব্দৰ অপভ্ৰংশ হৈ 'কাৰবি' শব্দৰ উৎপত্তি হয়।

আন কিছুলোকে বাবে, কাৰবি সংস্কৃতিৰ পৰাই 'কাৰবি' শব্দটোৰ উৎপত্তি হৈছে। কাৰবি জনবিশ্বাস মতে এওঁলোকে ভাবে 'ইলিকে থেকাৰ কেবি আছ' 'অৰ্থাৎ' 'আমি হৈছো স্পন্দৰ নামত উছৰ্গা কৰা সন্তান।' 'থেকাৰ কেবি'ৰ 'থে' আৰু 'কে' আখৰ দুটা লুপ্ত হৈয়ে 'কাৰবি' শব্দৰ উৎপত্তি হৈছে।

এই প্ৰসংগত অধ্যাপক ৰং বং তেৰাঙে 'সম্বয় পৰ্বাহ' প্ৰবন্ধ 'সংকলনৰ 'কাৰবি সকল' নামৰ পাঠটিত লিখিছে " 'কাৰবি' শব্দটোৰ বুৎপত্তি সম্বন্ধে বহুজনৰে সুকীয়া ধাৰণা হয়তো থাকিব পাৰে। এনে বিতৰ্ক বোৰলৈ নগৈ, আদিম কাৰবি পুৰুষৰ মনত উদয় হোৱা জুইৰ ধাৰণাৰেই শব্দটোৰ বুৎপত্তিৰ স্থল বুলিব পাৰি। কিয়নো, কাৰবি জনগোষ্ঠীৰ মাজত জুইৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধাভাৱ আজিও গভীৰ ভাৱে অংকুৰিত হৈ আছে। তেওঁলোকৰ বৰষৰ 'কুট্' নামৰ মূল কোঠাৰ জুই শালৰ জুই অনিৰ্বাপিত কৰি ৰখাটোৱেই সনাতন কাৰবি ধৰ্মৰ আদৰ্শ। 'মে আকাৰ কেবি' বাক্যাংশৰ পৰাই চমুকৈ 'কাৰবি' শব্দটো গঠিত হৈছে। এই শব্দটোৰ বহল অৰ্থ হল - 'অগ্নিপূজক'।"

অসমৰ আদি বাসিন্দা সকলৰ অন্যতম এই গোষ্ঠীটোকে আগেয়ে মিকিৰ বোলা হৈছিল যদিও বৰ্তমানে কাৰবি নামটোহে প্ৰচলিত।

কাৰবি সকলৰ অৱস্থিতি : অসমৰ বিভিন্ন জিলাত, আনকি কাষৰীয়া পাৰ্বত্য ৰাজ্যতো কাৰবি সকল সিঁচৰতি হৈ আছে। সকলো কাৰবিয়ে নিজৰ কাৰবি ভাষা ক'ব নাজানে ; অন্যহাতে কিছুমান অঞ্চলৰ অনা কাৰবি লোকেও কাৰবি ভাষা ক'ব জানে বা কয়। এই ক্ষেত্ৰত THE MIKIRS গ্ৰন্থত উল্লেখিত ১৯০১ চনৰ এক Census Report প্ৰণিধানযোগ্য।

DISTRICT	MIKIRS BY RACE	SPEAKING MIKIR
Cachar plains	717	728
Sylhet	156	166
Kamrup	10,587	8,026
Darrang	2,646	3,108
Nowgong	35,732	34,273
Sibsagar	22,909	22,803
North Cachar	1,446	nil
Khasia and Jaintia Hills	12,840	13,142
Else where	13	37
Total	87,046	82,283

গ্রন্থখনত লিখিছে- "In Kamrup, Nawgong and Sibsagar, it may reasonably be assumed that the Mikirs returned as speaking some other language (probably Assamese) also spoke the speech of their tribe, being bilingual like other non Aryan races in Assam, and the 809 persons in Darrang, the Khasi and Jaintia Hills, and else where, returned as speaking Mikir, though not as Mikirs by race, must really have belonged to the tribe."

কাৰবি সকল বিভিন্ন জিলাত সিঁচৰতি হৈ আছে যদিও কাৰবি আংলং (মিকিৰ পাহাৰ) তে সংখ্যা গৰিষ্ঠ কাৰবি থুপ খাই থকাত আৰু এই জিলাৰ ঠাই সমূহ এসময়ত গঢ়ি উঠা কাৰবি ৰাজ্যৰ মূল ভূমিখণ্ড বুলি ঐতিহাসিক প্ৰমাণ থকাত, এই জিলা কাৰবি সকলৰ স্বায়ত্ত্ব শাসিত জিলা হিচাবে পৰিগণিত হৈছে। অৱশ্যে ইয়াৰ বাবে কাৰবি সকলে সংগঠিত ৰূপত যুঁজ দিব লগা হৈছিল দেশীয় চৰকাৰৰ সৈতে। ১৯৫২ চনৰ আগলৈকে সংযুক্ত মিকিৰ পাহাৰ জিলা নামেৰে এই ঠাই নগাওঁ জিলাৰ লগত সংযুক্ত আছিল। ইয়াৰ এটা অংশ শিৱসাগৰ জিলা আৰু খাচীয়া জয়ন্তীয়া জিলাৰ সৈতেও সংলগ্ন আছিল। কাৰবি আংলং জিলাখনেই কাৰবি সকলৰ মূল কৰ্মস্থলি বৰ্তমান। কাৰবি সাহিত্যিক ৰং বং তেৰাঙে "কাৰবি সকল" নামৰ প্ৰবন্ধৰ এঠাইত লিখিছে "নতুন অসমৰ পটভূমিত 'কাৰবি' সকল আজি পৰিচিত হৈ উঠিল- ভূমিপুত্ৰ। কাৰবি আংলং জিলাখন আজি হৈ পৰিল তেওঁলোকৰ প্ৰগতিৰ বুনিয়াদ আৰু নতুন ইতিহাস ৰচনা কৰাৰ এক সোণালী সোপান।" বৰ্তমান এই জিলা স্বায়ত্ত্ব শাসিত প্ৰদেশ হিচাবে স্বীকৃত হৈছে।

কাৰবি সমাজ : কাৰবিসকলৰ প্ৰধান ফৈদ পাঁচটা। ইংতি, তেৰাং, টেৰণ, তিমুং আৰু ইংহি। কাৰো কাৰো মতে অৱশ্যে তেওঁলোকৰ প্ৰধান ফৈদ ছটা। প্ৰত্যেক ফৈদ কিছুমান শাখাত বিভক্ত। যেনে ইংতি ফৈদটো ৮টা শাখাত, তিমুং ফৈদটো ৩০ শাখাত, তেৰাং ফৈদটো ১৮ শাখাত, টেৰণ ফৈদটো ৯টা শাখাত আৰু ইংহি ফৈদটো ৩০ টা শাখাত বিভক্ত। ফৈদবোৰৰ সংখ্যাৰ দৰে শাখাবোৰৰ সংখ্যাৰ ক্ষেত্ৰটো কাৰবি লোকৰ মতানৈক্য পৰিলক্ষিত হয়।

একে ফৈদৰ মাজত কাৰবি সমাজত বিবাহ নিষিদ্ধ। বিয়াৰ পাছত কণ্যাই দৰাৰ উপাধি গ্ৰহণ কৰাটোও নিষিদ্ধ। কাৰবি সমাজত মোমায়েকৰ ছোৱালী বিয়া কৰাটো এক পৰম্পৰা। ককায়েকৰ মৃত্যু ঘটিলে দেওৰেকে বৌয়েকক বিয়া কৰোৱাটো এই সমাজত অবৈধ নহয়। 'আদাম আছাৰ' গীত গাই কাৰবিসকলে অতি সহজ সৰল ভাৱে বিবাহ কাৰ্য সম্পাদন কৰে।

কাৰবিসকল কৃষিজীৱী। কৃষিৰ পথাৰ ঝুমতলিখনক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই তেওঁলোকৰ আৰ্থ-সামাজিক বুনিয়াদ গঢ়ি উঠিছে। ইয়েই সংস্কৃতিৰো বিকাশ ঘটাইছে। কুকি-চীন জনগোষ্ঠীৰ আৰ্হিৰে সজোৱা দুচলীয়া চাংঘৰটিয়েই হ'ল এই পিতৃপ্ৰধান গোষ্ঠীটোৰ বাসস্থান। কাৰবিসকল দেওপূজক। তেওঁলোকৰ এজন শ্ৰেষ্ঠ দেৱতা হ'ল বাৰিখে পিৰ্থাত। স্বৰ্গৰাজ ইন্দ্ৰৰ উদ্দেশ্যে কৰা পূজা ভাগ হ'ল 'চ'জুন। 'হাচ্চা কেৰান' হ'ল তেওঁলোকৰ এটি কৃষ্টি উৎসৱ। তেওঁলোকৰ আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ উৎসৱ হৈছে 'চ'মাংকান', অৰ্থাৎ দহা উৎসৱ। এই উৎসৱ প্ৰসংগত অধ্যাপক ৰংবং তেৰাঙে নিজৰ মন্তব্যত কৈছে "কাৰবিসকলৰ 'চ'মাংকান' জাতিটোৰ কৃষ্টি, সভ্যতা, জীৱন আৰু জগৎ সম্বন্ধীয় ধ্যান-ধাৰণাৰ এক মূৰ্ত প্ৰকাশ।" মৃতকৰ আত্মাৰ সদগতিৰ কাৰণে কৰা এই অনুষ্ঠানটোত দুৰ-দূৰণিৰ গাওঁবোৰৰ ডেকা-গাভৰুৱে বাদ্যযন্ত্ৰ সহযোগে দি 'নিমছ' কেৰাং' নৃত্যত অংশ গ্ৰহণ কৰে। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ পাৰৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলত বাস কৰা কামৰূপ জিলাৰ কাৰবি সকলে পালন কৰা 'দ'মাহী' উৎসৱ কাৰবি সংস্কৃতিৰ পৰাই উদ্ভৱ হোৱা।

বিষ্ণু ৰাভাই 'অসমীয়া কৃষ্টি'ত কাৰবি সকলৰ কথা এনেকৈ লিখিছে 'অসমৰ পাহাৰে পৰ্বতে, গুহাই কন্দৰে, নৈয়ে ভৈয়ামে, হাবিয়ে বননিয়ে এই মিকিৰ সকলেই প্ৰথম বিচৰি ফুৰিছিল। তেওঁলোকেই অসমৰ আবিষ্কৰ্তা কলম্বচ। তেওঁলোক অষ্ট্ৰিক জাতীয়। আড়াই লাখ বছৰীয়া কালৰ সোঁতেও তেওঁলোকৰ কৃষ্টি আৰু উলংগ বৰবৰ সভ্যতাক উটুৱাই নিব পৰা নাই। আৱৰণৰ ভিতৰত এটা সামান্য লেংটি; তাতো বিশেষ কাৰুকাৰ্য নাই। খাদ্যৰ ভিতৰত লতাৰ আনু, ফল-মূল, গছৰ পাত। গতিকে এই মিকিৰ সকলেই আদিম অসমীয়াৰ প্ৰতিচ্ছবি এতিয়াও চিনাকি দি আছে। কিমান সংগ্ৰাম যে চলাইছিল,

তেওঁলোকে কিমান যে যুঁজিছিল ইয়াৰ হিংস্ৰ জন্তু বিলাকৰ সতে, তাক কল্পনা কৰিলেও আজিৰ অসমীয়াৰ মন-প্ৰাণ আতংকত আতংকিত হয়, গাৰ নোম থিয় দিয়ে।এই অসমত প্ৰথম মানৱৰ প্ৰথম বাসস্থান গঢ়োতে কিমান পৰিশ্ৰম লাগিছিল, এই মিকিৰ সকলেই জানে।”

কাৰবিসকলৰ কৃষ্টি আৰু জীৱন দৰ্শনত খাছী ছিন্‌টেং দৰ্শনৰ উপৰিও ভাৰতীয় হিন্দু দৰ্শনৰ প্ৰবাহ বিদ্যমান। ‘ছাবিন আলুন’ (কাৰবি ৰামায়ণ), ‘হাঙ্গ’মু আলুন’, ‘ৰোমীৰ’, ৱনগীত, সাধুকথা, ফকৰা-যোজনা আদি বিভিন্ন লোক সাহিত্যৰ সমলেৰে পোত খাই থকা কাৰবি সমাজ সমগ্ৰ অসমৰ মাটিৰ সৈতে মিলি থকা এক অমূল্য মানৱ সম্পদ।

কাৰবি সকলক মিকিৰ বুলি কোৱাৰো এটা অৰ্থ আছে। ‘মি’ শব্দটো কুকি-চীন ভাষাৰ শব্দ। ইয়াৰ অৰ্থ হ’ল মানুহ। কুকি-চীন গোষ্ঠীৰ নামৰ আগত প্ৰায়ে ‘মি’ শব্দ থাকে। যেনে- মিৰি, মিজু, মিছিং, মিছিমি, মিৰিং, মিকিৰ আদি। কিছুলোকে মিকিৰ শব্দটোৰ অৰ্থ এনেকৈ উলিয়াই- ‘মি’ মানে মানুহ আৰু ‘কিৰ’ মানে ভয়াতুৰ। মিকিৰ সকল আছিলতে ভয়াতুৰ। প্ৰকৃততে শান্তিপ্ৰিয় স্বভাৱৰ বাবেই এওঁলোক পলৰীয়া ধৰণৰ বা ভয়াতুৰ স্বভাৱৰ হ’ল। নানা সমস্যাবে জৰ্জৰিত এই গোষ্ঠীটোৰ জীৱন আৰু দৰ্শন অসমৰ ইতিহাসৰ সৈতে এবাৰ নোৱাৰাকৈ সংপৃক্ত হৈ আছে আৰু থাকিবও।

কাৰবি সংস্কৃতিত এভূমুকি

সংস্কৃতিৰ অৰ্থ অতি ব্যাপক। ই জাতিৰ জীৱন যাত্ৰাৰ লগত জড়িত। শিল্পী সৈনিক বিষ্ণু ৰাভাই কৈছে “কাব্য, গান, শিল্প, দৰ্শন, ধ্যান-ধাৰণা, আচাৰ, অনুষ্ঠান, ভদ্ৰতা, শিষ্টাচাৰ, নীতি-নিয়মকেই সাধাৰণতে মানুহে বুজে কৃষ্টি বা কালচাৰ বুলি। কিন্তু দৰাচলতে বাস্তৱ প্ৰয়োজনত যাৰ জনম, মানুহৰ জীৱন সংগ্ৰামত যি শক্তি, জীৱন যাত্ৰাৰ বাস্তৱ উদ্দেশ্য সিদ্ধিত সি মুকুতি, সেয়েহে আচল কৃষ্টি, প্ৰকৃত সংস্কৃতি, বিয়াল কালচাৰ।” কৃষ্টি সম্পৰ্কে Prof. Kroeber য়ে কৈছে “Culture is the special and exclusive product of man and is their distinctive quality in the cosmos.”

সংস্কৃতি শব্দটো কিন্তু প্ৰাচীন ভাৰতীয় ভাষাত ব্যবহৃত শব্দ হয়। কোনো প্ৰাদেশিক ভাষাতো এই শব্দটো ব্যবহাৰ হোৱা নাছিল। বৰ্তমান শতিকাৰ পঞ্চম দশক মানৱ পৰাহে ‘সংস্কৃতি’ শব্দটো ব্যবহাৰ হৈছে যাক ইংৰাজীত ‘কালচাৰ’ (Culture) বোলে। অৱশ্যে কুৰি শতিকাৰ বিখ্যাত ভাৰতীয় ভাষাবিদ ড° সুনীতি কুমাৰ চট্টোপধ্যায়ে ইংৰাজী ‘কালচাৰ’ৰ প্ৰতিশব্দ হিচাবে ‘কৃতি’হে ব্যবহাৰ কৰিছিল। কোনো লেখকে Culture ৰ প্ৰতিশব্দ হিচাবে ‘কৃষ্টি’ ব্যবহাৰ কৰিছে যদিও ‘কৃষ্টি’ৰ অৰ্থ সিমান ব্যাপক নহয়। গতিকে ‘কালচাৰ’ৰ অৰ্থব্যঞ্জক শব্দ হিচাবে বৰ্তমান সময়ত ‘সংস্কৃতি’ শব্দকেই সকলোৰে গ্ৰহণ কৰিছে। নৃতাত্ত্বিক দিশৰ পৰা অধ্যয়ন কৰি ‘আদিম সংস্কৃতি’ নামৰ গ্ৰন্থত সংস্কৃতিৰ সংজ্ঞা ই.বি. টেইলৰে এনেদৰে দিছে “সংস্কৃতি এনে এটা জটিল ৰূপ য’ত জ্ঞান বিশ্বাস, নীতি-নিয়ম, আচাৰ-ব্যবহাৰ, অন্যান্য সামৰ্থ আৰু সমাজৰ লোক হিচাবে মানুহে আহৰণ কৰা অভ্যাস আদি সকলোকে সামৰি লয়।” সেয়েহে মেৰিলে কৈছে “সংস্কৃতিৰ ইতিহাস মানে মানুহ হিচাবে মানুহৰ ইতিহাস।” ‘The History of Man’ ত Carleton S. Coon য়ে কৈছে “সংস্কৃতিয়ে যুগ্ম আৰু দলবদ্ধ মানুহৰ মাজত সম্বন্ধ ঘটায়। প্ৰাকৃতিক বস্তুক লৈ মানুহে কৰা কাৰ্যকলাপ সংগীত, চিত্ৰকলা আৰু মানুহৰ প্ৰতিকৃতিকে আদি কৰি প্ৰতীকৰ ৰাজ্যত ব্যয় কৰা শক্তিকো উপাদান হিচাবে অন্তৰ্ভুক্ত।”

অতীজৰ পৰা অসমত বসবাস কৰি অহা অনাৰ্য্য সংস্কৃতিৰ লোক সকলক সচৰাচৰ জনজাতি হিচাবে আখ্যা দিয়া হয়। অসমৰ আদিম গোষ্ঠীসকলৰ অন্যতম ঠাল কাৰবি সকলকো, সেয়েহে জনজাতি হিচাবে গণ্য কৰা হয়। এই জনজাতিসকল অসমৰ আচল অসমীয়া।

এটা জাতিৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰোতে ক্ৰমাৰ আৰু ক্লকনে কোৱাৰ দৰে ছটা দিশলৈ লক্ষ্য ৰাখিব লগীয়া হয়। দিশ কেইটা হৈছে-

(১) বৰ্ণনাত্মক (Descriptive), (২) ঐতিহাসিক (Historical), (৩) সাধাৰণ (Normative), (৪) মনস্তাত্ত্বিক (Psychological), (৫) গঠনমূলক (Structural) আৰু (৬) কৌলিক বা উৎপত্তি বিষয়ক (Genetic)। কাৰবি সংস্কৃতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ যাওঁতে আমি কিংবদন্তিৰ আশ্ৰয় লৈহে আগবাঢ়িব লাগিব। হলেও ওপৰত উল্লেখিত দিশবোৰ কিংবদন্তি সমূহে চুই নোযোৱাকৈ নাথাকে।

কাৰবি সকল অতি সংগীতপ্ৰিয়। কিন্তু আদিম অৱস্থাত তেওঁলোকে সংগীতৰ অভাৱ বৰকৈ অনুভৱ কৰিছিল। তেওঁলোকৰ মাজত সংগীত চৰ্চা কেনেকৈ আৰম্ভ হ'ল তাৰ এক কিংবদন্তি কহিনী আছে। কাৰবিসকলৰ জনবিশ্বাসত এই কাহিনীৰ চাপ অতি দকৈ শিপাই আছে। এই লোক কাহিনীমতে কাৰবিসকলৰ আদিম অৱস্থাত কোনো গীত-মাত নথকা হেতুকে সৃষ্টিকৰ্তাই ৰাংছিনাক কাৰবিসকলৰ মাজত গীত মাত প্ৰচাৰৰ দায়িত্ব দিয়ে। সেয়েহে ৰাংছিনাই সংগীত সৃষ্টি কৰিবৰ নিমিত্তে ছিং মিৰ্জেং আৰু লং মিৰ্জেং নামৰ ভাতৃদ্বয়ৰ পৃথিবীলৈ পঠায়। তেওঁলোকেই বিধিমতে কাৰবি সমাজত সংগীত প্ৰচাৰ কৰে। 'লুখে কেপ্লাং' অৰ্থাৎ গায়কৰ উৎপত্তি বিষয়ক গীতত এই লোক কাহিনীৰ সুন্দৰ বৰ্ণনা আছে। "ৰাংছিনা ছাৰপ" আৰু কাৰবি সমাজ" নামৰ গ্ৰন্থত লেখক দিলীপ কলিতাই কৈছে "লুখে কেপ্লাং" অৰ্থাৎ গায়কৰ উৎপত্তি নামেৰে যিটো গীত কাৰবি সমাজত প্ৰচলিত আছে সেই গীতটোৱেই ৰাংছিনা ছাৰপ'ৰ কাহিনী গীত। বিভিন্ন অঞ্চলত বিভিন্নজনে এই গীতটো বিভিন্ন ধৰণে গায়। আঞ্চলিক Variance আৰু গায়কসকলৰ সৃজনশীল মনৰ প্ৰভাৱৰ বাবে গীতৰ কথা আৰু কাহিনীৰ ভিন্ন ভিন্ন ৰূপ দেখা যায়।" উল্লেখযোগ্য যে কোনো কোনো অঞ্চলত গোৱা গীতৰ ওপৰত উল্লেখ কৰা মিৰ্জেং ভাতৃদ্বয়ৰ পৰিবৰ্তে চেন্দু আৰু লংবিৰ নামহে কোৱা হয়। কোনো গীতত আটাইকেইজনৰে নাম লোৱা হয়।

'লুখে কেপ্লাং' ৰ এটা ফাকিত গোৱা হয়-

কাৰবি কে আৰে লুন তেম'

কাংকইবেং আলুন হাংজ'

ইক ৰামছিনা ছাৰপ'

নাংদ' কে তেলেহৰ লাংছ'

ছংছাৰ কে তাৰ্গ' দিং ৰাদ'

ছিং মিৰ্জেং বাং নাংতেই মুছ ছ'

অৰ্থাৎ, কাৰবিৰ গীত মাত নাছিল

কাংকইবেং বেবেৰিবাং গীত গাইছিল

আমাৰ পিতৃ ৰামছিনা ছাৰপ'

তেলেহৰ জুৰিত থাকিলহি

ছংছাৰ ৰেচ' চাই আছিল

(সেয়ে) মিৰ্জেং ভাতৃদ্বয়ক পঠিয়ালে।

উশুংখল প্ৰকৃতিৰ কোলাত অতিকায় মহাবলী হিংস্ৰ জীৱ-জন্তুৰ সৈতে সঘনে যুঁজ দি নিজৰ অস্তিত্ব বৰ্তাই ৰাখিব লগীয়া এই অন্ধকাৰ কালচোৱাতেই কাৰবিসকলৰ মনত দেৱতা, ভূত-প্ৰেত আদিৰ ধাৰণাৰ জন্ম হয়। "তেপ্লাং ই ছি মূৰ্তি এদন, থেংপি এবং আৰণাম এনুত' অৰ্থাৎ 'টলাই টলাই দেৱতা, গছে গছে ভূত-প্ৰেত' এয়া তেওঁলোকৰ সৰল বিশ্বাস। সেয়ে দেৱতা, ভূত-প্ৰেতৰ সন্তুষ্টিৰ বাবে হেম্ফু-মুজ্ৰাং, ৰিত অলংপেং, চিনখং আৰণাম, আৰণাম ফাৰ', চ'জুন আদি বিভিন্ন পূজাৰ সৃষ্টি হ'ল।

আদিম কালৰে পৰা (কাৰো কাৰো মতে ১৫ হাজাৰ মান বছৰৰ আগৰে পৰা) কাৰবিসকলে পাহাৰত সন্মিলিতভাৱে জুমখেতি কৰিবলৈ লৈছিল। এই জুম খেতিয়েই আদিম অসমীয়াৰ প্ৰথম কৃষি তথা আদিম কৃষ্টি। কৃষিৰ লগত প্ৰথম কৰ্ষণ হোৱা কালচোৱাতেই তেওঁলোকৰ মাজত কৃষি সম্পৰ্কীয় এটি আখ্যানে জন্ম লভিলে। ছিনিং অৰ্থাৎ স্বৰ্গ আৰু লংলে অৰ্থাৎ মাটি- এই দুইৰ সম্পৰ্ক আৰু সংঘৰ্ষই সৃষ্টি কৰিলে 'চজুন' পূজাৰ। 'চজুন' পূজাৰ মূল দেৱতাজন হ'ল ছিনিংবেছ' অৰ্থাৎ স্বৰ্গৰাজ ইন্দ্র। এই পূজাৰ সম্পৰ্ক কৃষিৰ লগত।

মাটিৰ লগত কাৰবিসকলৰ আজন্ম সম্পৰ্ক। তদৰূপ কৃষিৰ লগতো। সেয়ে কৃষিপ্ৰাণ ডেকা-গাভৰুৰ দল 'জিৰ কেদাম'ক সুঁৱৰি কোনোবা পাহোৱাল ডেকাই প্ৰাণভৰি গোৱা গীতৰ অসমীয়া ভাৱাৰ্থ এনেকুৱা-

জিৰ কেদাম !

সংগবন্ধ খেতিয়ক ডেকা-গাভৰু,

তোমালোকৰ ঢোলৰ ছন্দ,

কোৰৰ ছাৰ, বাছৰ জোকাৰ,

মূৰৰ উঠা-নমা, বুকুৰ স্পন্দন,

আৰু ঘামৰ টোপাল,

এইবোৰে জবাব দিয়ে

এই মাটি আমাৰ।

এয়া 'নংটংক নংচিংদি'ৰ সুদৃশ্যৱলীৰে ভৰপূৰ বহাগ মাহৰ কথা। কাৰবি সকলে কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিয়ে মাহবোৰৰ নাম দিছে। প্ৰাণ চঞ্চল কৰা, শক্তিদৰ বহাগ

মাহক তেওঁলোকে 'অৰু' বোলে। 'হানউপ্ কাৰ্তিক' বা বাঁহৰ গাজ চোৱাৰ লগতে জৰিত কৰি জেঠ মাহক তেওঁলোকে 'ৰছিক' বোলে। 'হান উপ্ কাদিং' অৰ্থাৎ বাঁহৰ গাজ ভঙাৰ লগত তুলনা কৰি আৰাৰ মাহক 'জাখং' বোলে। শাওঁন মাহক বোলে 'পাই পাই'। এই মাহত 'হান উপ্ কাংজাৰ' হয় অৰ্থাৎ গাজ গৈ বাঁহ হয়। এই মাহতে ধান টঙালৈ নিয়া কাৰ্যও হয়। ভাদ মাহক তেওঁলোকে 'ছিটি' বোলে। এই মাহৰ বিশেষত্ব হ'ল 'চক্কি' অৰ্থাৎ ধানৰ মেলা। আহিন মানত 'চক্খে' অৰ্থাৎ ধানৰ গুটি হয়। এই মাহক ফ্ৰে বোলে। কাতি মাহক ফাইকুনি বোলে। এই মাহত 'চকুবুই পাংনি' অৰ্থাৎ ধান জমা কৰা হয়। 'ফাইকুনি' যায়, আহে 'মাচিয়ং' অৰ্থাৎ আঘোণ। এই মাহটো 'চক্ৰৈ কেজং' বা ধানৰ মেজিৰ হিচাব নিকাচৰ বাবে পৰিচিত। পুহ মাহক তেওঁলোকে 'আৰকয়' বোলে। এই মাহতেই ধানৰ মৰণা দি পথাৰৰ পৰা ঘৰলৈ অনা হয়। মাঘ মাহেই হ'ল 'চ্ছংলাট'। এই মাহ বিখ্যাত 'চ্ছহৰংদ' অৰ্থাৎ ভোজভাত খোৱাৰ বাবে। ভোগালীৰ পাছতেই আহে 'থাং থং' অৰ্থাৎ ফাগুণ। এই মাহতেই 'ৰিংনাং' অৰ্থাৎ মাটি নিৰ্বাচন কৰা হয়। চ'ত মাহেই হ'ল 'থেৰে মামতে' বা 'জাংমি মেৰে'। এই মাহতেই 'ৰিংনে কেকাই' অৰ্থাৎ গছ কটা আৰু জুই জ্বলোৱা হয়। কাৰবিসকলে কৃষিৰ লগত জড়িত কৰি যি বাৰমহীয়া চিত্ৰ দাঙি ধৰিছে- এয়া অসমৰেই এক চিত্ৰ।

যদিও হিন্দুসকলৰ কৃষি কাৰ্যত গৰুৰ বিশেষ স্থান আছে, কিন্তু 'হংহাৰি' ধৰ্মৰ কাৰবিসকলৰ কৃষি কাৰ্যত আৰম্ভণিতে গৰুৰ প্ৰয়োজন নাছিল বাবেই তেওঁলোকৰ কৃষ্টিত গো-পূজাও নাই। কাৰবিসকলৰ সংস্কৃতিত কুকুৰাৰ স্থান অতি ওখ। এওঁলোকৰ জীৱনত কুকুৰা চৰাইৰ কাহিনী আৰু ইয়াৰ গুৰুত্ব বিভিন্ন গীত, মন্ত্ৰ, ফকৰা-যোজনাৰ মাজত সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে। কুকুৰাৰ দৰে মাছ, ছাগলী, বিভিন্ন চৰাই আৰু ফুলেও কাৰবি সংস্কৃতিত একোখন ঠাই দখল কৰি আহিছে। এই সংস্কৃতিত আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা লৈছে ভীমৰাজ পখীয়ে। ভীমৰাজ পখীক এওঁলোকে "ৰ'জাৰু" বোলে। "ৰ'জাৰু" কাৰবিসকলৰ জাতীয় প্ৰতীকত পৰিণত হৈছে। এই লৈ এওঁলোকৰ মাজত নানা লোক কাহিনীও আছে।

এই কথা আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে কাৰবি জনগোষ্ঠীক অনাকাৰবি আৰু আৰ্য সকলে মিকিৰ বোলে, যদিও তেওঁলোকে নিজকে কাৰবি বুলিহে পৰিচয় দিয়ে। কাৰবি শব্দটো কাৰবিসকলৰ কৃষ্টি সংস্কৃতিৰ পৰাই উদ্ভৱ হৈছে বুলি ভৱাৰ স্থল আছে। এই কথা ইতিপূৰ্বে স্মৰণ কৰা হৈছে। কাৰবিসকলে নিজকে এনেধৰণে চিনাকি দিয়ে-

“ইলিকে থেকাৰ কেবি আছ’;

থেকাৰ কেবাত আছ’;

চিতু কেচ’ আছ’ কালি,

হানজৰ কেচ’ আছ’ কালি ;

চুৰা আছ’ কালি,

চিতু আছ’ কালি।

উক্ত কাব্যংশৰ প্ৰথম শাৰীৰ অৰ্থ হৈছে 'আমি হৈছো সঁশ্বৰ নামত উছৰ্গা কৰা সন্তান।' সেয়েহে কোনো বস্তু খোৱাৰ আগতে তেওঁলোকে সেই বস্তু প্ৰথমে ভগৱানলৈ উছৰ্গা কৰে। এই পদ্ধতিক 'থেকাৰ কেবি' বোলে। কিছু কাৰবিলোকে ভাৱে 'কাৰবি' শব্দটো 'থেকাৰ কেবি'ৰ 'থে' আৰু 'কে' আখৰ দুটা লুপ্ত হৈ উৎপত্তি হৈছে।

কাৰবি জনবিশ্বাস মতে 'লাংমি' নামৰ এজন মানুহৰ দ্বাৰা পোন প্ৰথমে সমাজত ৰীতি-নীতি প্ৰচলন হয়। কেনেকৈ ঘৰ সাজিব লাগে। সঁশ্বৰ নামত কেনেকৈ পূজা-অৰ্চনা কৰিব লাগে, কেনেকৈ বিবাহ কাৰ্য সম্পাদন কৰিব লাগে- এই সকলোবোৰ এই জন মহান পুৰুষে কাৰবি ৰাইজক শিকাই থৈ যায়। সেয়েহে এওঁক কাৰবি লোকে 'হেম্ আহেম্ফু' আখ্যা দিয়ে। 'হেম্' মানে ঘৰ আৰু 'আহেম্ফু' মানে গৰাকী। 'হেম্ আহেম্ফু' শব্দৰ পৰাই 'হেম্ফু' শব্দৰ উৎপত্তি হৈছে। লাংমিঙৰ বংশৰ বহুত লোক কাৰবিসকলৰ ৰজা হোৱাৰ পাছতহে মহান শিল্পী ৰাংছিনা ছাপ'ৰ আবিৰ্ভাৱ হয়।

কাৰবিসকলৰ প্ৰথম যুৱক-যুৱতীৰ সংগঠন 'জিৰকেদাম' গঠন হোৱাৰ পাছত বাৰ বছৰ ধৰি এওঁলোকক গঠনমূলক কামত একেৰাহে লগোৱাত চেলেং পাহাৰত যুৱক-যুৱতীসকলে সমূহীয়া ভাৱে আত্মহত্যা কৰে। সেয়েহে আজিও এওঁলোকৰ স্মৃতিত কাৰবি যুৱক-যুৱতীয়ে পূজা-অৰ্চনা কৰে- যাক "ৰিচ' আৰণাম" বোলে। ৰংহাং ফৈদৰ 'ৰংহাং থেপ' নামৰ এজন ৰজাৰ দিনত 'ৰ'ফংৰংকেৰ' অৰ্থাৎ সমূহীয়াকৈ গাৱঁত পতা পূজাৰ প্ৰবৰ্তন হয়। প্ৰথম অৱস্থাত এই পূজাত মানুহ বলি দিয়াৰ নিয়ম আছিল যদিও ৰজা 'ৰেংবংহম'ৰ দিনৰ পৰা এই প্ৰথা উঠাই দি ছাগলী, চৰাই, গাহৰি আদি বলি দিয়াৰ নিয়ম কৰে।

জয়ন্তীয়া ৰজা বৃছু'কেদা তিমুঙৰ দিনত প্ৰধান সেনাপতি আছিল থং তেৰণ। থং টেৰণক থং নকবে আৰ্থাৎ থংবীৰ হিচাবে কাৰবি ৰাইজে যদিও স্মৰণ কৰে। থঙৰ বীৰত্বত-ঈৰাধিত হৈ জয়ন্তীয়া সৈন্যবোৰে তেওঁক নিৰ্মমভাৱে বধ কৰাত ৰজাই সৈন্যবোৰক শাৰী শাৰীকৈ বান্ধি থং নকবেৰ কাঠ সংস্কাৰ কৰাৰ সময়ত, তেওঁৰ নামত উছৰ্গা কৰি শিৰশ্ছেদ কৰে। তেতিয়াৰ পৰাই কাৰবিসকলৰ মাজত চ'মাংকান অৰ্থাৎ দহা উৎসৱৰ প্ৰবৰ্তন হৈছে বুলি কোনো কোনোৱে ভাবে। এই চ'মাংকান বা দহা উৎসৱেৰেহে মৃতকৰ শেষ কাৰ্য সমাপন কৰা হয়। এই উৎসৱত 'জামবিলি আখন' ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ই কাৰবিসকলৰ সংস্কৃতিৰ প্ৰতীক। চ'মাংকানত বিভিন্ন গীত-মাত-নৃত্য পৰিবেশন কৰা হয়।

চ'মাংকান উৎসৱটো যিহেতু মৃত্যুৰ লগত জড়িত, গতিকে মৃত্যু প্ৰসংগত তেওঁলোকৰ ধাৰণা কি তাক জনা প্ৰয়োজন। Chomangkan গ্ৰন্থত B.N. Bordoloi এই প্ৰসংগত লিখিছে— "The Karbi concept of death depends primarily on three factors, namely, the immortality of the soul, life here after and rebirth. The dead, therefore, command as much respect as the living. The Karbi's believe that the spirits of the dead have a world of their own and it is known as Chom-Arong or chum-Arong or Yama-Arang, which literary means the city of Yama- the king of death." এই ধাৰণা হিন্দু ধৰ্মৰ সৈতে একে।

কাৰবি সমাজত "চ'মাংকান" নৃত্য আৰু গীতৰ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু সুবৃহৎ অনুষ্ঠান। "চ'মাংকান"ৰ শব্দগত অৰ্থ খাচীয়া নৃত্য। 'চ'মাং' মানে খাচীয়া আৰু 'কান' মানে নৃত্য। খাচীয়া জয়ন্তীয়াৰ ৰীতিৰে মৃত আত্মাৰ সদৃশতাৰ কামনা কৰাই এই উৎসৱৰ মূল লক্ষ্য।

কাৰবি সাহিত্যিক- গৱেষক ড° ফুকন চন্দ্ৰ ফাংচ'য়ে "চ'মাংকান" প্ৰসংগত কৈছে "The derivation of Chomangkan from 'chomang kekan' is the most probable. The style, rhythm and the drum-beating in the ceremony have spectacular similarity with that of the Khasis/Jaintias. the comparison with 'Yama' appears to be a mere speculation stop

চ'মাংকানৰ প্ৰথম দিনক 'ক-কেছম' বোলে। এই দিনা চেঙ (ঢোল)ৰ বিভিন্ন চেওত ডেকা-গাভৰুৱে ঢাল-তৰোৱাল লৈ নাচি নাচি মৃতকৰ অস্থি আনি বৰঘৰত সুমুৱায়। চ'মাংকানৰ দ্বিতীয় দিনক 'কানছ' বোলে। ইয়াৰ অৰ্থ হৈছে সৰু নাছ। তৃতীয় দিনৰ অনুষ্ঠানক 'কানপি' বোলে। ইয়াৰ অৰ্থ বৰ নাচ। চতুৰ্থ দিনৰ উৎসৱক 'বানজাৰ' কেকু' বোলে। এয়া হৈছে চ'মাংকানৰ যৱনিকা উৎসৱ। এই দিনা ভিতৰলৈ অনা অস্থিবোৰ দাহ কৰা হয় আৰু 'বানজাৰ' বোৰ সজাই উৎসৱৰ সামগ্ৰী মৰা হয়। আটাই কেইদিন চ'মাংকানৰ ৰীতি-নীতি জনা গায়িকা উচেপীয়ে কৰুণ সুৰত গীত পৰিবেশন কৰে। আনহাতে ডেকা-গাভৰুৱে যুগল নৃত্যত অংশ লয়। ডেকাহঁতে মূৰত 'ব'জাক' অৰ্থাৎ ভীমৰাজ' পখীৰ পাখি গুজি আৰু গাভৰুহঁতে 'জিবঙ্গক' পিন্ধি উটলা নৃত্যৰে বসন্তক স্বাগতম জনায়। ইয়াত ব্যৱহৃত প্ৰতিটো বস্ত্ৰে, প্ৰতিটো গীতৰে আৰু প্ৰতিটো নাচৰে তাৎপৰ্য আছে। ইয়ে কাৰবি জাতিৰ বৈশিষ্ট বহন কৰিছে। চ'মাংকানত পৰিবেশন কৰা গীতৰ অসমীয়া ভাৱাৰ্থ এনেধৰণৰ-

ডেকা : হেৰা গাভৰু সকল, তোমালোকৰ বয়সেই নৃত্যৰ বয়স। আমাৰ মাজলৈ আহি নৃত্যত যোগ দিয়া। দেখিবা নৃত্য কৰি কিমান আনন্দ লাগে। আমাৰ উপৰি পুৰুষ সকলেও এনে নৃত্যৰ মাজেদি মৃতকৰ আত্মাক মুক্তি দি আহিছে। আমি ডেকা-গাভৰু বিলাকে মিলি মৃতকৰ আত্মাৰ চিৰ শান্তিৰ কাৰণে নৃত্য-গীত কৰো আহা।

গাভৰু : চ'মাংকান নৃত্য তেনেই সহজ। কিন্তু আজি কলিৰ ডেকা বিলাকে নৃত্যও কৰিব নাজানে। বাঁহী, পেঁপা, ঢোলো বজাব নাজানে। আনকি খেতি-বাতিও কৰিব নাজানে। এনে স্থলত এই ডেকা বিলাকৰ লগত নৃত্য কৰি কি লাভ।

চ'মাংকান উৎসৱত দুখৰ লগত আনন্দও জড়িত হৈ আছে।

হিংস্ৰ জন্তুৰ পৰা ভয় নিবাৰণৰ বাবে কাৰবি লোকে 'দেংজা' পূজা কৰে আৰু ৰোগ, ব্যাধি আৰু বিপদৰ পৰা ৰক্ষা পাবৰ কাৰণে 'থেংপি থেংচ'ৰ নামতো পূজা কৰে।

ছাবিন আলুন (ছাবিনৰ গীত অৰ্থাৎ কাৰবি ৰামায়ণ), হাঙ্গ'মু আলুন (হাঙ্গ'মুৰ গীত), আচ'পাদক আলুন (নিচুকনি গীত), থেলু আলুন (বিয়া গীত), বংএ আলুন (প্ৰণয়ী গীত), ছিংকাই আলুন (চাক্ৰন মতা গীত), চ'কৰে আলুন (জোৰা নাম), পৰম আলুন (লোকগীত), মুছেৰা কেহিৰ (জাতি গোষ্ঠীৰ জন্ম ৰহস্যৰ আবৃত্তিমূলক গীত), আৰণাম কিপু (মণ্ড্ৰগীত), ছে আতাম (পূজাৰ মন্ত্ৰ), ছে আমেন (বীজ মন্ত্ৰ), হৰণ জাটাং (অভিশাপ-আশীৰ্বাদ দিয়া আবৃত্তিমূলক গীত), কাচাৰহে আলুন (প্ৰস্থান গীত), ককাছেন আলুন (কাছেন ককাৰ গীত), হানবী আলুন (হানবীৰ গীত), কাছিং আলুন (কাছিঙৰ গীত), লাৰতা আলুন (লাৰতাৰ গীত), মিচুং ক্ৰেত আলুন (যঁতৰৰ গীত) আদি জনশ্ৰুতিত বাগৰি অহা গীত সমূহে কাৰবি সংস্কৃতিক প্ৰাণ দি সজীৱ কৰি ৰাখিছে আৰু জাতিটোৰ আশা আকাংখাক প্ৰতিফলিত কৰিছে।

কাৰবি ভূমিত কাৰবি হৈ জন্মা প্ৰতিজনেই গীত ৰচিছে, গাইছে, নাচিছে। ডেকা-গাভৰুৰ এই গীত কেৱল দেৱতাক সন্তুষ্ট কৰিবলৈকে নহয়, মানুহক আনন্দ দিবলৈ, মানুহক জাগ্ৰত কৰিবলৈ আৰু নিজৰ সংস্কৃতিক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈকো তেওঁলোকে গাইছে, নাচিছে। তেওঁলোকে "ছকেৰয় কেকান"ত নাচি নাচি, গাই গাই আপোন পাহৰা হয়। "ৰিতনং ছিংদি"ত নাচি নাচি পথাৰত কাম কৰে। খেতি চপোৱাৰ সময়ত "হাছা কেকান" নৃত্যৰে লখিমীক আদৰে। অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ সান্নিধ্যত গঢ় লৈ উঠা 'কাইফ' কেকাং' অৰ্থাৎ বাঁহ নৃত্যও তেওঁলোকে অতি আপোন কৰি লৈছে। অতীতক সুঁৱৰি, বংফাৰপী বংৱেক স্বৰ্ণ কৰি থং নক্বেক জগাবলৈ তেওঁলোকে গীত গাই, নাচে। 'চ'মাংকান' উৎসৱত যমৰজাক ভুলাবলৈ, সন্তুষ্ট কৰিবলৈ 'মিমছ'কেৰং' আৰু পূৰ্ব পুৰুষক মৰণৰ সিপাৰৰ পৰা অমৃত খুৱাই পৃথিৱীলৈ পুনৰ ঘূৰাই আনিবৰ হেতু 'চংকাছিং নাং' নাচ নাচে। এনে উৎসৱে, এনে নাচে, এনে গীতে আমাক লখীন্দৰ-বেউলাৰ কাহিনীৰ মাজলৈ লৈ যায়।

নৃত্য গীতত এওঁলোকে চেং (ঢোল, মুৰি (পেপা), পংচি (বাঁহী), কচ্চুই (মুখেৰে বজোৱা বাদ্য), আদি ব্যৱহাৰ কৰে। পুৰুষৰ মূৰত প'হ' (পাণ্ডৰি), গাত চয় হংথৰ (চোলা), ডিঙিত মাফলা, কঁকালৰ তলৰ অংশত বিকং (লেংটি) আৰু চুৰিয়া, কঁকালত কমপান (ককালি), কান্ধত জাম্বিলি (মোনা), ডিঙিত লকৰুৰে (মালা) আৰু নাচৰ সময়ত ৰাজ্যক (ভীমৰাজৰ পাখি)য়ে শোভাবৰ্দ্ধন কৰে। এওঁলোকে চিৰ (যাঠি), ন'পাক (দা), নকে (কটাৰী), চ' (কুঠাৰ), ইংপ্ৰিক (বেজি) আদি নিজে তৈয়াৰ কৰি ব্যৱহাৰ কৰে।

তিৰোতা সকলে পিনী (মেখেলা), পেকক (চাদৰ), জিছ' (বক্ষ বন্ধনি), ৰামকক (টেঙালি), নখেংপী (ৰূপৰ কবিয়া), ৰয় লেখাক (ৰূপৰ খাৰু), আৰণান (ৰূপৰ আঙঠি), লেক (বিভিন্ন ধৰণৰ সৰু-ডাঙৰ সোণৰ গুটি আৰু পইচা থকা ডিঙিৰ মালা) পৰিধান কৰি নিজৰ সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধন কৰে। হাতত ছুই (হাতবেগ) আৰু মূৰত হাক (খাং) ক'ৰবালৈ গ'লে তেওঁলোকে লৈ যায়।

কাৰবি লোক যে কলাৰ প্ৰতি আকৃষ্ট তাক তেওঁলোকৰ জীৱন যাত্ৰা অধ্যয়ন কৰিলে দেখিবলৈ পোৱা যায়। কাৰবি লোককলা প্ৰসংগত 'সময়ৰ প্ৰবাহ' গ্ৰন্থত কাৰবি সাহিত্যিক ৰংবং তেৰাঙে কৈছে "কাৰবি লোক কলাক প্ৰধানতঃ দুটা দিশেৰে চাব পাৰি। এই দিশ দুটাৰ এটা হৈছে ব্যৱহাৰিক সামগ্ৰীৰ ওপৰত প্ৰকাশিত কলাত্মক ৰূপ আৰু আনটো হৈছে আধ্যাত্মিক ধাৰণাৰে পৰিপূৰ্ণ ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদিত ব্যৱহৃত সম্পদবোৰৰ কলাত্মক ৰূপ। এইবিধ সামগ্ৰীৰ ওপৰত পুৰুষ আৰু নাৰীৰ সুকোমল অনুভূতিৰ সুকীয়া ৰূপ প্ৰতিফলিত হোৱা দেখা যায়। বাঁহ, বেত আৰু কাঠৰ ওপৰত পুৰুষৰ শিল্প কৰ্মবোৰ প্ৰকাশিত হয়। আন হাতেদি বয়ন শিল্পৰ মাজেদি মনৰ অনুভূতিৰ কলাসুলভ সত্ত্বাক সঞ্জীৱিত কৰা হয়।"

কাৰবি লোকৰ প্ৰধান আহাৰ ভাত। কুকুৰা চৰাই, গাহৰি, ছাগলী আদিৰ মণ্ডহ এওঁলোকৰ প্ৰিয় খাদ্য। এড়ীপলুৰ লেটা, শুকান মাছ আৰু শুকতি আদিও এওঁলোকে খাদ্য হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰে। পূজা-পাৰ্বন আদিত হৰ (মদ) নিতাসুই প্ৰয়োজন।

কিছুমান অত্যাবশ্যকীয় নিয়ম-নীতি : কাৰবি সমাজখন সু-শৃংখলিত ভাবে পৰিচালনাৰ অৰ্থে এওঁলোকে কিছুমান অত্যাবশ্যকীয় নিয়ম-নীতি প্ৰৱৰ্তন কৰিছে। জন্ম-মৃত্যুক কম বেচি পৰিমাণে সকলো জনগোষ্ঠীয়েই গুৰুত্ব দি আহিছে ; সেয়েহে এই লৈ বিভিন্ন উৎসৱৰো সৃষ্টি হৈছে। কাৰবি সকলো ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম নহয়। বৰঞ্চ এওঁলোকে ইয়াত বেচিকৈহে গুৰুত্ব আৰোপ কৰা দেখা গৈছে। সেয়েহে শিশু জন্মৰ সময়ত পৰিয়ালৰ লোকে আশীৰ্ব্বাদ দি কয় 'কাৰবি আছ'- কাৰবাক আছ', হু আছ' কালি- বাং আছ' কালি। বাং অং কেহাং জিছি নি কেহাং জিছি, মে কেহাং জিছি, "লক

কেহাং জিছি পিৰথে কাহাচে- মিন্দৰে কাহাছে...।" অৰ্থাৎ হে প্ৰভু, ভূমিষ্ঠ হোৱা সন্তান কাৰবি শিশুহে- কোনো জন্তু-জানোৱাৰ নহয় ; ই মানুহৰ সৈতে সম্বন্ধ পাতিবলৈহে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছে... ইত্যাদি। ঈশ্বৰ বিশ্বাসী হংহাৰি ধৰ্মৰ কাৰবিসকলে সকলো কাম-কাজৰ মূল চালিকা শক্তি ভগৱান বুলিয়েই ধৰি লয় যদিও বিভিন্ন দেৱ-দেৱতা তথা অপ দেৱতাৰ প্ৰভাৱো স্বীকাৰ কৰে। সেয়েহে নানা দেৱ-দেৱতাৰ পূজা অৰ্চনাও তেওঁলোকে আন্তৰিকতাৰে কৰে। গতিকে শিশুৰ জন্মৰ পাঁচ-ছয় মাহৰ পাছতেই অপদেৱতাৰ কোপ দৃষ্টিৰ পৰা শিশুটিক ৰক্ষা কৰিবলৈ 'ফলংচৰ আহি-ঈ' আৰু 'আহ প আফি' নামৰ পূজা দুবিধ আগবঢ়ায়।

কাৰবিসকলে পৰজন্ম বিশ্বাস কৰে। শিশুৰ জন্ম হ'লেই তেওঁলোকে নিজ বংশৰ পূৰ্বৰ কোনো লোক পৰিয়ালটিলৈ পূণৰ ঘূৰি আহিছে বুলি ধৰি লয়। সেয়েহে পূৰ্বৰ কোন আহিছে তাক মংগল চাই শিশুৰ নামাকৰণ কৰে। ল'ৰা শিশুৰ ক্ষেত্ৰত সোঁ-হাতত এডাল এৰা সূতা বান্ধি আৰু ছোৱালী শিশুৰ ক্ষেত্ৰত বাও হাতত এডাল এৰা সূতা বান্ধি নামাকৰণ কাৰ্য সম্পাদন কৰে। ল'ৰা হ'লে কেইমাহ মানৰ পাছত হৰলাং প্ৰস্তুত কৰি, মোমায়েকক মাতি আনি, মোমায়েকৰ হতুৱাই শিশুক উপহাৰ দিয়াই চুলি খুৰুৱায়। নাম ৰখাৰ ক্ষেত্ৰত ল'ৰা হ'লে বুৰা, লং, থেবে, দিলি, ৰংবং আদি আৰু ছোৱালীৰ ক্ষেত্ৰত কাৰেং, কাচে, কাদম, দিমি আদি ৰখাটো কাৰবিসকলে পছন্দ কৰে।

কাৰবি সমাজত অপৰিচিত লোকক অৰ্থাৎ আলহীক আপ্যায়ন কৰাটো গৃহস্থৰ এক মহান ধৰ্ম হিচাবে বিবেচিত। এন লোকক গৃহস্থই এবটল হৰলাং (মদপানী) যাচি সোধোচ কৰে। যদি কোনো সকামত সেইজন আলহী আহে, তেন্তে তেখেতেও এবটল হৰলাং আগবঢ়াই গৃহস্থক নিজৰ আগমনৰ কাৰণ দৰ্শায়।

গাঁৱৰ আটাইতকৈ মুখীয়াল ব্যক্তিজন হ'ল ছাৰ্থে বা কাংবুটা অৰ্থাৎ গাওঁবুটা। গাঁৱৰ পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত গাওঁবুটাক সহায় কৰে চিনখং, ফেৰাংকে, দেউৰী আদিয়ে। ডেকা সকলৰ মূৰব্বী 'ফ্ৰেংছপ'য়েও গাওঁবুটাক বিভিন্ন কামত সহায় কৰে। এই মূৰব্বী সকলক যিখন সভাই নিৰ্বাচিত কৰে তাক 'ৰংকেছেং' বোলে। 'ৰংকেছেং'ৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে গাঁৱৰ কোনো লোক যাব নোৱাৰে। এই সমাজত জেষ্ঠ্যজনক কনিষ্ঠজনে সদায় সন্মান জনায়। এই ক্ষেত্ৰত প্ৰথম সম্ভাষণ হ'ল 'কাৰদম' অৰ্থাৎ নমস্কাৰ।

মোমাই বা শঙ্খৰ সম্বন্ধীয় ব্যক্তিৰ প্ৰতি বা সেই পৰিয়ালৰ প্ৰতি অসীম শ্ৰদ্ধা প্ৰদৰ্শন কৰাটো এই সমাজৰ এক বীতি। উল্লেখযোগ্য যে মোমায়েকৰ জীয়েকক বিয়া কৰোৱাটো কাৰবি সমাজত অতি আদৰ্শীয় নীতি। এওঁলোকৰ জেঠেৰী-বৈনাইৰ মাজৰ সম্বন্ধ ভাই-ককাইৰ দৰে। এওঁলোক পুৰুষ প্ৰধান গোষ্ঠীৰ বাবে ছোৱালীয়ে মাক-দেউতাকৰ সম্পত্তি দাবী কৰিব নোৱাৰে। এই সমাজত ইচ্ছা কৰিলে দেওৰেকে বৌয়েকক বিয়া কৰাব

পাৰে-যদিহে ককায়েকৰ মৃত্যু ঘটে। মামী সম্পৰ্কীয় কোনো ছোৱালীক বিয়া কৰোৱা আৰু প্ৰেমত আবদ্ধ হোৱা নীতি বিৰুদ্ধ। এনে কাৰ্যক 'নিষিদ্ধাৰ্জন' বুলি কোৱা হয়।

শিশুক প্ৰথম মাত শিকাওতে কাৰবি সকলে 'দা' (ব'ল) শব্দ নিশিকাহ। শিশুক আইনা চাবলৈও দিয়া নহয়। এওঁলোকে 'আন চ' দাকল" অৰ্থাৎ 'বহু ভাত খালো' কোৱাটো নিষেধ। বিয়া বাৰু বা পূজা পাতল হলে সাধাৰণতে চ'ৰা ঘৰত ভোজ মেলৰ আয়োজন কৰা হয়। এই ভোজক "আন কেলক' কেচ" অৰ্থাৎ "বগা ভাত" বোলা হয়। ইয়াত চ'ৰাক (হেতা) নামৰ কাঠৰ পাত্ৰৰ সহায়ত গাভৰু ছোৱালীয়েহে বাইজক আহাৰ দিয়ে। চ'ৰাকত অনা ভাত এজন লোকক গাভৰুৱে হাতেৰে দুবাৰকৈ দি যোৱাৰ নিয়ম।

কাৰবি সকলে অসংখ্য দেৱ দেৱতাৰ পূজা পাতে। ঘৰৰ সুমংগল কামনাৰে এওঁলোকে "হেমফু" আৰু "মুঞাং" লৈ পূজা আগবঢ়ায়। এওঁলোকে পতা বিভিন্ন পূজাৰ ভিতৰত 'চ'জুন' অৰ্থাৎ 'সৰগদেউ' পূজা আৰু "চ'মাংকান" অতি উল্লেখযোগ্য। "চু'জুন" পূজাত বংশৰ সকলো লোকক আৰু সন্মানীয় ব্যক্তিক নিমন্ত্ৰণ কৰি আনি গাহবিৰ মাংসৰে মাননি ধৰা হয়। পূজাৰীয়েও মাংসৰ ভাগ টোপোলা হিচাবে পায়। কাৰবি সমাজত সকলো পূজা-পাতল, ভোজ-মেল আদিত বয়োজেষ্ঠ আৰু মাননীয় লোকক উচিত সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। চাৰি দিনীয়াকৈ পতা চ'মাংকান উৎসৱত উপৰি পুৰুষৰ মৃত ব্যক্তি সকলৰ সমূহীয়া ভাৱে দহা কাৰ্য সম্পাদন কৰা হয় নৃত্য-গীত-মন্ত্ৰ আদিৰে। আদামাছাৰ ও এওঁলোকৰ এক পূজা। পূজা সমূহত প্ৰধান মান দুই ভাগে বিভক্ত কৰা হয়। এবিধ 'চিনথং'ৰ নামত আৰু আনবিধ 'বংহাং'ৰ নামত। মানৰ উপকৰণ হ'ল মদ আৰু মাংস। ইয়াক 'মানকেচ' বুলি কোৱা হয়। এওঁলোকৰ বছৰেকীয়া সমূহীয়া পূজা ভাগৰ নাম 'বংকেৰ'।

জীৱৰ মূল উদ্দেশ্য বংশ বৃদ্ধি। বংশ বৃদ্ধি ঘটাবলৈ সমাজপাতি বাস কৰা জীৱ শ্ৰেষ্ঠ মানুহে বিবাহ পদ্ধতি উদ্ভাৱন কৰি লৈছে। সকলো সমাজতে এই বিবাহ কাৰ্য পৃথক পৃথক পদ্ধতিৰে সমাধা কৰে। কাৰবি সকলৰ বিবাহৰো সুনিৰ্দিষ্ট পদ্ধতি আছে। বিবাহ প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰথম পৰ্বক "নেংপি-নেংছ' কাচিংকি" অৰ্থাৎ প্ৰাথমিক কথোপ কথন বোলে। দ্বিতীয় পৰ্বক "পিছ' কেহাং" অৰ্থাৎ প্ৰস্তাৱ উত্থান পৰ্ব, তৃতীয় পৰ্বক "লাম পাথিক" অৰ্থাৎ চূড়ান্ত বন্দোবস্ত পৰ্ব আৰু চতুৰ্থ পৰ্বক "আজ' আৰনি, কেফা" অৰ্থাৎ দিনবাৰ নিৰ্দ্ধাৰণ পৰ্ব বোলে। বিবাহৰ মূল উৎসৱক 'পিছ'পাংবি' বা 'আদাম আছাৰ' বোলে।

কাৰবিসকলৰ একে োষ্ঠীৰ মাজত, যেনে তেৰাং তেৰাঙৰ মাজত বা হাঙ্গে হাঙ্গেৰ মাজত বিবাহ নিষিদ্ধ। বিয়াৰ পাছতো কণ্যাই নিজৰ ফৈদৰ পৰিচয়ৰ কোনো পৰিবৰ্তন নঘটায়। যেনে, ধৰা হ'ল ছোৱালী তেৰাং ফৈদৰ আৰু ল'ৰা হাঙ্গে ফৈদৰ। দুয়োৰো

বিবাহ হোৱাৰ পাছতো ছোৱালীৰ উপাধি তেৰাংপীয়েই হৈ থাকিব। কাৰবি ছোৱালীৰ উপাধিত সদায় 'পী' শেষৰ ফালে যোগ হয়। যেনে : হাঙ্গে ফৈদৰ হ'লে হাঙ্গেপী, তিমুং ফৈদৰ হ'লে তিমুংপী, বহাং ফৈদৰ হ'লে বহাংপী। 'পী' য়ে স্ত্ৰীলিঙ্গ সূচায়। কেতিয়াবা যদি একে ফৈদৰ মাজত এৰাৰ নোৱাৰা প্ৰণয় হয়, তেন্তে এই কাৰ্যক লাহিছেনোমা' অৰ্থাৎ অবৈধ প্ৰণয় আখ্যা দিয়া হয় আৰু তেনে কাৰ্য কৰা লোকক সমাজচ্যুত কৰা হয়। ককায়েকৰ মৃত্যুৰ পাছত ভায়েকে নবৌয়েকক স্ত্ৰী কৰি ৰখা কাৰ্যক 'পাতেং পাছু' বোলে। ইতিপূৰ্বে উল্লেখিত মোমায়েকৰ জীৱনক বিয়া কৰোৱা কাৰ্য কাৰবি সমাজত ধৰাবন্ধা আছিল যদিও আজিকালি তাৰ ব্যতিক্ৰম হৈছে। এই সমাজত বাল্য বিবাহ প্ৰথা নাই। বিয়াৰ পাছত সাজ-পাৰৰ বিশেষ পাৰ্থক্য নাথাকে। বিবাহিত স্ত্ৰী পতি সহ ভ্ৰমণ কৰোতে সদায় পতিৰ আগত যাব লাগে। এই সমাজত সেন্দূৰৰ ব্যৱহাৰ নাই। বহু বিবাহ নীতি বিৰুদ্ধ নহয়। বাল্য বিবাহ নাই যদিও সৰুতে ছোৱালীক আঙঠি পিন্ধাই বিয়াৰ বাবে সন্মত কৰায় থব পাৰে। এই নিয়মক 'কেৰাইদুন' বা 'হনজেং কেৰক' বুলি কোৱা হয়। কোনো জোৱাই চপনীয়া হৈ থাকিলে তাক 'আকেমেন' বোলে। এই সমাজত যৌতুক প্ৰথা নাই।

কাৰবিসকলৰ নিৰ্দিষ্ট মৰিশালি থাকে। তাত প্ৰধান পাঁচটা ফৈদৰ বাবে বেলেগ বেলেগ খৰি দিয়া স্থান থাকে। ইয়াক 'তিপিং' বোলে। জন বিশ্বাস মতে মৃত্যুৰ সময়ত এগৰাকী তিবোতাই গীত গাই মৃতকৰ আত্মাক সিপুৰীলৈ যোৱাৰ বাট দেখুৱাব লাগে। সেয়েহে মৃতকৰ ওচৰত 'উচেপী'য়ে গীত গোৱাটো এই সমাজৰ এটা নিয়ম। এই সমাজত মৃতকক ডেকা সকলে কান্ধত লৈ মৰিশালিলৈ নি নিৰ্দিষ্ট স্থানত দাহ কৰা হয়। মৃতকক বৈ নিয়া বাঁহ ডালক 'থেংজন' বোলে। দাহ কৰোতে খৰি খেৰ চপাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা বাঁহ বা কাঠ ডালক 'মেতক' বোলে। এই কাৰ্য শেষ হলে মোমাই ফৈদৰ মানুহে থেংজনডাল সমানে দুটুকুৰা কৰি তিপিংত থৈ অহা প্ৰথাক 'আকেং কেথুম' বুলি কোৱা হয়। জুই-পানীত পৰি মৃত্যুবৰণ কৰা, গছৰ পৰা পৰি মৃত্যুবৰণ কৰা, হিংস্ৰ জন্তুৰ আক্ৰমণত মৃত্যুবৰণ কৰা, প্ৰসূতি অৱস্থাত মৃত্যু হোৱা, কুষ্ঠৰোগ হৈ মৃত্যু হোৱা আৰু আত্মহত্যা কৰি মৃত্যু মুখত পৰা লোকক মৰিশালিৰ তিপিংত খৰি দিয়াটো নিষিদ্ধ।

হিন্দু সকলে যেনেকৈ এজনলোকৰ মৃত্যুৰ পিছত এমাহত (মাহেকীয়া হ'লে) বা এঘাৰ দিনত (নামকীৰ্তনীয়া হ'লে) দহা কৰিবই লাগে কাৰবিসকলৰ তেনে ধৰাবন্ধা নিয়ম নাই। এওঁলোকে ইতিপূৰ্বে উল্লেখ কৰা মতে, নিজৰ সুবিধা অনুসৰি, সমূহীয়া ভাৱে যি কোনো সময়ত দহা (চ'মাংকান) কাৰ্য সম্পাদন কৰিব পাৰে। চ'মাংকানৰ বাবে গৃহস্থই গাওঁবুঢ়াক মাননি সহ নিমন্ত্ৰণ দিয়া কাৰ্যক 'ছাৰ কাপা'জু' বোলে। চ'মাংকানত 'ক-কেহুম', 'বং কেতং', 'মিম্ছ' কেৰং', 'বানজাৰ কেৰান', 'হাৰাত কেথু', 'চংচিংনাং',

‘কেতিৰ কেঁকান’, ‘ৰিচ’ মাৰ কাচিহিং’, ‘নিছ-চিংকি’, ‘হৰ কাচেমেই’, ‘মাছেৰা কেহিৰ’, ‘আৰং কেথন’, ‘থেকুপ কাৰ্কক’ আদি নিয়ম পৰ্যায় ক্ৰমে সম্পাদন কৰা হয়।

ডাঙৰ-অপৰাধ কাৰ্যকৰিলে তেনে কাৰ্যৰ পৰা বিৰত কৰিবলৈ অপৰাধীক শপত খুওৱা নিয়ম প্ৰায়বোৰ সমাজতে প্ৰচলিত। হিন্দুধৰ্মৰ মানুহে গীতাত ধৰি, খৃষ্টিয়ান ধৰ্মৰ মানুহে বাইবেলত ধৰি, অন্যান্য ধৰ্মৰ মানুহে নিজ নিজ ধৰ্ম গ্ৰন্থত ধৰি শপত খোৱা নিয়ম পূৰ্বৰ পৰা চলি আহিছে। কাৰবি সমাজতো এনে শপত খোৱা নিয়ম আছে। শপত খাব খোজা ব্যক্তিয়ে মূৰত এমুঠি মাটি লৈ কয় ‘লংলে আছন নে পাবান নাং’ অৰ্থাৎ মোৰ এই মাটিৰ দশা হওক। কেতিয়াবা বাঘ বা হাতীৰ দাঁত পানীত জুবুৰিয়াই সেই পানী অপৰাধী জনক খুৱাই ক’বলৈ দিয়া হয়- ‘টেকে নে পাচ’ নাং- ইনোৰ নে পাদং নাং’ অৰ্থাৎ মোক বাঘে খাই মাৰক, মোক হাতীয়ে গছকী মাৰক। এনে কাৰ্য ফলৱতী কৰিবলৈ বাঘ বা হাতীৰ মন্ত্ৰ জনা মানুহে ‘হৰং’ হাতত লৈ মন্ত্ৰ উচ্চাৰণ কৰে। এনে শপত বাক্য বা মন্ত্ৰক ‘হৰণ জাটাং’ বোলে।

কাৰবি সমাজত বিবাহিত নাৰীয়ো পিতৃমাতৃৰ ওচৰত আজীৱন ধৰুৱা হৈ থকাৰ নিয়ম। পিতৃমাতৃৰ কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ কৰি, এওঁলোকে বছৰত এবাৰ জন্মলোৱা ঘৰখনলৈ হৰলাঙৰ বটল লৈ যাব লাগে আৰু পিতৃমাতৃক, লগতে এজনক বাদ দি ককায়েক নবৌবেকহঁতকো এবটলকৈ হৰলাং দি সন্মান জনাব লাগে। এই নিয়মক ‘নিংকান আছেক’ অৰ্থাৎ বাৰ্ষিক যাত্ৰা বুলি কোৱা হয়।

কাৰকি মহিলাই স্মৃতি প্ৰাচীন কালৰ পৰাই নিজহাতে সুন্দৰ চানেকিৰ ফুলাম কাপোৰবোৰ তৈয়াৰ কৰি লৈছিল। এওঁলোক বৰ কাজি আৰু কষ্ট সহিষ্ণু। এৰি আৰু কঁপাহৰ খেতি কৰি নিজে ইয়াৰ পৰা সুতা উলিয়াই এৰি কাপোৰ আৰু কঁপাহী কাপোৰ বৈ লৈছিল। মহিলা সকলে গাভৰু বয়সত পেজাং ফং, খনজাৰি, দুকফিৰছ’ পেজাংএৎ পৰিধান কৰা, আৰু বুঢ়ী হ’লে পেলক আৰু পে ছাৰপী পৰিধান কৰাৰ নিয়ম। মহিলাই দুয়োহাতৰ বুঢ়া আঙুলি বাদ দি বাকী আটাই কেইটাত আঙঠি পিন্ধে। মাজৰ আঙুলিটোত তিনিটালৈকে আঙঠি পিন্ধে। তিনিটাৰ মাজৰ আঙঠিটো হ’ল পইচাৰ। হাতত বয় পেংখাৰা (গামখাক) আৰু কানত ন’থেংপি (কৰিয়া) পিন্ধে। এই আটাইবোৰ কিন্তু ৰূপৰ অলংকাৰ। সোণৰ অলংকাৰ পৰিধান কৰাটো নিষেধ। পুৰণি কালত কাৰবি মহিলাই গাত চোলা নিপিন্ধিছিল।

শিৰৰ পৰা টুটবিলৈকে এডাল ক’লা ৰেখা টানি লোৱাটো কাৰবি গাভৰুৰ নিয়ম। বাৰ বছৰ বয়সৰ পৰা এইডাল ৰেখা ল’ব লাগে। ইয়াক ‘দুক’ বোলে। কছাৰী, খাচীয়া আদি অন্য জাতিৰ শত্ৰুৰ পৰা গাভৰুসকলৰ সতীত্ব বচাই ৰাখিবলৈকে সুন্দৰী গাভৰুক এই দুক দি কুশী কৰা হৈছিল। আজি কালি অৱশ্যে ইয়াৰ পৰিবৰ্তন হৈছে। কাৰবি

গাভৰুৱে বিয়াৰ আগতে বুকুৰ ওপৰেদি জিছ’ ব্যৱহাৰ কৰাটো এটা শিষ্টাচাৰ। নিজৰ স্বামী আৰু দেওৰেকৰ বাহিৰে যিকোনো পুৰুষক কাৰবি তিৰোতাই ‘আপুনি’ বুলি সম্বোধন কৰিব লাগে- লাগিলে সেই পুৰুষ তেওঁতকৈ সৰুৱেই হওক।

কাৰবি সমাজত পূজাৰী সকলে চালকোমোৰা, শামুক, গুইশাপ, কেৰোঁৰা, কলডিল আদি খাব নাপায়। পূজাত ছাগলী, কুকুৰা, গাহৰি আদি বলি দিয়াটো নিয়ম যদিও চ’জুন পূজাত যিকোনো গাহৰি বলি দিব নোৱাৰে। আগতেই পূজাৰ বাবে উছাৰ্গা কৰি খোৱা গাহৰিহে বলি দিয়াৰ নিয়ম। এই পূজা গাঁৱৰ পৰা আঁতৰত পতা হয় আৰু পূজাৰ ঠাইত পুৰুষৰ বাবে ‘হামৰেণ’ আৰু তিৰোতাৰ বাবে ‘কুস্তীৰ’ অৰ্থাৎ জিৰণীঘৰ সজাটো নিয়ম। এই পূজাৰ সামগ্ৰী পূজাৰী আৰু গৃহস্থৰ বাদে আনে স্পৰ্শ কৰাটো নিষেধ। সমূহীয়া ভাবে পতা ‘ৰংকেৰ’ পূজা কেইবা ধৰণৰো আছে। ‘পিৰ্দাৰ ৰংকেৰ’ গাঁৱৰ পৰা দুৱৈত পাতিব লাগে আৰু তাত মাইকী মানুহৰ প্ৰবেশ সম্পূৰ্ণ নিষিদ্ধ। ‘আজ ৰংকেৰ’ পূজাৰ খোৱা মাংস ঘৰলৈ নিয়া নিষেধ। ‘দেংজা ৰংকেৰ’ পূজা মণ্ডপত আৰু ‘তেৰাং ফৈদৰ বাদে আনৰ প্ৰবেশ নিষেধ। কাৰবি সমাজত পুৰুষ আৰু মহিলাই একেলগে বহি ভোজভাত খোৱা নিয়ম বহিৰ্ভূত।

কাৰবি জনজীৱনত সকলো লোকগীত আৰু লোক কাহিনীতকৈ হাঈ’মুৰ গীত আৰু কাহিনীয়ে আটাইতকৈ বেছি প্ৰভাৱ পেলাইছে। এই কাহিনীয়ে হাঈ’মুক মানুহৰ শাৰীৰ পৰা দেৱীলৈ উত্তৰণ ঘটাইছে। সেয়ে হাঈ’মুৰ প্ৰতি সন্মান জনাই এই গোষ্ঠীৰ লোকে কোনো ছোৱালীৰ নাম হাঈ’ নাৰাখে।

সময় আৰু পৰিস্থিতিৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে এই ৰীতি-নীতি সমূহৰো কিছু পৰিবৰ্তন ঘটিছে যদিও কাৰবি জনজীৱনত এইবোৰৰ প্ৰভাৱ সুস্পষ্ট হৈ আছে।

কাৰবি সকলৰ প্ৰাচীন শাসন ব্যৱস্থা

কাৰবিসকলৰ কোনো লিখিত বুৰঞ্জী নাই। অসম বুৰঞ্জীতো কাৰবিসকলৰ সবিশেষ পাবলৈ নাই। এসময়ত কাৰবি ৰজাৰ সৈন্য আছিল যদিও বহিৰ্শত্ৰুৰ কবলৰ পৰা প্ৰজাক ৰক্ষণ-বেক্ষণ দিব পৰা কোনো শক্তিশালী শৃংখলিত ৰাজকীয় সৈন্য-সামন্ত নাছিল। সেয়েহে কাৰবি সকলে সময়ে সময়ে ৰাজ্যবিহীন প্ৰজা হিচাবেও অন্যান্য ভূমিত বিচৰণ কৰিব লগা হৈছিল। মাজে সময়ে নগা, কছাৰী আৰু জয়ন্তীয়াসকলৰ অত্যাচাৰৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছিল। সেয়েহে নগাৰ নিৰ্মম আক্ৰমণৰ ওপৰত ৰচিত 'বেং বেং ছুকেত' নামৰ সকলৰ গীত জনশ্ৰুতিত বাগৰি অহা শুনা যায়। 'বংফাৰপী বংবে' কাহিনীত কছাৰী ৰজাৰ প্ৰজা হৈ কাৰবি সকল কেনেকৈ ক্ৰীতদাস প্ৰজাৰ দৰে আছিল তাৰ নিকৰণ বৰ্ণনা পোৱা যায়। জয়ন্তীয়া ৰজাৰ দিনত থং নকবে সেনাপতি আছিল যদিও জয়ন্তীয়া সৈন্যই এওঁক কেনেদৰে বিশ্বাস ঘটকতা কৰি মৃত্যু দিছিল তাৰ দুখৰ বৰ্ণনা শুনা যায় 'থং নকবে' লোক কাহিনীত। বং ফাৰপী বংবে আৰু থং নকবেৰ ঘটনাৰ সান্তব্য সময় প্ৰসংগত গৱেষক ড° ফুকন চন্দ্ৰ ফাংচ' য়ে কৈছে- "The stories of Rongpharpi Rongbe and Thong Nokbe are never contemporary. Nor are they close to each other in chronology. The story of Rong pharpi is believed to be at least 7/8th centuries old while that of Thong is only about three centuries from now."

আহোম ৰজা স্বৰ্গদেউ জয়ধ্বজ সিংহৰ ৰাজত্ব কালত কাৰবি দলপতিজনে নিজৰ দুখ ব্যক্ত কৰি কৈছিল- "দেউ, আমি কি নিমিত্তে আহিছোঁ- আমাৰ দেশত ৰাজাৰ পো ৰাজা হ'ব নাপায়। আৰু ৰাজৰ পো হলে চাকৰ খাটিব পায়। আৰু সোণা ৰাজা দিলেহে পিকিব পাই, ৰাজা নিদিলে পিকিব নাপাই, পিকিলেও হাত-কাণ কাটি নিয়ে। এন অসম্মানী দেখ জ্ঞানি তিয়াগি এৰি আহিছোঁ।" বহা চকীৰ ৰাজ বিষয়া সন্ধিকাই বৰুৱাই কাৰবি দলপতি জনৰ বিবৃতি শুনি চকীয়াল বৰাহঁতক সুধিবলৈ দিলে- কৰ্কাৰি ৰজাৰ পো সন্তান আছেনে নাই। দলপতিৰ পৰা তেওঁৰ পো সন্তান আছে বুলি জানিব পাৰিলে। দলপতিজনে আৰু ক'লে- "আমাৰ বংখাং পো ৰাজাকুল, ৰাজা হব পায়।" এই সকলো কথা ৰজা জয়ধ্বজ সিংহৰ কাণত পৰাত তেওঁ বংখাং পো লৈ ৰাজ মৰ্যাদা প্ৰদান কৰিলে। অসম বুৰঞ্জীত উল্লেখিত উক্ত ঘটনাক কাৰবি সাহিত্যিক বং বং তেৰাঙে "এক বিৰল ঐতিহাসিক

ঘটনা' বুলি 'সমৰয় প্ৰবাহ' গ্ৰন্থত প্ৰকাশ কৰিছে।

এই কাৰবি সকলে ঘৰ সাজি, সমাজ পাতি, ৰাজ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰি কেনেকৈ শৃংখলিত জীৱনৰ পাতনি মেলিছিল তাক জানিবলৈ বহু লোক কাহিনীৰ আশ্ৰয় ল'ব লগা হয়। জনশ্ৰুতি মতে এওঁলোকে ঘৰ সাজি সমাজ পাতি ৰীতি নীতিৰে চলাব প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ হয় 'লাংমি' নামৰ এজন লোকৰ দিনৰে পৰা আৰু কিছুনীতিৰ সাল সলনি ঘটে বংহাং ফৈদৰ বংহাং থেপ' ৰজাৰ দিনত। দোষীৰ শাস্তি হিচাবে শিৰশ্ছেদ আৰু পূজাত মানুহ বলি দিয়া আদি অমানৱীয় নীতিৰ পৰিবৰ্তন হয় বেংবংহম ৰজাৰ দিনৰ পৰা।

কাৰবি সকলৰ প্ৰধান ফৈদ পাঁচটাৰ ইংতি ফৈদৰ আঠটা শাখা আছে। শাখা কেইটা হ'ল- ১) কাথাৰ ২) ইংতি কাথাৰ ৩) ইংতি কিলিং ৪) তাৰ' ৫) ইংতি তাৰ', ৬) ইংতি হেনছেক, ৭) ইংলেং আৰু ৮) ইংতি। সেইদৰে তেৰাং ফৈদৰ শাখা ওঠৰটা, টেৰণ ফৈদৰ নটা, তিমুং ফৈদৰ ত্ৰিশটা আৰু ইংহি ফৈদৰ ত্ৰিশটা শাখা।

কাৰবি সকলৰ জীৱন প্ৰণালী অতি সহজ সৰল। উচ্চ-নীচৰ ভেদা ভেদ প্ৰায়ে দেখা নাযায়। এওঁলোক সাধাৰণতে উদগু প্ৰকৃতিৰ নহয়। অৱশ্যে বৰ্তমানৰ সমস্যাবহুল পৰিবেশত কাৰবি যুৱক যুৱতীৰ মাজতো অসহিষ্ণুতাই দেখা দিছে।

কাৰবিসকলৰ শাসন প্ৰণালী আচলতে অতি সু-শৃংখলিত। শাসনৰ সুবিধাৰ্থে কাৰবি সকলে তেওঁলোকৰ ৰাজ্যক তিনিটা ভাগত বিভক্ত কৰিছে। ১) বং বা বংছ'পি অৰ্থাৎ ৰাজধানী নগৰ ২) পিনপ'- আৰিতল অৰ্থাৎ পাৰিষদ বৰ্গৰ উপনিবেশ আৰু ৩) জিৰই অৰ্থাৎ সাধাৰণ প্ৰজাৰ বাসস্থান। তিনিও খণ্ডৰে সৰ্বাধিনায়ক হ'ল লিন্দকপ' অৰ্থাৎ ৰজা।

১) বং বা বংছ'পি : ইয়াত ৰজাই উচ্চ পদস্থ বিষয়া বৰ্গৰ সৈতে বস বাস কৰে। প্ৰশাসনৰ সুবিধাৰ্থে এই নগৰকো কেইবাটাও সৰু সৰু খণ্ডত ভাগ কৰা হয়। এই খণ্ড বিলাকক 'আৰতু' বোলে। এই আৰতু বিলাক একো একোজন ৰাজমন্ত্ৰীৰ অধিনত থাকে আৰু তেওঁলোকৰ নামেৰে নামাকৰণ কৰা হয়। যেনে- বংখাঙৰ ৰজাৰ দিনত বং চেইছ' লিন্দক (বং চেইছ' ৰাজমন্ত্ৰী)ৰ অধিনত থকা আৰতুৰ নাম 'বংচেইছ' আৰতু', কিলিং লিন্দকৰ অধিনত থকা আৰতুৰ নাম "কিলিং আৰতু' আৰু চিনথং লিন্দকৰ অধিনত থকা আৰতুৰ নাম 'চিনথং আৰতু'।

বংছ'পিত পালি মন্ত্ৰী হিচাবে থাকে বৰদিলি (প্ৰতিৰক্ষা বিভাগৰ মন্ত্ৰী) আৰু কাথাৰ বুৰা (ৰাজপুৰোহিত)। ইয়াৰোপৰি ৰাজকাৰ্য চলাবৰ বাবে বিভিন্ন ঠাইৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি বৰ্গ, যেনে- দেংজা, ছেট, মিঞ্জি, পাটৰ, ফেৰাংকে আদিও ইয়াতে থাকে।

২) পিনপ'-আৰিতোলং ইয়াত এজন প্ৰাদেশিক শাসন কৰ্তা থাকে। তেওঁক 'হাবেক' বোলে। প্ৰশাসন নিয়াৰিকৈ লোৱাৰ সুবিধাৰ্থে হাবেকক সহায় কৰিবলৈ দুজন 'হাবেকি'

থাকে। ইয়াত বাস কৰা প্ৰজা সকলে বজা আৰু মন্ত্ৰীবৰ্গৰ ভৰণ পোষণ দিব লাগে। ইয়াৰোপৰি এওঁলোকে পাৰ্ব্বদবৰ্গৰ হৈ শাৰীৰিক ভাবেও খাটি দিয়াৰ নিয়ম আছে।

৩) জিৰই : ইয়াত সাধাৰণ প্ৰজাসকলে বাস কৰে। এওঁলোকক 'মেকাৰ' বোলে। এই এলেকাৰ প্ৰশাসনৰ দায়িত্ব থকা বিষয়াজন হ'ল 'হাবে'। কেইবাজনো মেকাৰকলে হাবেয়ে একোখনকৈ গাঁও পাতি দিয়ে আৰু গাঁৱৰ পৰিচালনাৰ বাবে একোজন 'ছাৰথে' বা 'ছাৰবাছা' (গাওঁবুঢ়া)ৰ নিযুক্তি দিয়ে। ছাৰবাছাইও গাঁৱৰ শৃংখলা বক্ষা কৰাত তেওঁক সহায় কৰিবলৈ এজন 'বিছ'বাছা' (ডেকা গাওঁবুঢ়া), এজন 'ফেৰাংকে' (জন সংযোগ বিষয়া) আৰু এজন 'দেউৰী' (পূজাৰী) নিৰ্বাচন কৰে।

জিৰইৰ প্ৰশাসক হাবেক 'হাবেবিছ' ই সহায় কৰে। গাঁও বিলাকৰ বিচাৰ বিভাগ, জনসংযোগ বিভাগ আদিৰ ক্ষমতাৰ বিকেন্দ্ৰীকৰণ ঘটাবলৈ কেইবাজনো ছাৰবাছাৰ ওপৰত একোজন 'বাছাপ', কেইবাজনো বাছাপ'ৰ ওপৰত একোজন "বুকুতোমেন" আৰু কেইবাজনো বুকুতোমেনৰ ওপৰত একোজন 'হাবে' থাকে। হাবে আৰু ছাৰবাছা সকলৰ অতিথিৰ ভৰণ-পোষণ মেকাৰ সকলেই দিব লাগে আৰু প্ৰয়োজন বিশেষে শ্ৰম দানো দিব লাগে।

যিহেতু জিৰই হ'ল কাৰবি ৰাজ্যৰ বৃহত্তৰ এলেকা আৰু ইয়েই হ'ল সংখ্যাগুৰু সকলৰ বসতিস্থল গতিকে ইয়াক সুশৃংখলিত আৰু নিয়ন্ত্ৰিত কৰি ৰখাৰ মানসেৰে কেইবাটাও খণ্ডত ভাগ কৰি প্ৰত্যেক খণ্ডতে দুজনকৈ 'হাবে' নিয়োগ কৰা হয়। উক্ত খণ্ডবোৰক 'লংৰি' বোলে। হাবেসকলৰ ওপৰত প্ৰশাসনৰ উপৰিও বিচাৰ আৰু বিধানৰ ক্ষমতাও থাকে।

কাৰবিসকলৰ ৰাজকীয় প্ৰতীক হ'ল 'জামবিলি আখন'। ভীমৰাজ, বাঢ়ে টোকা, মইনা আদি পৰিচিত বন বিহংগৰ নজ্জাৰ উপৰিও মূল গছডালৰ লগতে চাৰিটা ডালত খোদিত শ্বেৰবোৰৰ সূক্ষ্মকাৰু কাৰ্যৰ সমষ্টিয়েই হৈছে 'জামবিলি আখন'। ইয়াক সাধাৰণ প্ৰজাই ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰে। ৰজা আৰু উচ্চ ৰাজ বিষয়াই বিশেষ পৰ্বতহে ব্যৱহাৰ কৰে। ৰজাৰ প্ৰতিনিধি হিচাবে প্ৰয়োজন বিশেষে হাবে সকলৰো এই প্ৰতীক ব্যৱহাৰ কৰাৰ ক্ষমতা থাকে। হাবেসকলৰ ভিতৰত 'হাবেপী'ৰ পদমৰ্যদা আটাইৰে ওপৰত ; সেয়ে তেওঁৰ জামবিলি আখনত স্বয়ং ৰজাৰ প্ৰতীক মইনা চৰাই দিয়া হয়। কাৰবি সকলৰ জাতীয় প্ৰতীক হৈছে 'ব'জাক'। নৃত্যানুষ্ঠানত ডেকাই ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰে।

ৰজাৰ সমূহ প্ৰজাক 'চাকি' বোলে। এওঁলোকে ৰজাক খেতিৰ উৎপন্নৰ একোটা অংশৰ লগতে কাপোৰ আৰু পোহনীয়া জন্তুৰ ভাগ কৰ হিচাবে দিব লাগে। প্ৰয়োজন হ'লে ৰজা আৰু পাৰ্ব্বদ বৰ্গৰ ঘৰতো এওঁলোকে শ্ৰম দিব লাগে।

কপিলীৰ দক্ষিণ অঞ্চলৰ পাহাৰীয়া ভূখণ্ডৰ নাম হ'ল 'বংখাং'। ইয়াৰ ছ' চেং পাহাৰৰ বংখাং বংবং নামৰ ঠাইত কাৰবি ৰাজ্যৰ ৰাজধানী অৱস্থিত। তাতেই কাৰবি ৰজা 'লিন্দকপ' ই বাস কৰে আৰু সমগ্ৰ কাৰবি ৰাজ্য শাসন কৰে। লিন্দকপ' (ৰজা) ই হৈছে কাৰবি সমাজৰ শ্ৰেষ্ঠতম সন্মানেৰে বিভূষিত পুৰুষ 'কাৰবি বেছ'।

বংখাং ভূখণ্ডৰ উপৰিও কপিলী নৈৰ উত্তৰ অঞ্চলটোত আছে 'নিলীপ-লুমবাজং' ভূখণ্ড। এই অঞ্চলটো 'হীমাছাৰ' অৰ্থাৎ সীমান্তবক্ষী বিষয়াজনে শাসন কৰে। এওঁৰ পদ মৰ্যাদা সেই অঞ্চলটোত ৰজাৰ সদৃশ। কপিলীৰ দুয়োপাৰে অৱস্থিত চিনখং, বংখাং আৰু আমৰি এই তিনিটা বৃহৎ অঞ্চলত কাৰবিসকলে প্ৰাচীন কালৰ শাসন ব্যৱস্থা আৰু ৰীতি নীতি মানি বসবাস কৰি আছে।

গাঁৱৰ মুখ্য বিচাৰক যদিও ছাৰবাছা, কিন্তু তেওঁৰ বিচাৰত অসন্তুষ্টি লভিলে এই বিচাৰৰ ৰায়ৰ বিৰুদ্ধে ৰাইজে হাবেৰ চ'ৰাত পুনৰ বিচাৰৰ বাবে আবেদন কৰিব পাৰে আৰু তাতো অন্যায়াৰ অৱকাশ বৈ গ'লে হাবেৰ বিচাৰৰ বিৰুদ্ধে পিনপ' সকলৰ ওচৰত দোষীয়ে গোচৰ তৰিব পাৰে। এই সকল বিচাৰপতিৰ বিধান লাঘৱ কৰিবৰ বাবে লিন্দকপ: অৰ্থাৎ ৰজাৰ ওচৰত আবেদন কৰাৰ অধিকাৰ সকলো অপৰাধীৰে আছে।

ছাৰবাছাই অৰ্থাৎ গাঁওবুঢ়াই গাঁৱৰ উন্নয়নমূলক কামৰ বাবে যুৱক-যুৱতীৰ মাজত এক অনুষ্ঠান গঠন কৰি দিয়ে যাক 'জিৰকেদাম' অৰ্থাৎ যুৱ সংগঠন বোলে। ই ডেকাচাঙৰ লেখীয়া; কিন্তু ইয়াৰ কাম-কাজ ব্যাপক। জিৰকেদামৰ আটাইবোৰ ডেকাকে একেলগে 'জিৰছং' বোলে। প্ৰত্যেকজন ডেকাক আৰু 'গাইশুটীয়া'কৈ 'জিৰপ' বুলি কোৱা হয়। ছোৱালীক 'জিৰপী' বা 'মাৰপী' বোলা হয়। আগৰ দিনত যদিও ছোৱালীক জিৰ কেদামৰ সভ্য কৰা হৈছিল, পিছলৈ কিন্তু এই নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম ঘটে। প্ৰত্যেক পৰিয়ালৰ এজনকৈ লৈ এই জিৰছং গঠন কৰা হয় আৰু গাঁৱৰ সমূহীয়া পূজা 'ৰংকেৰ'ৰ দিনাখনেই এই অনুষ্ঠানৰ পাতনি মেলা হয়। সাধাৰণতে এই অনুষ্ঠানৰ বিষয় ববীয়াৰ কাৰ্যকাল তিনিবছৰীয়া। এই অনুষ্ঠানত একুৰি ছয়জন বিষয়ববীয়া থাকে আৰু এওঁলোকৰ বয়স বাৰ বছৰৰ পৰা ষোল্ল বছৰৰ ভিতৰত। বিষয় ববীয়াসকল তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ

- ১) ক্ৰেংছাৰপ'- দলপতি
- ২) ক্ৰেংদুন- উপদলপতি
- ৩) ছ'দাৰ কেথে- কাৰ্যবাহী বিষয়া
- ৪) ছ'দাৰছ'- উপকাৰ্যবাহী বিষয়া
- ৫) ছাংহ'ৰাই কেথে- দলৰক্ষক
- ৬) ছাংহ'ৰাইছ'- উপদল ৰক্ষক
- ৭) চেংৰুপ কেথে- ঢুলীয়া

- ৮) চেত্ৰপ ছ'- সহকাৰী ঢুলীয়া
- ৯) বাৰলন কেথে- আমিন
- ১০) বাৰলন ছ'- উপ আমিন
- ১১) ম'তান আৰএ- সোঁফালৰ কাম দেখুৱাওঁতা
- ১২) ম'তান আৰবি- বাওঁফালৰ কাম দেখুৱাওঁতা
- ১৩) থান আৰএ- ঘৰপৰ্যবেক্ষক
- ১৪) থান আৰবি- সহকাৰী ঘৰ পৰ্যবেক্ষক
- ১৫) লাংবাং কেথে"- পানী যোগনিয়াৰ
- ১৬) লাংবাং ছ'"- সহকাৰী পানী যোগনীয়াৰ।
- ১৭) মে আপাই- জুই ধৰোতা
- ১৮) লাং আপাই- জুই নুমাওঁতা
- ১৯) ক'ৱে থক্- তামোল যোগনিয়াৰ
- ২০) বিথি থক্- পান যোগনিয়াৰ
- ২১) চিন হাক কেথে- সা-সঁজুলি ৰখীয়া
- ২২) চিনহাক ছ'- সহকাৰী সঁজুলি ৰখীয়া
- ২৩) আৰফেক কেথে- ঠাই চাফ্ কৰোতা
- ২৪) আৰফেক ছ'- সহকাৰী ঠাই চাফাকৰোতা।
- ২৫) ফানক্ কেথে- যোগালি
- ২৬) ফানক্ ছ'- সহকাৰী যোগালি

উপৰোক্ত বিষয়াসকলৰ উপৰিও এই অনুষ্ঠানত কিছুমান সৰু সৰু ল'ৰাই কামত ভাগ লয়। এওঁলোকক 'হাজাৰ আছ' বোলে। এই অনুষ্ঠানৰ কাৰ্যালয় ঘৰটিৰ নাম 'তেবাং'। এই তেবাংটো নিৰ্মাণ নহ'লে গাওঁবুঢ়াৰ 'হংফাৰ্লা' অৰ্থাৎ চ'ৰাঘৰতে জিৰ কেদাম অনুষ্ঠানটি গঠন হয়। এই অনুষ্ঠানৰ জৰিয়তে ডেকা-গাভৰুৱে কৃষি কৰ্ম, কুটিৰ শিল্প কৰ্ম, সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ বিভিন্ন কাম-কাজ, পূজাৰ বিভিন্ন কাম-কাজ, চিকাৰ ধৰা কাম আদিৰ শিক্ষা লাভ কৰে। ইয়াৰোপৰি এখন গাঁৱে আনখন গাঁৱৰ সৈতে কাজিয়া-পেচালত লিপ্ত হ'লে জিৰকেদামে মিমাংসাৰ বাবে সক্ৰিয় ভূমিকা লয়। গতিকে গ্রাম্য শাসন ব্যৱস্থাত, শৃংখলা ৰক্ষা আৰু আৰ্থ-সামাজিক উন্নয়ণৰ দিশত জিৰকেদামৰ বৰগুণি উল্লেখনীয়।

যদিও সমগ্ৰ ৰাজ্যৰ মুখ্য বিচুৰপতি স্বয়ং ৰজা, সাধাৰণতে তেওঁ বিচাৰ চ'ৰাত নিজে নবহে। তেওঁ মাথোন তলতীয়া বিচাৰক সকলে বিধান দিয়া শাস্তিৰ অনুমোদন অথবা নাকচহে কৰে। অপৰাধ গুৰুতৰ হ'লে অংগক্ষত, দেশান্তৰ, আনকি মৃত্যুদণ্ড

পৰ্যন্ত দিয়াৰ নিয়ম আছে। এনেবোৰ গুৰুতৰ শাস্তি গাওঁবুঢ়াই দিব নোৱাৰে। অবৈধ প্ৰেমৰ অপৰাধত অপৰাধীক নৈৰ কাষলৈ নি মাছ খোঁচা বাৰিৰে সমূহীয়া ভাবে খুচি খুচি মৰাৰ নিয়ম। এনে নিৰ্মম শাস্তিবোৰ পৰবৰ্তী সময়ত উঠাই দিয়া হয়।

সমাজৰ নীতি বিৰুদ্ধ কাম-কাজ কৰিলে উচ্চ পদস্থ বিষয়া সকলেও শাস্তিৰ পৰা ৰেহায় নাপায়। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে ৰজাই ৰাজমন্ত্ৰীকো সাধাৰণ প্ৰজাৰ শাৰীলৈ নমাই দিব পাৰে আৰু যোগ্যতা থাকিলে সাধাৰণ প্ৰজা এজনকো মন্ত্ৰী পদত বহুৱাব পাৰে। আনহাতে, আহোমসকলৰ শাসন কালত যেনেকৈ তিনিজন উচ্চ পদস্থ ৰাজমন্ত্ৰী বুঢ়াগোহাঁই, বৰগোহাঁই আৰু বৰপাত্ৰ গোহাঁইয়ে একমত পোষন কৰিলে ৰজাকো ভঙাপতা কৰিব পাৰে, তেনেকৈ কাৰবি ৰাজ্যত থকা তিনিজন উচ্চক্ষমতা সম্পন্ন ৰাজমন্ত্ৰীয়েও এক মতত উপনীত হ'লে ৰজাক ভাঙিব-পাতিব পাৰে।

কাৰবি সমাজত প্ৰশাসনিক বিষয়াসকলক 'ছাৰ' বুলি কোৱা হয়। ছাৰ সকলক তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে তিনিটা ভাগত বিভক্ত কৰা হয়-

- ১) নিবত-কাৰণ আছাৰ- কেন্দ্ৰীয় শাসন কৰ্তা। (পিন্'প'সকল এই শ্ৰেণীৰ শাসনকৰ্তা)
- ২) ফৰি-ফতেন আচাৰ- ৰাজ্যিক শাসনকৰ্তা। (হাবে, বুকতুমেন সকল এই শ্ৰেণীৰ শাসনকৰ্তা)
- ৩) মেহেক-হানথু আছাৰ- আঞ্চলিক শাসন কৰ্তা। (ছৰবাছা, বাছাপ'সকল এই শ্ৰেণীৰ শাসনকৰ্তা)

সাধাৰণতে লিন্দকপ', পিন্'প', হাবে আৰু ছৰবাছা সকল বংশানুক্ৰমিক হলেও কেতিয়াবা যোগ্যতাৰ ভিত্তিত সালসলনিও হয়। ৰজা বা বিষয়াবৰ্গক প্ৰজাই সন্মান কৰে যদিও ভয় কৰাৰ কোনো হেতু নাই। এওঁলোকে একেলগে বহি মদ-ভাত খাব পাৰে।

কথিত আছে, কাৰবি ৰজা জানতাৰিছ'ৰ দিনত কাৰবি ভূখণ্ডৰ সাৰ্বভৌমত্ব লোপ পায় আৰু ইয়াৰ ঠাইত চাৰিখন স্বাধীন ৰাজ্য স্থাপন হয়। ৰাজ্যকেইখন হ'ল ৰংখাং (ছেছেং), আমৰি (কাৰো কাৰো মতে আৰিতো), চিনথং আৰু প্ৰান্তীয় ৰাজ্য। ৰংখাঙত ৰংহাং, চিনথঙত হালে, আমেৰিতো হালে আৰু প্ৰান্তীয় ৰাজ্যত তেবাং ফৈদৰ ৰজা হয়। খণ্ডৰাজ্যসমূহৰ ৰজাক 'হিমাচাৰ' বোলে। চাৰিখন স্বাধীন ৰাজ্য হলেও, চাৰিজন বেলেগ বেলেগ ৰজা থাকিলেও মূল ৰজা লিন্দকপ' ছেছেঙত থাকি ৰাজ্যসমূহ শাসন কৰে।

কলং আৰু কপিলীৰ পাৰে পাৰে গাঢ়ি উঠা এই পৰ্বতীয়া ৰাজ্যখনৰ তাহনিৰ সীমাবোৰ ভাঙি গৈছে; কিন্তু এতিয়াও অটুট আছে এওঁলোকৰ প্ৰশাসনিক জৰীদাল। ছেছেং পাহাৰৰ ৰংহাং ৰংবং নামৰ ঠাইত এতিয়াও কাৰবি ৰজাই বাস কৰি কাৰবি জনজীৱনক প্ৰতিনিধিত্ব কৰি আছে আৰু পুৰণি ৰীতি নীতিবোৰ নজহানপমাকৈ ধৰি ৰাখিছে।

কাৰবি লোক কথা : এটি আলোচনা

১৯৩৪ চনত ছোভিয়েত লেখক কংগ্ৰেছত বিশিষ্ট প্ৰগতিশীল লেখক মেক্সিম গৰ্কীয়ে ভাষণ প্ৰসংগত কৈছিল “We must realise that it is the masses' labour that is the chief organiser of culture and creator of all ideas.” অৰ্থাৎ “সৰ্ব সাধাৰণ মানুহৰ শ্ৰম প্ৰক্ৰিয়াই সংস্কৃতি মূলতঃ নিয়ন্ত্ৰণ কৰে আৰু এই শ্ৰম প্ৰক্ৰিয়াই সকলো ধ্যান-ধাৰণাৰ উৎস।” এই উক্তি যথার্থতে সত্য। আদিম সমাজত শ্ৰমৰ আহিলা উন্নত নোহোৱাৰ ফলত শ্ৰমৰ সফলতা যাদু-মনত্ৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে বুলি মানুহে ভাবিবলৈ বাধ্য হৈছিল বা এটা সুবিধাবাদী শ্ৰেণীয়ে এনে চিন্তা মানুহৰ মাজত এৰি দিছিল। অন্যহাতে সময় বাগৰাৰ লগে লগে ভূ-স্বামীৰ সৃষ্টি হোৱাত, পাছলৈ বজা মহাৰজাৰ আবিৰ্ভাৱ হোৱাত সাধাৰণ লোকৰ মুখে মুখে চলা কথাবোৰ সাধুকথাত পৰিণত হ'ল, আৰু “ছালত পৰিল ফেঁচা, মোৰ সাধুকথা মিছা” উক্তিৰে সাধুবোৰ সামৰি বজা বা বৰলোকৰ কটাক্ষ দৃষ্টিৰ পৰা হাত সৰাবোঁ ফৌশল উদ্ভাৱন হ'ল। এই সাধুবোৰত আচলতে বহু সত্য ঘটনাই নানা ছদ্মবেশত সোমাই থাকি সমাজৰ বিগত কালৰ সাক্ষী হৈ থাকিল। সেয়ে এই লোক কথাবোৰ লোক সমাজত তথা লোক সাহিত্যৰ ভেটি স্বৰূপ।

লোক সাহিত্য হ'ল সাধাৰণ মানুহৰ মুখে মুখে মুখ বাগৰি প্ৰবাহিত হৈ অহা মৌখিক সাহিত্য। Encyclopaedia Britannica ত কৈছে—“অনাখৰী বা সামান্য আখৰ জ্ঞান থকা কৃষক-শ্ৰমিক, গৰখীয়া-নাৱৰীয়া, শিল্পী-কাৰিকৰ, বণিক-বেপাৰী, শিপিনী-বোৱনী, প্ৰভৃতি ভিন ভিন শ্ৰমত লিপ্ত শ্ৰমকাৰী মানুহৰ গীত-মাত, নাট-সাধু, যোজনা-ফকৰা, অতিকথা আদিকে বোলা হয় লোক সাহিত্য”। এই লোক সাহিত্য যে কালজয়ী তাক সাহিত্যিক শশী শৰ্মাদেৱে ‘অসমৰ লোক সাহিত্য’ গ্ৰন্থত এনেদৰে কৈছে—“লোক সাহিত্য লোক সমাজৰ সৃষ্টি আৰু লোক সমাজৰ লোক-ৰীতিৰ ওপৰত গভীৰ ভাৱে আস্থাশীল কাৰণে বহুতে লোক সমাজকে ৰক্ষণশীল বুলি ভাবে আৰু কয় আৰু তেনেকৈ লোক সাহিত্যকো ৰক্ষণশীলতা সম্পন্ন বুলি অভিহিত কৰিব বিচাৰে। এনে ধাৰণা কিন্তু ভ্ৰান্তিহীন বুলিব নোৱাৰি। কাৰণ জাতি আৰু মানৱতাৰ ইতিহাসে ইয়াক সমৰ্থন নকৰে। ইতিহাসে নাগৰিক সমাজতকৈ লোক সমাজক বহু বেছি গতিশীল ৰূপেহে প্ৰতিপন্ন কৰে।...

....লোক সাহিত্য চিৰ নতুন আৰু চিৰ পৰিবৰ্তনশীল কাৰণে ইয়াক চিৰ তৰুণো বুলিব লাগিব আৰু যুগৰ বাৰ্তাবাহকো বুলিব লাগিব।...

....লোক সাহিত্য চিৰ নতুন বা চিৰ বৰ্তমান কাৰণেই কালজয়ীও। কালৰ মামৰে লোক সাহিত্যক স্পৰ্শ কৰিব নোৱাৰিছিল। লোক সাহিত্যৰ মাজেদি মানৱীয় প্ৰবৃত্তি আত্মৰক্ষা আৰু বংশ বৃদ্ধিৰ আকাংক্ষা ৰূপায়িত হয় কাৰণে আৰু বিশেষকৈ মানৱীয় সৰলতা-দুৰ্বলতা, শোষণ-নিপীড়ন আদিৰ অনুভূতিৰে লোক সাহিত্য সিন্ত হৈ থাকে কাৰণেও যে ই কালজয়ী ৰূপ লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে, সেই বিষয়ে নিশ্চয় সন্দেহৰ খল নাই।”

ইমানখিনি আলোচনাৰ পাছত লোক সাহিত্যৰ গুৰুত্ব পুনৰ দোহাৰিবৰ প্ৰয়োজন নাই। Dean Stith Thompson ৰ তথ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি অসমৰ বিশিষ্ট লোক সাহিত্যৰ গৱেষক ড° প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামীয়ে এই বিধ সাহিত্যৰ বিভাগসমূহ তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে দেখুৱাইছে।

- ১) সাধুকথা বা কাহিনী।
- ২) গীত
- ৩) দৃষ্টান্ত
- ৪) যোজনা
- ৫) প্ৰবাদ
- ৬) মন্ত্ৰ

এই লিখাত সম্বন্ধিশালী কাৰবি লোক সাহিত্যৰ কিছুমান সাধুকথা বা কাহিনী, দৃষ্টান্ত, যোজনা আৰু প্ৰবাদৰ সামান্য আলোচনাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। কিন্তু এই আলোচনা কৰিবলৈ গৈ কিছু সমস্যাবো সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছে। কাৰণ কাৰবি লোক সাহিত্যৰ সকলো অংশ এতিয়াও পোহৰলৈ অহা নাই। যিখিনি ইতিমধ্যে প্ৰকাশ পাইছে, তাৰো প্ৰচাৰ ব্যাপক নহয়।

কাৰবিসকলৰ পৰিচয়, ভাষা, কৃষ্টি, লোক কথাৰ কিছু অংশ লিখিত ভাবে প্ৰকাশ কৰাত ইংৰাজ প্ৰশাসনিক বিষয়া তথা লেখক এডৱাৰ্ড ষ্টেক, চাৰ চাৰ্লছ লয়েল, ডব্লিউ. আৰ. হাটন আৰু জি. দি. অৱেলকাৰৰ অৱদান অবিশ্বৰ্ণীয়। এডৱাৰ্ড ষ্টেকৰ দ্বাৰা লিখিত আৰু চাৰ্লছ লয়েলৰ দ্বাৰা সম্পাদিত THE MIKIRS নামৰ গ্ৰন্থখনি ১৯০৮ চনত প্ৰকাশ পায় আৰু তাত Story of a Frog, The orphan and his uncles আৰু Harata Kunwar নামৰ সাধু তিনিটা প্ৰকাশ পায়। এই গ্ৰন্থত উল্লেখিত ‘হাবাতা কোঁৱৰ’ নামৰ সাধুটো ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যই ‘শৰৎ কোঁৱৰৰ সাধু’ নাম

দিবহল ভাবে প্ৰকাশ কৰে। ১৯৭৩ চনত প্ৰকাশ পোৱা সত্যেন্দ্ৰ নাথ বৰকটকীৰ 'পৰ্বতীয়া সাধু' নামৰ কিতাপখনিত কাৰবি সকলৰ নটা সাধু প্ৰকাশ পায়। 'হাৰাতা কোঁৱৰ'ৰ সাধুৰ উপৰিও ইয়াত প্ৰকাশিত সাধুকেইটা হ'ল 'মাউৰা আৰু অসুৰ', 'মাউৰা আৰু পাপৰ ৰজাৰ কথা', "স্বৰ্গ আৰু মৰ্ত্যৰ দুই সাউদৰ কথা", 'টাৰকিপিং ৰেচ', 'কংচ ৰেচ' আৰু 'বংচ ৰেচ', 'কৰহান জাং ৰেচ', 'ভেকুলী আৰু ক'লা পৰুৱাৰ সাধু' আৰু 'পৃথিৱীৰ জন্ম কথা'। ১৯৭৬ চনত অধ্যাপক ৰং বং তেৰাঙৰ বাৰটা সাধুৰ সংকলন 'কাৰবি সাধু' প্ৰকাশ পায়। ডিফু সাহিত্য সভাৰ সৌজন্যত ১৯৮৩ চনত কামিনী দাসৰ সম্পাদনাত 'কাৰবি লোক সাধু' প্ৰকাশ পায়। ইয়াত বিভিন্ন লেখকে যুগুতাই উলিওৱা বিশটা সাধু সামৰা হয়। গ্ৰন্থখনিত সন্নিবিষ্ট 'ছাৰপী পেন ছাৰবুঢ়া' (বুঢ়া আৰু বুঢ়ী), 'চাকুৰিতিনি' (পালি পহৰিয়া), 'চংহৰেচ' (ভেকুলী ৰজা), 'বৰামপী' (ময়ুৰী) নামৰ সাধু চাৰিটা লিখে ছামছিং হাঞ্চে এ, 'হাবপ'কাঙৰ সাধু' (হাব পেটেলাৰ সাধু), আৰু 'ছাৰ আনথক সৃষ্টিৰ সাধু' (স্বৰ্গগত আত্মালৈ স্মৃতি তৰ্নৰ সাধু) দুটা লিখে ড° গোপাল চন্দ্ৰ মেধিয়ে, 'জোন আৰু বেলি' (চেক্ৰ'পেন আৰনি), 'জোঁৱাইৰ উপহাৰ' (অছনকং কেপি আহৰমু) আৰু 'ছেৰ আপ্ৰিপি' (সোণালী পখিলা) নামৰ সাধু তিনিটা লিখে মেবেল তেৰাংপীয়ে, 'স্বৰৰ কেক' (সোণালী ভাটো) সাধুটো লিখে বসন্ত দাসে, 'পুৰথিমি কুংবিপী' (কুমাৰী পৃথিৱী) আৰু 'থইথে ছ'ৰি' (কণীৰ দৰে সৰু বাঙি) সাধু দুটা লিখে বিদৰছিং ক্ৰয়ে, 'টেনটন' (টেনটন এটা নাম) ৰ সাধুটো লিখে ছত্ৰছিং ক্ৰয়ে, 'জাংৰেছ' আতম' (মাউৰাৰ সাধু)টো লিখে পদুমী গগৈয়ে, 'ভীমৰাজ পক্ষী আৰু এন্দুৰৰ সাধু' (ৰজাৰু লাপেন ফিছু আতম'), 'দুটা মাউৰা ল'ৰাৰ সাধু' (জাংৰেছ' বাংহিনি আতম') আৰু 'ছয়পুত্ৰৰ সাধু' (বামণ প' লাপেন আছ'প' বাংথক আতম') তিনিটা লিখে ৰংবং কথাবে, "এটা বাঘ, এটা ভেঁকুলী আৰু এটা শামুকৰ সাধু' (এজন আতেকে, এজন আছ'হ' পেন এজন আপিদুম আতম') আৰু 'এজন মাউৰা ল'ৰাৰ সাধু' (ইনোতে আজংৰেছ' আতম') দুটা লিখে ধনীৰাম তেৰাঙে আৰু 'এজন মাউৰা ল'ৰাৰ সাধু' (ইনোতে আজংৰেছ' আতম:) দুটা লিখে ধনীৰাম তেৰাঙে আৰু 'এটা গৰখীয়া আৰু সাপৰ সাধু' (চাইনং কিৰী আবাং পেন ফুকই আতম') টো লিখে জিতেমাই বেপীয়ে।

লংকাম টেৰণে কাৰবি ফকৰা-যোজনা (চাৰ লামথে) কিছুমান সংগ্ৰহ কৰি প্ৰকাশ কৰে। অসম সাহিত্য সভাৰ ডিফু অধিবেশন (১৯৮২) ত ৰং বং তেৰাঙৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা স্মৃতি গ্ৰন্থ 'ব'জাৰু আহিৰ'ত কাৰবি সমাজ-সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ বহু মূল্যবান সম্পদ প্ৰকাশ পায়। এই প্ৰস্তুগত ৰংবং তেৰাং দেৱৰ সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধ সংকলন 'সমৰয় প্ৰহাৰ'ৰ কথাও উল্লেখ কৰিব পাৰি। কিতাপখন প্ৰকাশ পায় ১৯৮৯ চনত। ১৯৯৩ চনত প্ৰকাশিত অধ্যাপক শশী শৰ্মাৰ 'অসমৰ লোক সাহিত্য' নামৰ গ্ৰন্থখনি কাৰবি

লোক সাহিত্যৰ সমকালীন বস্তুনিষ্ঠ আলোচনা কৰা হৈছে। ১৯৮২ চনত প্ৰকাশিত দিলীপ কলিতাৰ 'বাংছিনা ছাৰপ' আৰু কাৰবি সমাজ ১৯৭৪ চনত প্ৰকাশিত ছামছি হাঞ্চেৰ 'নামতাইৰ হাই'মু', ১৯৮৮ চনত প্ৰথম মঞ্চাভিনয় কৰি ১৯৯১ চনত প্ৰকাশ পোৱা নাট্যকাৰ সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱাৰ 'কাৰবি জীয়াৰী', ১৯৮১ চনত প্ৰকাশিত কৃতি কথা সাহিত্যিক ৰংবং তেৰাঙৰ উপন্যাস 'ৰংমিলিৰ হাঁহি', আৰু ১৯৮৯ চনত প্ৰকাশিত যাদব ফুকনৰ উপন্যাস 'কেবত-কাচেদং'য়েও কাৰবি লোক জীৱনৰ বহু কথা গোহৰলৈ আনিছে। ৰাজমোহন নাথৰ ১৯৪৮ চনতে প্ৰকাশিত গৱেষণামূলক গ্ৰন্থ 'The background of Assamese culture' য়েও কাৰবি (মিকিৰ)সকলৰ কৃষ্টিৰ কিছু সম্ভেদ দিছে। মাজে সময়ে দুই এখন আলোচনী আৰু বাতৰি কাতততো কেইজনমান কাৰবি আৰু অনাকাৰবি লেখকে বিচ্ছিন্নভাৱে কাৰবি লোক সাহিত্যৰ ওপৰত কিছু প্ৰবন্ধ লিখিছে। যি সকল লেখকে এনে কাৰ্যত নিজকে নিয়োজিত কৰি আহিছে তেওঁলোক সঁচাই ধন্যবাদৰ পাত্ৰ। কিন্তু কাৰবি লোকৰ মাজত ব্যাপক হাৰত প্ৰচলিত লোক কথাবোৰৰ তুলনাত প্ৰকাশিত আলোচনাবোৰ যথেষ্ট নহয়।

যি হওক, এতিয়া কাৰবি লোক সাহিত্যৰ অমূল্য সম্পদৰাজিৰ ভিতৰৰ কেইটামান সাধু আলোচনালৈ অনা হওক। 'পৃথিৱীৰ জন্ম কথা' নামৰ সাধুত সৰগলৈ বুলি মীনাৰ সজাৰ কাহিনী আছে। বিশিষ্ট প্ৰগতিশীল লেখক, সমালোচক শশী শৰ্মাই এই কাহিনী বাইবেলত উল্লেখিত নিৰমদ ৰজাই সৰগলৈ যাবলৈ মীনাৰ সজাৰ কাহিনীৰ সৈতে সাদৃশ্য আছে বুলি উল্লেখ কৰিছে। এই কাহিনী মতে মানুহে সৰগলৈ যাবলৈ মীনাৰ সজা কামত দেৱতা সকলে চলেৰে বাধা দিলে ভাষাৰ ভিন্নতা সৃষ্টিৰে। নহলে যে দেৱতাৰ গৰ্ব খৰ্ব হয়। পৰশ্ৰমত জীয়াই থকা দেৱতা সকলেহে যে শ্ৰমকাৰী সাধাৰণ লোকৰ উন্নতিৰ বাধা হিচাবে কাম কৰে তাকে ইয়াত দেখুৱা হৈছে। প্ৰবল আৰু সং ইচ্ছা শক্তিৰ অধিকাৰী লোকক দৈৱ শক্তিয়ে যে সহায় কৰে তাক দেখুৱা হৈছে 'হাৰাতা কোঁৱৰ' সাধুটোত। নিচলা খেতিয়কৰ ল'ৰা হাৰাতাই সূৰ্য দেৱতাৰ ছোৱালীক বিয়া কৰোৱাৰ আৰু ৰজা হোৱাৰ কল্পনা কৰিছিল। প্ৰবল ইচ্ছা শক্তিৰ বলত আৰু অশেষ কষ্টৰ মূৰত ভৱামতেই হাৰাতা কোঁৱৰৰ কাম হৈছিল। এই ক্ষেত্ৰত ভূতৰ নানা খেলাৰে টেঙালি কৰিছিল হাৰাতাই। নিচলা হাৰাতা হৈ উঠিছিল চতুৰ। লোক সমাজে টেঙালি-চতুৰালি সমৰ্থন কৰিছিল; কিন্তু ন্যস্ত স্বাৰ্থজড়িত টেঙালি তেওঁলোকে বিসৰ্জন দিছিল।

"ছাৰপি পেন ছাৰবুঢ়া" সাধুটো 'বুঢ়ী আইৰ সাধু'ৰ 'এটা বলী মানুহ'ৰ লগত সাদৃশ্য আছে। ইয়াত বুঢ়াটো এলেছৰা, কিন্তু বুঢ়ী আছিল চালাক। বুঢ়ীয়ে বুঢ়াক সিফলীয়া কৰাৰ মানসেৰে বিহ দিয়া পিঠা খুৱাবৰ পাং পাতিলে। পিছে, সৌভাগ্যক্ৰমে এই পিঠা খাই মৃত্যু মুখত পৰে এটা বলিয়া হাতী আৰু হাতী ভুকুৱাই মৰাৰ কৃতিত্ব লভে বুঢ়াই।

ৰজাই এই বুঢ়াকে দায়িত্ব দিলে এটা মানুহ খোৱা বাঘ মাৰিবলৈ। এই কামো বুঢ়াই সমাধা কৰিলে বুঢ়ীৰ বুধিৰ বলত। এনেকৈ শেষত এটা বিদেশী বন্য মানুহ মৰাৰো কৃতিত্ব লাভি বুঢ়াই ৰজাৰ পৰা আধা ৰাজ্য লাভ কৰে। মায়াবী ৰাক্ষসীৰ বহু সাধুৱেই বুঢ়ী আইৰ মুখৰ পৰা শুনা যায়। আত্মক এঠাইত থৈ, সাধু কথাত ৰাক্ষস ৰাক্ষসী বেলেগ ৰাজ্যত ঘূৰিফুৰা আৰু আত্মাৰ মৃত্যু নোহোৱালৈকে শৰীৰৰ অৱসান নোহোৱা কাহিনী তাহানিৰ দিনত ঘটিলি বুলি সাধুকথাত পোৱা যায়। ধৰ্ম গ্ৰন্থ সমূহতো এনে লোক কাহিনী ঠাহ খাই আছে। 'চাকুৰিতিনি' তেনে এটা সাধু। ইয়াত মানুহ চাকুৰিতিনিৰ হাতত শেষত ৰাক্ষসীৰ মৃত্যু ঘটিলে আৰু তেওঁৰ ৰজাৰ অনুগ্ৰহ লাভ কৰিলে। এই বিলাক সাধুত মানুহৰ শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰমাণিত হৈছে।

সকলো মানুহৰ মাজতেই এচাম অতি ধূৰ্ত মানুহ থাকে। সহজ সৰল বুলি জনাজাত কাৰবিলোকৰ মাজতো যে ধূৰ্ত মানুহ আছিল তাৰ এটা উদাহৰণ 'টেনটন'। এই সাধুটোত টেনটনৰ ধূৰ্তালি প্ৰকাশ পাইছে। কাৰবি সমাজত ভীমৰাজ পক্ষীৰ এক বিশেষ স্থান আছে। ইয়াৰ ফিচা চ'মাংকান উৎসৱত ব্যৱহাৰ কৰা জাম্বিলি আখনত লগায় আৰু এই উৎসৱত ডেকা সকলেও এই চৰাই পাখি মূৰত মৰা পাণ্ডিত গুজি লয়। সেয়েহে কাৰবি লোকে ভীমৰাজ পক্ষীৰ পাখি বা ফিচা বৰ যত্ন সহকাৰে হলেও বিচাৰি খোচাবি আনি ঘৰত ৰাখে। পিছে, ইয়াক এন্দুৰে কাটি নষ্ট কৰে। অন্যহাতে বিপদত পৰিলে সাপে এন্দুৰৰ গাঁতত সোমায় প্ৰাণৰক্ষা কৰে। এই ঘটনাক লৈ সৃষ্টি হৈছে 'ভীমৰাজ পক্ষী আৰু এন্দুৰৰ সাধুটোৰ' কাৰবি সাধুত জোন, বেলি, বাঘ, ভেকুলী, শামুক, মাউৰা ল'ৰা, জোঁৰাই, বালিমাহী চৰাই, ভাটোচৰাই, ভীমৰাজ চৰাই, ৰাক্ষস, দেৱতা আদিৰ কাহিনী সেই সময়ৰ চিন্তাধাৰাৰে বৰ্ণিত হৈছে।

কাৰবিসকলৰ এটা বলিষ্ঠ লোক কাহিনী হৈছে 'থংনক্বে'। সকলো সমাজতে বীৰসকলৰ এক সুকীয়া স্থান আছে। কাৰবি সমাজতো একেই কথা। থংটেৰণ এজন মহান বীৰ আছিল। আগতেই উল্লেখ কৰা হৈছে যে জয়ন্তীয়া ৰজা বৃহুকৈদা তিমুঙৰ দিনত প্ৰধান সেনাপতি থং টেৰণ। ওচৰ চুবুৰীয়া অনাকাৰবি শত্ৰুক ৰণত পৰাজিত কৰি থং টেৰণে ৰজা আৰু প্ৰজাৰ পৰা সমাদৰ পাইছিল। তেওঁৰ বীৰত্বৰ কাহিনীয়ে আমাক লাচিত বৰফুকনৰ কথা মনত পেলাই দিয়ে। পিছে থঙৰ বীৰত্বত ঈৰ্ষা জন্মি লগৰ যুঁজাৰ বিষয়া-সৈন্য সকলে চক্ৰান্ত কৰি তেওঁক অতিনিৰ্মম ভাৱে হত্যা কৰিলে। আহোমৰ দিনতো বা মোগলৰ দিনতো অসম তথা ভাৰতবৰ্ষত এনে বহু নিৰ্মম ঘটনা সংঘটিত হৈছিল। ইয়াৰ পৰা এটা কথু স্পষ্ট হয় যে বহিৰ্শত্ৰুকৈয়ো ভয়াবহ হ'ল অস্ত্ৰশত্ৰু। এটা জাতিক অন্য এটা জাতিয়ে সহজে কেতিয়াও বিনাশ কৰিব নোৱাৰে- যদিহে স্বজাতিৰ মাজত ঘৃণে নিবিদ্ধে। অ-কৰ্ম আৰু কু-কৰ্মৰ ফলতেই এটা জাতিৰ সভ্যতা-সংস্কৃতি

বিয়িত হোৱাটো ইতিহাস সন্মত সত্য।

ছাৰী ৰজাৰ প্ৰজা হৈও এটা সময়ত কাৰবিসকলে ক্ৰীতদাস প্ৰজাৰ দৰে অতি কৰুণভাৱে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিব লগা হৈছিল। এই সন্ত্ৰেদ আমি জনশ্ৰুতিত প্ৰবাহিত হৈ অহা 'ৰংফাৰপী ৰংবে' লোক কাহিনীৰ পৰা পাওঁ। ৰজাৰ লোকে বলপূৰ্বক ৰঞ্জা ৰংফাৰপীৰ গাখীৰ পোহনীয়া বাঘক খুৱাবল খিৰুৱাত তাই তাক কাটি দুটুকুৰা কৰি সেই ঠাইৰ কাৰবি লোকৰ সৈতে পলাই যায়।

আমাৰ বুঢ়ী আইয়ে সাধুবোৰ নাতিহঁতৰ আগত কৈ অহাৰ দৰে কাৰবি সমাজত ৰুকাছেন ককাই পুৰণি কাহিনীবোৰ কাৰবি সমাজত প্ৰচাৰ কৰিছিল। এই ৰুকাছেন ককায়ে 'কাৰবি ৰাম কথা'ও সমাজত কৈ ফুৰিছিল। সম্ভৱতঃ যে কাৰবি ৰামায়ণ সমাজত দুই ধৰণে প্ৰচাৰ হৈছিল। কথাত আৰু গীতত। কথাত প্ৰচাৰ হোৱা কাহিনীক 'কাৰবি ৰামকথা' আৰু গীতবোৰক 'ছাবিন আলুন' অৰ্থাৎ 'ছাবিনৰ গীত' বোলে। এই ৰামকথাত এঠাইত কোৱা হৈছে যে ৰামে লংকা জয় কৰি অহাৰ পাছত হনুমাণে আনন্দতে ইমানকৈ অন্ন ভোজন কৰিবলৈ ল'লে যে ইয়াৰ যেন শেষেই নহ'ব। কথোটো বিসংগতি যেন ভাবি ৰামে মাথিৰ হতুৱাই অন্ন এটা হনুমাণে ক'ব নোৱাৰাকৈ নিয়াই তেওঁৰ মূৰত থোৱাই ক'লে যে মূৰেদি অন্ন ওলাই গৈছে। ইমান খোৱা ঠিক নহয়। প্ৰবাদ আছে যে তেতিয়াৰ পৰা হনুমানৰ বংশধৰ বান্দৰবোৰে অন্নখোৱা এৰি দিলে। হাট্ট মূৰ কাহিনীৰ পৰাও কিছুমান দৃষ্টান্ত আৰু প্ৰবাদ বচন কাৰবি সমাজত চলি আহিছে। হাট্ট মূৰ চিৰ দুখী হৈ মৃত্যু বৰণ কৰাৰ বাবে আৰু হাট্ট মূৰ সমাজে বতৰৰ দেৱী হিচাবে স্মৰণ কৰি অহাৰ বাবে এই নাম কাৰবি ছোৱালীক কেতিয়াও দিয়া নহয়। এনে ধৰণৰ অলেখ-অযুত দৃষ্টান্ত আৰু প্ৰবাদ বচন কাৰবি কাহিনীবোৰত পোৱা যায়।

সাধুকথাবোৰ প্ৰায়ে অতি কথা সম্পন্ন (Mythical) আৰু কেতিয়াবা ৰূপক ধৰ্মীও। সেয়েহে ইয়াৰ অন্তৰ্নিহিত ভাৱ উপলব্ধি কৰা সহজ সাধ্য নহয়। যদিহে ৰূপকৰ আৱৰণ ভেদ কৰি, অতি কথাক আচল কথালৈ ৰূপান্তৰ কৰি, অনুসন্ধিৎসু দৃষ্টিৰে সাধু কথাৰ ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰা যায়, তেন্তে ইয়াত দেখা পোৱা যাব লোক সমাজৰ স্বৰূপ আৰু ইয়ে আমাক দিব পাৰে বৈজ্ঞানিক সত্যৰো কিছু সন্ত্ৰেদ।

কাৰবি লোক কথাত জনজীৱনে সৃষ্টি কৰা ফকৰা-যোজনা (চাৰ লামথে') আৰু সাঁথৰ (টেম'চেপাতৰ) ৰ ব্যৱহাৰে ভাষাটোক ৰসাল আৰু সাৰুৱা কৰি তুলিছে। কিছুমান কাৰবি ফকৰাৰ অসমীয়া ফকৰাৰ লগত মিল আছে। তাৰ প্ৰায় ক্ষেত্ৰত একেই, মাথো ভাষা বেলেগ।

যেনে-

১) ছাৰ আলামকে লামদাক।

কাচেকক্ কে লা থাক্ থাক্ ॥

অৰ্থাৎ, “বুঢ়াৰ কথা নুশুন ডেকা
টানত পৰি কিয় কেঁকা।।”

২) আফুতা আফু আনকুহঁতা আকহঁ।
অৰ্থাৎ, “যেন কুকুৰ তেন টাঙোন।”

৩) আৰে অংতে চেহেতা অক।

অৰ্থাৎ, “মাছৰ অভাৱত কেঁকোৰাও মাছ।” কাৰবি সমাজত কেঁকোৰা খোৱা নিষিদ্ধ।
কিন্তু অভাৱ বা বিপদৰ সময়ত তাকে মাছ বুলি খোৱাত দোষ নাথাকে। অসমীয়াত
তাকে কয় ‘অভাৱত স্বভাৱ নষ্ট হোৱা, বা ‘বিপদত নিয়ম ভংগ হোৱা।’

৪) ইংনাৰ আছাৰ বুৰা ত’ৰাৰ মাংগুহে।

মনিত কেছাৰ বিছাৰ মাংগুহে।।

অৰ্থাৎ, “বুঢ়া হাতীয়ে বাট নেহেৰুৱায়। বৃদ্ধলোক বিবুদ্ধিত নপৰে।” ইয়াৰ অসমীয়া
ফকৰাটো হ’ল-

“সোণাৰীয়ে সোণ চিনে, বৰাই চিনে কঁচু।

কথা চহকীয়ে কথা চিনে, হাঁহে চিনে কেঁচু।।

৫) আকেং লকপেক্ ছিতা ৰজাৰু আছ’।

অৰ্থাৎ, “ঠেং ভগা হ’লেও ভীমৰাজ পক্ষী।” ইয়াৰ অসমীয়া ফকৰাটো হ’ল-

“ভাল হওক বেয়া হওক ভুঞাৰ পোৱালী।

ফটা হওক ছিটা হওক পাতৰ টঙালী।।

৬) আৰুয়েই হন্থৰ তে আথেতা হন্থৰ।

ইয়াৰ অসমীয়া ভাৱাৰ্থ-

“জাত ইচ্ছাই পাত।

বিধান ইচ্ছাই ভাত।।”

অন্যভাবেও ক’ব পাৰি যেনে,-

“খাব জানিলে চাউলেই চিৰা।

বহিব জানিলে মাটিয়ে পীৰা।।”

এনে ধৰণৰ বহু ফকৰা-ম্বোজনা কাৰবি সমাজত প্ৰচলিত হৈ আহিছে।

এসময়ত ল’ৰা-ছোৱালী বহুৱাই বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে সাধু আৰু সাঁথৰ কোৱাৰ নিয়ম আনবোৰ

সমাজৰ দৰে কাৰবি সকলৰো আছিল। আজি-কালি আধুনিকতাৰ বতাহত সেই

নিয়ম প্ৰায় উৰি গৈছে। এইবোৰ নিয়ম পালনৰ যথেষ্ট সময় আজিৰ সমাজৰ নাই।
কিন্তু পুৰণি কথাবোৰ আমি জানিবই লাগিব। ইয়াত কেইটামান সাঁথৰ দাঙি ধৰা
হ’ল।

১) আজ’ আজ’ বলংকম কেঁকান, পিল’?

অৰ্থাৎ “ৰাতি ৰাতি বগলীৰ নাচ, কি?”

উত্তৰ : ছিজাৰ। অৰ্থাৎ ‘বিচনী’।

২) হেম্‌তিবিন পি আৰল’ ৰেছ’ আপেলিম লিম এত কইতো ক্ৰেং উন্ এ ; পিল’?

অৰ্থাৎ ‘ৰাজকাৰেঙৰ ভিতৰত খোৱা আছে বিচনা চাদৰ পাৰি।

সি কিন্তু থাকে সদায় তিতি তিতি। - কি?

উত্তৰ : এদে। অৰ্থাৎ “জিভা”

৩) আপি কেলুবুপ’ আছকে ৰেছেত। পিল’? ইয়াৰ অসমীয়া সাথৰটো হ’ল- “মাক
জুটুলা- জুটুলী, পুতেক চোকা টেকেলা। কি?”

উত্তৰ : বিৰিক। অৰ্থাৎ ‘জলকীয়া’।

ইয়াত সকলোবোৰ সাঁথৰ আৰু ফকৰা-যোজনা উল্লেখ কৰিব খোজা নাই।
সকলোবোৰ অৱশ্যে এতিয়াও প্ৰকাশ হোৱা নাই। ইয়াত কেৱল লোক জীৱনে যে
অতীতৰ পৰাই অভিজ্ঞতা বুটলি বিভিন্ন সময়ত ফকৰা-যোজনা-সাঁথৰ আদিৰে কাৰবি
ভাষা তথা জাতিটোক জীয়াই থকাৰ কেতবোৰ পথৰ সন্ধান দি সমুদ্ৰিশালী কৰি তুলিছে
তাকেহে দেখুৱা হৈছে।

লোক সাহিত্যৰ সকলো কথাই যে ধ্ৰুৱসত্য আৰু ইয়াত কোনো অসাৰুৱা কথা
নাই, ই নহয়। ইয়াত স্বভাৱজাত ভাবেই কেতবোৰ অসত্য আৰু অসাৰুৱা কথা আছে ;
কিন্তু মূল্যবান সম্পদো ইয়াত আছে। সেয়েহে এজন ইংৰাজ সমালোচকে লোক সাহিত্য
সম্বন্ধে কৈছে “It is key to understanding the folk around us.”

কাৰবি গীতি সাহিত্যত লোক জীৱন

কাৰবি লোক সাহিত্যত সাধুকথাৰ এক বিশিষ্ট স্থান আছে যদিও জনজীৱনৰ সকলো দিশৰ মূৰ্ত্ত বিকাশ ঘটিছে গীতি সাহিত্যত। লোক বিশ্বাস মতে অতি পুৰণি কালত কাৰবি সমাজত গীত-মাতৰ প্ৰচলন নাছিল। সংগীতৰ দেৱতা ৰংছিনাই মিৰজ্ঞেং ভাই-ককাই হৈ মানুহৰ ৰূপলৈ পুথিৱীত গীতৰ প্ৰচাৰ কাৰ্য আৰম্ভ কৰে। এই কথা কাৰবি সংস্কৃতিৰ আলোচনাত ইতিপূৰ্বে উল্লেখিত হৈছে। সেই দিনত সাধাৰণ মানুহে কৰিব নোৱাৰা কাম যদি কোনো লোকে সাধন কৰিব পাৰে, তেন্তে তেওঁকেই সমাজে দেৱত্ব আৰোপ কৰে। যি নহওক, কাৰবি সমাজত গীতৰ প্ৰচলন হোৱাৰ পৰা ইয়াৰ পৰিসৰ অস্বাভাৱিক ৰূপে বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে। জনজীৱনৰ ৰীতি-নীতি, লোক কাহিনী, লোক বিশ্বাস, সুখ-দুখ, হৰ্ষ-বিষাদ সকলো গীতৰ মাজেৰে আলোকিত হৈ উঠে। 'সমৰয় প্ৰবাহ' গ্ৰন্থত কাৰবি সাহিত্যৰ বিশিষ্ট আলোচক-অধ্যাপক ৰংবং তেৰাঙে 'কাৰবি লোক-গীতৰ অন্তৰ্গত আবেদন' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত লিখিছে "এই অমৃত কুন্তৰ পৰা নিঃসৃত কাব্য-বস পাণ কৰাৰ মানসিক শক্তি থকা বাবেই কাৰবি আংলঙৰ নিৰক্ষৰ কাৰবি জনগোষ্ঠীয়ে শত সহস্ৰ বছৰ ধৰি মুখে মুখে সাহিত্য সৃষ্টি কৰি আহিছে। এই লোক সাহিত্যৰ বৰ্ণালীত কাৰবি সকলৰ প্ৰাণৰ স্পন্দনবোৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত ৰূপত প্ৰতিভাত হোৱা দেখা যায়।

কাৰবি গীতি-সাহিত্যৰ আলোচনা কৰিবলৈ ললেই মনত পৰে ছাবিন আলুন, হাঈ'মু আলুন, ৰাকাছেন আলুন, আচ'পাদক আলুন, খেলু আলুন, ৰংঐ আলুন, চ'পাচা আলুন, ছিংকাই আলুন, চ'কৰে আলুন, পধম আলুন, মুছেৰা কেহিৰ, আৰণাম কিপ', ছে'আতাম, ছে'আমেন, হৰং জাটাং, মিচুংক্ৰেত আলুন, কাচাৰহে আলুন, হানৰী আলুন, কাছিং আলুন আৰু লাৰতা আলুনৰ কথা। ইয়াত সুমগ্ৰ গীতি সাহিত্যৰ ৰোমাঞ্চন সম্ভৱ নহয়। কিছুমান উল্লেখনীয় গীতৰহে সম্যক আলোচনা কৰা হ'ব।

১৯৭৬ চনত ডিফু সাহিত্য সভাই পুস্তিকা আকাৰে উলিওৱা ছাবিন আলুন' সংগ্ৰহ কৰা কাৰ্যত প্ৰেমকান্ত মহন্তই ৰংগি আগবঢ়ায়। ১৯৮৬ চনত পূৰ্ণাংগ ৰূপত 'ছাবিন আলুন' সম্পাদনা কৰি উলিয়ায় খ্যাতনামা কাৰবি সাহিত্যিক ছামছিং হাম্পেই। 'হাঈ'মু আলুন' পোহৰলৈ অনাত ৰংবং তেৰাং আৰু ছামছিং হাম্পে দুয়ো উল্লেখযোগ্য ভূমিকা

লয়। ১৯৭৪ চনত 'কাৰবি-প্ৰণয়ী-গীত' নামৰ কিতাপখন লিখি প্ৰকাশ কৰি ছামছিং হাম্পেয়ে অনাকাৰবি লোকক "ৰংঐ আলুন"ৰ কিছু সোৱাদ দিয়ে। 'খেলু আলুন' আৰু 'আৰণ আতেং' ৰংবং তেৰাঙে যুগুতাই প্ৰকাশ কৰে। বতৰি কাকততো ছোঁা ছোৰোকাকৈ কাৰবি গীতি সাহিত্যৰ এটা দুটা প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ পাইছে। এয়া কিন্তু এপাচি কচু শাকত এটা জালুক দিয়াৰ দৰেহে হৈছে। হলেও যিখিনি সাহিত্য সম্পদ এতিয়ালৈকে প্ৰকাশ পাইছে তাৰ পৰা এইটো দেখা গৈছে যে কাৰবি গীতি সাহিত্যসমূহে এক স্বকীয় ৰূপ পৰিগ্ৰহণ কৰিছে আৰু জাতিটোয়ে সংগীত প্ৰেমী শিল্পীমনা তাৰো স্বাক্ষৰ বহন কৰিছে।

জনকবিয়ে ৰচনা কৰা 'ছাবিন আলুন' হ'ল কাৰবি লোকৰ প্ৰচলিত গীতি ৰামায়ণ। জনশ্ৰুতিত প্ৰবাহিত হৈ অহা এই ৰামায়ণত পাঁচশ যাঠিটা দুশৰীয়া পদ আছে। যেনে- ইতুম কাৰবি আলংৰি।

ছাবিন আলুন ৰেংউনজি।।

অৰ্থাৎ কাৰবি ৰাজ্যত ছাবিনৰ গীত চিৰযুগমীয়া হ'ব।?

এই ৰামায়ণৰ মূল কাহিনী বাস্মীকি ৰামায়ণৰ লগত একে যদিও গীতসমূহত কাৰবি জন-জীৱনৰ চিত্ৰ সুন্দৰকৈ পৰিস্ফুট হৈছে। নিজৰ জাতীয় বৈশিষ্ট আৰোপ কৰা এই কাহিনীৰ কিছু উপাংশ আৰু কিছু চৰিত্ৰৰ চিত্ৰন মূল ৰামায়ণৰ সৈতে একে নহয়। "ৰাম-কথা ইন ট্ৰাইবেল্ এণ্ড ফ'ক ট্ৰেডিশ্যনছ" শীৰ্ষক আলোচনা চক্ৰত যোগ দি কাৰবি সাহিত্যিক ৰংবং তেৰাঙে উপলব্ধি কৰিছিল "ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ মহাতীৰ্থত কাৰবি কবিয়ে অৱগাহন কৰিবলৈ পোৱাটো সঁচাকৈয়ে কিমান মহৎ। কিন্তু কোন সেই মহান কাৰবি? বহুত প্ৰবন্ধ কৰিও যে আজি বিচাৰি উলিয়াব নোৱাৰিলোঁ। অৱক্ষয়ৰ গৰাহত পৰা কাৰবি সংস্কৃতিৰ দৰেই কোনে জানে, ছাবিন কবিজনৰ পৰিচয়ো চাগৈ লোক-স্মৃতিৰ পৰা আজি বিলীন হৈ গ'ল- চিৰ দিনলৈ!" এই আলোচনা চক্ৰৰ আয়োজন কৰিছিল গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ লোক-সংস্কৃতি বিভাগে। কাৰবি সাহিত্যৰ আৰু বৰ্তমানৰ কাৰবি জনজীৱনৰ এক উল্লেখযোগ্য ব্যক্তি হ'ল ৰংবং তেৰাং দেৱ যাক ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে পদ্মশ্ৰী উপাধিৰে বিভূষিত কৰিছে। সেয়ে, ৰংবং তেৰাঙৰ ভাৱ, আলোচনা-সমালোচনা আৰু তেখেতৰ লেখনি সমূহো কাৰবি সাহিত্য আৰু সমাজৰ বাবে অতি মূল্যবান। তেখেতে কাৰবি সাহিত্য প্ৰসংগত অতি তাৎপৰ্যপূৰ্ণ-মন্তব্য দি কৈছে 'মদাৰ ফুল যৌৱনৰ ফুল। মন আঁজুৰি নিব পৰা সেয়া বতৰৰ ফুল। ঝুম-তলিৰ মাটি আৰু মদাৰৰ ফুল একেটি মাটিৰেই দুটি ৰূপ। এই দুয়োটাৰ সান্নিধ্যত কাৰবি ডেকা-গাভৰুৰ মন আকুল হৈ পৰে। যৌৱনৰ উদ্দাম বাসনাই ৰূপ লয় মিঠা বেদনাৰ। সৃষ্টি হয় পাৰ বাগৰা প্ৰণয় গীত। প্ৰকৃতিৰ এই সহজ আকৃতিয়েইতো কাৰবি লোক-সাহিত্যৰো পৰম সম্পদ। মাটিৰ পৰশতেই ফুলি উঠিছে কাৰবি ৰামায়ণ- ছাবিনৰ গীত। এনে পৰশ পৰা হেতুকেই

কাৰবি সীতাজনীৰ দেহ-সুখমাত কাৰবি পাহাৰৰ কেঁচা মাটিৰ ইমান ৰূপ!”

কাৰবি জনজীৱনৰ অতি প্ৰভাৱী গীতি কাব্য হৈছে ‘হাঙ্গ’মু আলুন’ অৰ্থাৎ হাঙ্গ’মুৰ গীত। ইয়াত কাৰবি জীয়ৰী হাঙ্গ’মু আৰু কাৰবি যুৱক লং টেৰণৰ অনুপম প্ৰেমৰ কাহিনী অতি মৰ্মস্পৰ্শী ৰূপত ব্যক্ত হৈছে। দুয়োৰে বিবাহিত জীৱন ধ্বংস কৰি ৰাজ বিষয়া বৰদিলি (বৰদিলিক ৰং দিলিও বোলে) য়ে হাঙ্গ’মুক জোৰেৰে নিজৰ পত্নী কৰি ৰাজকাৰেঙলৈ লৈ যায় তাইৰ ৰূপত ব্যাকুল হৈ। ইয়াত হাঙ্গ’মুৰ ৰূপ বৰ্ণনা এনেকৈ দিয়া হৈছে-

চিনাম কে চিনাম

ৰাজে মে’ চিনাম ;

দেং হং কুপ তত জান (কে)

দেং হং কুপ তুৰ দাং।

অৰ্থাৎ “(হাঙ্গ) সঁচাকৈয়ে ৰূপৱতী। ঘৰৰ সন্মুখত বহিলে যে চোতালখনেই পোহৰ হৈ পৰে।” অনাখৰি কবিৰ এনে সুমধুৰ কাব্যিক প্ৰকাশ কি যে অপূৰ্ব। কাৰবি ভূখণ্ডৰ অতি সাধাৰণ গাঁৱৰ ছোৱলী হাঙ্গ’মুক বৰদিলিয়ে নিজস্বমতাৰ বলত জোৰ কৰি নিলে যদিও তাইক নৈতিকবাৰে পৰাভূত কৰিব নোৱাৰিলে। তাই এই পৃথিৱীক এৰি যোৱাটোকে উচিত বুলি ভাবিলে। মৃত্যুক সাবতি লৈয়ো কাৰবি সমাজত হাঙ্গ’মু যুগ যুগ স্মৰণীয় হৈ থাকিল বতৰৰ দেৱী ৰূপে।

“ককাছেন আলুন” হৈছে কাছেন ককাৰ গীত। এইয়া পৌৰাণিক কাহিনী গীত। এই প্ৰসংগত অধ্যাপক শশী শৰ্মাই “অসমৰ লোক সাহিত্য” ত কৈছে “অসমীয়াত ‘বুঢ়ী আইৰ সাধুৰ দৰে কাৰবিত কাছেন ককাৰ পৰাহে গীত আদি শুনিবলৈ আৰু জানিবলৈ পোৱা গৈছিল বুলি বিশ্বাস গঢ়লৈ উঠিছিল আৰু এতিয়াও সেইলোক বিশ্বাস অটুট আছে।” ককাছেন আলুনত কাৰবি সকলৰ উৎপত্তি-বীতি-নীতি, সংস্কৃতি আদি প্ৰতিফলিত হৈছে। এটা ককাছেন আলুনত কাৰবি সংস্কৃতিৰ প্ৰতীক ‘জাম্বিলি আখন’ নিৰ্মাণ প্ৰসংগ এনেকৈ প্ৰকাশ কৰিছে-

কটাৰী মেছি পেন

নাংছয় পাং জাংহি

আং দেং দেং আহি।

পাৰদন ৰ’বালি

ছয়তাংল’ আনছি।

অৰ্থাৎ “লাহি কটাৰীখনৰে মিহিকৈ চাঁচি গা গছত ফুল কাটিলে। ৰ’বালি (এবিধ চৰাই) বোৰক ডালত বহুৱাই (জাম্বিলি আখন) সজোৱা হ’ল।” ইয়াত বাঢ়ৈজনৰ

শিল্পীগুণ সুন্দৰ কাব্যিক ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে। সেয়ে ৰংবং তেৰাঙে কৈছে “জাম্বিলি আখনৰ শিল্প কৰ্মত কাৰবি বাঢ়ৈজনৰ শিল্প নৈপুণ্যৰ স্বাক্ষৰ অনস্বীকাৰ্য।”

কাৰবি সকলৰ মাজত মুখে মুখে প্ৰচলিত নিচুকনি গীত সমূহ শৈশৱৰ বিমল হাঁহি-কান্দোন, বিশ্বাস-অবিশ্বাসৰ আৰু স্নেহ-প্ৰীতিৰ ভাৱ সম্বলিত এক স্বতঃস্ফূৰ্ত ব্যঞ্জনা। “ঘুমতি যাওৰে আৰে কানাই, হৰে কাণখোৱা আসে”ৰ দৰে এনে গীত কাৰবি সকলৰ মাজতো আছে। শিশুৱে ভয়খোৱা জন্তু-জানোৱাৰৰ এক কাল্পনিক চিত্ৰ দাঙি ধৰি মাকে শিশুক শুৱাব বিচাৰে। শিশুক দেখুৱা এই কৃত্ৰিম ভয়ত আচলতে মিহলি হৈ আছে অকৃত্ৰিম স্নেহ। কাণখোৱাক যেনেদৰে অসমীয়া শিশুৱে ভয় কৰে, কাৰবি শিশুৱে তেনেকৈ ভয় কৰে ‘কেংলংপ’ক। সেয়েহে গীতত এনেকৈ গোৱা হয়—

অ’ চিক্ৰ’পী পেন চিক্ৰ’ছ’

নাংছ’ নাংপেন পিতাংল’

পেপন আলিং পেপন নাং।

বেহেম আটিকুপ’ টিকুপ’

ছক নাংতক পাংদুক পাংদুক

তেপল’ মা হাৰছুন আদুক?

তেপ তেলাং ফেএ আংপং

কেংলংপ’ ৰাংফুত

মেথান চেকৰ দূত

হতন বেলেং পাৰকুপ ফুপ

অ’ছ’মাৰ বেফুং।

অৰ্থাৎ - “অ’ জোন আৰু তৰা

তোমাৰ ল’ৰাক লৈ গ’ল।

ধানবনা হ’লনে? নহক পিহা হ’লনে?

কেংলংপ’ আহিছে। কুকুৰবোৰে কামোৰা কামুৰি কৰিছে।

ডলাখৰাহিবোৰ উবুৰিয়াই থ। ল’ৰা-ছোৱালীবোৰ পলাল।”

গীতৰ মাজেৰে দৰিদ্ৰতাৰ নিকৰুণ দৃশ্যও প্ৰকাশ পাইছে কোনোবা কাৰবি মাতৃৰ বিগলিত কণ্ঠত।

ছিং ছাং পালোৱাই

আনচ’ৰে ইমুটা আৰে।

মেথান ছ’ মাথান ছাটা- পিম’ৰে

টুক টাক কাৰা।

বিৰিক খেপ' আবাচা।

অৰ্থাৎ- "পেটত ভোকৰ জুই জ্বলিছে। চৰুৰ তলিত এটিও ভাত নাই। আনকি কুকুৰ পোৱালীবোৰক দিবলৈ খুদকণ এটিও নাই। দুষ্টবাহ মনে মনে থাক।"

"কাৰবি সাহিত্য-সংস্কৃতিত এভূমুকিত অধ্যাপক বংবং তেৰাঙে লিখিছে "শিশুক লৈ বচনা কৰা মাতৃ গৰাকীৰ মনোৰম জগতৰ ছবিবোৰেই এই গীতবোৰৰ মূলজীব্য। মাতৃৰ অনুভূতিৰে ভৰা এই গীতবোৰ শিশুমনৰ দৰেই সৰল আৰু নিষ্কলুষ। কাৰবি নিচুকনি গীতবোৰ শিশুৰ বয়সৰ লগত সম্বন্ধ ৰাখিয়েই বচনা কৰা যেন লাগে। গীতবোৰৰ সুৰ-সংযোজন, শব্দ চয়ন, প্ৰাকৃতিক জগতৰ চিত্ৰণ, গল্পাকৃতিৰ নীতি, শিক্ষামূলক বচনা ৰীতিয়ে এই কথাকেই প্ৰতীয়মান কৰে।"

এটা নিচুকনি গীতৰ ভাৱাৰ্থ এনেকুৱা-

"হাবিৰ অন্ধকাৰৰ মাজত

ৰঙা ৰঙা চকুৰে সেইয়া কি?

তাকো চিনি নোপোৱা আছনে?

সেয়ো ডৰিক চৰাইছনে।"

পৰ্বতীয়া ঠাইত বাসকৰা কাৰবিসকলৰ নিচুকনি গীতত হাবি-জংঘলৰ প্ৰভাৱ বিদ্যমান। নিজৰ শিশুক 'ৰঙা ৰঙা চকু'ৰ কথাকে ভয়দেখুওৱা মাতৃ গৰাকীয়ে পিছত ডৰিক চৰাই বুলি শিশুক ভয় নকৰিবলৈ উৎসাহ দিছে। সেয়েহে অধ্যাপক শশী শৰ্মাই কৈছে "এনেদৰে বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে লোক সমাজে সৃষ্টি কৰা নিচুকনি গীত প্ৰায়ভাগেই শিশু চৰিত্ৰ বিকাশৰ অনুকূলে বচনা কৰা হৈছিল।"

প্ৰেমৰ সাগৰত সাতোৰ নমৰা ডেকা-গাভৰু বাক কোন সমাজত আছে? ইয়াতেই জাহাজ মেলি, প্ৰাণৰ কথা সুৰত প্ৰকাশ কৰি বহু অনাখৰী কাৰবি ডেকা-গাভৰুৰে প্ৰণয়ীগীতৰ ভঁৰাল চহকী কৰি গৈছে। শব্দভেদী কাঁড় মৰাৰ দৰে, প্ৰেমিকৰ খোজৰ শব্দ শুনিয়ে প্ৰেমিকাই নিজৰ চেনাইক চিনি পাই নিজ অন্তৰৰ আকৃতি গীতি শেল নিক্ষেপ কৰি এনেকৈ প্ৰকাশ কৰিছে-

নে ছাম পুংৱেত জাকৰে

নাং কাংৱাই জ'ৰে

নে তিনকক নাংছে

কাৰ্জু তেন নেকে

চাৰ চক লক কুৰে।

অসমীয়াত তাকে এনেকৈ গায়

"তাতে শুনিলাঁ সুৰতে বুজিলোঁ

মোৰ ধনে গগনা বায়;

কিনো অমাতৰ মাতে মোৰ চেনাই এ

বুকুবেদি সৰকি যায়।

প্ৰেমত বাধা বহুত। প্ৰেমে কেতিয়াবা মিলনৰ পৰিবৰ্তে বিচ্ছেদহে কঢ়িয়াই আনে। সেয়েহে মিলনৰ অনিশ্চয়তাত ভূগী কোনোবা কাৰবি ডেকাই গাইছে-

ৰানাম নাংল' ল' ইলি

নেলে নাংৰেণম' কালি

ক্ৰয় ক্ৰেলপং পেন হাৰ্টি

জক জেল' ছেং কে'অ' নাংজি।

অৰ্থাৎ

তাকে আনিবলৈ মনে মোৰ সোণজনী

দেহা কৰে চাটি ফুটি ;

তাকে আনিবলৈ বাপেৰে নিদিয়ে

আমি বেলেগ জাতে বুলি।"

ডেকা-গাভৰুৰ জীৱনলৈ প্ৰেমৰ অনাবিল সোঁত বৈ অহাতো এক প্ৰাকৃতিক নিয়ম। মনৰ মানুহজনীক পাবলৈ ডেকাৰ ব্যাকুলতা, হিয়াই বিচৰা মানুহটোৰ বাহৰ মাজত নিজকে লুকুৱাবলৈ গাভৰুৰ বাসনা, বসন্তৰ আগমনৰ লগে লগে মনক বান্ধিব নোৱাৰা অৱস্থা- জীয়া জীৱনৰে পৰিঘটনা। সেয়েহে কোনোবা কাৰবি ডেকাই গাইছে-

মাংৱেপী নাংলে

ফাৰকং পেন ফাৰচে

কাংথু চিবাতে ;

লাচি নে ছেংৱে

ইংজাৰজি মনএ

ছেংচিবেৰ উনএ।

অৰ্থাৎ, "এয়া বসন্ত আহিল। শিমলু মদাৰো ফুলিল। তোমাক পাবলৈ মোৰ মন ব্যাকুল হৈ উঠিছে। উৰণীয়া মন মোৰ বান্ধিব নোৱাৰা হৈছে।" বিহু গীতত তাকে কয়-

"ঘৰতো নবহে মন সমনীয়া

পথাৰত নবহে মন,

কমোৱা তুলাবোৰ যেনেকৈ উৰিছে

তেনেকৈ উৰিব মন।"

আকৌ,

অ'- বাং মিৰমাং
কেমেনাং মুমাং
ছ'পিৰি আদাং
নে থেক লংলে লাং।

অৰ্থাৎ, “হে প্ৰিয়া, মই তোমাৰ দৰে এই পৃথিৱীত আৰু কাকো ক'তো দেখা নাই।
তুমি মোৰ অতিকৈ শুৱনী।”

‘হানৰী আলুন’ত সুন্দৰী হানৰীক তাইৰ প্ৰেমিকে কেনেকৈ লগ পাইছিল তাক জন
কবিয়ে এনেকৈ বৰ্ণনা কৰিছে—

নে লুঞ্চপ' ছেংলং
বজাৰ জামুলং
ছজ্জৰ দুন বিক্রম
কৰপী হানৰী বং
কাম এত এত কামবং
নাং কিনাম বিক্রম
আৰিজাম মুন জং
কি জং পাংতাং দুং;
‘লা নংলি বিক্রম,
আদৰ কপুছন?’
‘পইচা পেন পাক্খমা’
বাই আদৰ ছু'অং।’
নামজিতে নাম নন
নামনে ছেৰাক নন
লতিহা আনজং
বাংল' নাং ইংহুংফুং।”

অৰ্থাৎ, “জামুলং বজাৰত বিক্রম (পান) বেচি থাকোতে ৰূপহী হানৰীয়ে লাহি
আঙুলিৰে পাৰ্শলে টোৱাই সুধিছিল- ‘পাণ বোৰৰ মূল্য কিমান?’ (মই পইচাত তিনিখিলা
বুলি কৈছিলোঁ।’ তাই কৈছিল- ‘ইমান দাম।’ মই কৈছিলো- ‘কিনা যদি সোনকালে কিনা।
তোমাৰ লগৰীয়াবোৰ সোঁৱা তোমাৰ অপেক্ষাত বৈ আছে।’ ইয়াত বজাৰ, পইচা আদি
অনাকাৰবি শব্দ সোমাইছে। এই গীতত ভাষাৰ সমন্বয় ঘটিছে।

‘কাছিং আলুন’ত ৰূপ বৰ্ণনাৰ উপৰিও কাৰবি ভূখণ্ডৰ প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰ চিত্ৰ অংকিত
হৈছে।

ডেৰা পেন কপ্পি (কপিলী)
কাচিতক আবি।
কাছিং বং ছামি,
চুছা ফু ছি' থি।
লাং ইদু দুনী,
পনদেত আনিং নি।

অৰ্থাৎ, “ডেৰা আৰু কপিলীৰ সংগম স্থলত কাছিঙে গা ধুইছিল। তাইৰ দীঘল
মিহি ক'লা চুলি নৈৰ বুকুত টো খেলি খেলি বহু দুৰলৈকে সোঁতত বিলীন হৈ গৈছিল।
তাইৰ দেহাৰ মলিবোৰ নিৰ্মল পানীৰ সৈতে বহু দুৰলৈকে একে লগে মিলি যাব পৰা
নাছিল।’ এই গীতবোৰত ব্যৱহৃত শব্দ চয়ন, প্ৰকাশ ভংগী আৰু আবেগ-অনুৰাগ বোৰে
কাৰবি গীতি সাহিত্যৰ অকৃত্ৰিম মাধুৰ্য চিৰ অম্লন কৰি ৰাখিছে।

‘লাৰতা আলুন’ত ৰূপৱতী লাৰতা আৰু ষাট মাউৰা ক্ৰানিহাঙৰ প্ৰেমৰ অপৰূপ
বৰ্ণনা কৰা হৈছে। লাৰতাৰ মাকে এই প্ৰেমত বাধা হিচাবে থিয় দি ক্ৰানিহাঙৰ বিপদ
ঘটাবলৈ গৈ নিজৰ ছেৰালীৰহে বিপদ মাতিলে।

থেংতম ৰং পাংতুই ৰংবাং
লাৰতা দংপ্লেত ল' ইংহান।
ক্লিন আছত চিনাম নাম
লে চ'মাংকান টা চ'মাংকান।
চেৰাপ দুন জাংৰে ক্ৰানিহাং
ৰিজাক অত লাৰতা আফান
লাৰতা বুংফুই ছেৰ আৰ্ণাম।

অৰ্থাৎ, “জেৰাটো অলপ ওপৰলৈ দাঙা। লাৰতা বোকাত পৰিল। আজিৰ এই
অমাবস্যা বাতিত হোৱা চ'মাংকানৰ দৰে আগতে পোৱা নাছিলোঁ। বোকাত পৰা লাৰতাক
উদ্ধাৰ কৰিবলৈ ক্ৰানিহাঙে তাইৰ কোমল হাতত ধৰিছিল। কিন্তু তাইৰ সোণৰ আঙঠিহে
তাৰ হাতত থাকি গৈছিল।

‘ৰোমীৰ’ কাৰবি গীতি সাহিত্যৰ আন এক মনোৰম মালিতা। এই গীতটো কাৰবি
সাহিত্যৰ আলোচকে কুৰি শতিকাত ৰচিত বুলি ঠাৱৰ কৰিছে। কাৰণ গীতটোত লাডাখৰ
যুদ্ধৰ বৰ্ণনা, এবোপ্পেন আদিৰ উল্লেখ আছে। ইয়াতো ৰোমীৰ এজনী অনিন্দ্য সুন্দৰী

কাৰবি যুৱতী। তাই ভাল পাইছিল সুদৰ্শন যুৱক ছামলংকিক। পিছে হাটৰ কাব্যৰ দৰেই ৰোমীৰে ছামলংকিক অকৃত্ৰিম প্ৰেমৰ মূল্য দিবলৈ গৈ মৃত্যুকে সাৰটি ল'লে। ছামলংকি ছবছৰৰ বাবে জিৰছঙত কাম কৰিবলৈ যোৱাৰ সুযোগতে ৰোমীৰৰ মাক-দেউতাকে তাইক অন্যপাত্ৰৰ হাতত গতাবলৈ চেষ্টা কৰে, আৰু তাৰ ফল স্বৰূপে এনে অঘটন হ'বলৈ পালে।

'থেলু আলুন' অৰ্থাৎ বিয়া গীত বোৰতো কাৰবি গীতি সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ উম বিৰাজমান। সমাজৰ নীতি-নিয়ম, দৰা-কইনাৰ সমস্যা, কণ্যাদাতাৰ বিৰহ-বেদনা আদি এই থেলু আলুনবোৰত মূৰ্তিমান ৰূপত প্ৰতিভাত হয়। "মুকুতা মণি/ কিহলৈ কান্দিছা আদৰৰ ভনী/ নাযাওঁ মই ককাইদেউ নোসোমাওঁ বিয়া/ ৰাম চন্দ্ৰৰ অলংকাৰ ওভোতাই দিয়া।" আদিৰ দৰে সুন্দৰ বিয়াগীত কাৰবি লোক সমাজত তাহানিৰ পৰাই চলি আহিছে। দৰাৰ ঘৰলৈ যাবলৈ ওলোৱা শোকাকুল জীয়ৰী জনীক কোনোবা দেউতাকে গীতেৰে বুজাইছে—

ও ছেৰ লিজাং ক্ৰিৰছ'
লানাং হাৰ্চি ৰাংন'
আচাৰ নাম লংছ' (পন)
মাতৌ লে ৰেফ' (তে)
লংছ মে থিৰপ'
হু হু আছেৰেণ
হায়ং পাৰংফ (তা)
পুহেল চেৰণ'।

অৰ্থাৎ— "অ' মোৰ মৰমৰ কইনা, নাকান্দিবি, নাকান্দিবি। তোৰ শহুৰ আৰু শাছয়েৰে ভালদৰে তোক বুজাই বঢ়াই ল'ব। সেই উপদেশ শিৰত তুলি লবি। তোৰ ঘৰ সংসাৰ ভাল হ'ব। তই নাকান্দিবি। আন কইনাও এনেদৰে এঘৰলৈ ওলায় যায়। এইবোৰ আমাৰ সমাজৰ নিয়ম।"

জীয়েকে কেছে- ও টাৰ্মেৰ' পেনৰী
নে নাং লিজাং ছেলি
ক্ৰিমে টাই নেৰি
ফাৰঅপ নৰ নাংছি
হায়ং পাং বেজি
চৰ্নাম কালিলি
জুব'ছে মাৰি।

অৰ্থাৎ— 'অ' মোৰ সাদৰৰ আই-বোপাই, তোমালোকে জানাই মই এজনী সৰু ছোৱালী। এনেকুৱা সৰু অৱস্থাতে শাছ-শহুৰৰ ঘৰলৈ গৈ তেওঁলোকক কেনেকৈ প্ৰতিপাল কৰিম? এই কথাই কথা নহয়, তোমালোকে মোক জোৰ জুলুম নকৰিবা।"

'ছিংকাই আলুন' অৰ্থাৎ চাক্সন মতা গীত অসমৰ প্ৰায়বোৰ জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত আছে। অসমীয়াত এই গীত এনেধৰণৰ—

চাক্সন এ, শীতলী শীতলী
আমগছত নপৰিবি
আম এঠা লাগিব,
কঠাল গছত নপৰিবি
কঠাল এঠা লাগিব,
মোৰ গাত পৰিবি
মাঁত ঝাঁত উৰিবি
তয়ে হ'বি, তয়ে হ'বি
তেলেতীয়া।
চাক্সন এ, উৰি উৰি আহ।"
ছিংকাই আলুন

(১)

ছিংকাই, ছিংকাই, মাদুৰাই ৰাই
নে হেম লে ৰাং নন নন
নে হেম ইংতি দ' দ'
নে হেম নেম্প' দ' দ'।

(২)

নে ফাংলে নাংবন বন
নে ৰিলে নাং বন বন
নে কেংলে নাং বন বন
নে হেমলে ৰাং নন নন।

অসমীয়া ভাৰাৰ্থ—

(১)

চাক্সন, চাক্সন, তোমাক কোনোবাই ধৰি খুজিলে
মোৰ ঘৰলৈ আহিবা,
মোৰ ঘৰত নিমখ আছে
মোৰ ঘৰত তিলগুৰি আছে।

(২)

“মোৰ বাহুত পৰিবা
মোৰ হাতত পৰিবা
মোৰ ভৰিত পৰিবা
মোৰ ঘৰলৈ আহিবা।”

ককাছেন ককাৰ মুখত প্ৰকাশ পোৱা কাৰবি সকলৰ জন্ম বহুসংখ্য গীত (মুছেৰা কেহিৰ)বোৰ অন্য গোষ্ঠীৰ দৰে বাস্তৱ দৃষ্টিভংগী বৰ্জিত যদিও, ইয়াত গোৱা পৌৰাণিক কাহিনীত সত্যৰ বীজ একেবাৰে নথকা নহয়। এই গীতত পৃথিৱী সৃষ্টিৰ পাছতহে মানুহৰ সৃষ্টি হৈছে বুলি কোৱা কথাখিনি নৃতত্ত্ব আৰু সমাজ বিজ্ঞানৰ ফালৰ পৰাও সত্য। সেয়েহে শশী শৰ্মাই ‘কাৰবি সমাজ অন্তর্দৃষ্টি সম্পন্ন’ বুলি কৈছে। অৱশ্যে গীতবোৰৰ প্ৰত্যেকটো শব্দ বা শাৰীৰ অৰ্থ কে সত্য বুলি প্ৰতিপন্ন কৰাটো উচিত নহ’ব। গীতবোৰ লোক সমাজৰ সেই সময়ৰ ধ্যান ধাৰণাৰেহে ৰচিত হৈছে। ‘কাৰবি কেপ্পাং’ অৰ্থাৎ কাৰবি জাতি সৃষ্টিৰ গীত এটাৰ একাংশ এনে ধৰণৰ-

নিচে মুদেং লাৎ মাৰাং
কাৰবিপ’ নাংফি নাংপ্পাং
আছেং পিৰবি খাৰিজাং
এবা ব্ৰহ্মাপ’ মাৰাং ।.....

অৰ্থাৎ- “অতি পুৰণি কালত ব্ৰহ্মাই জগত সৃষ্টি কৰিছিল। তাৰ পাছত গছ-গছনি, হাঁহ- কুকুৰা, গৰু -গাহৰি, চৰাই চিৰিকতি আদি জীৱ-জন্তু সৃষ্টি কৰিলে। তাৰ পাছত সুন্দৰ ধৰণী আৰু সুন্দৰ কৰিবলৈ ‘কাৰবি’ অৰ্থাৎ মানুহ সৃষ্টি কৰিলে। ব্ৰহ্মাই নিজৰ শৰীৰৰ একাংশ কাটিহে কাৰবি সৃষ্টি কৰিলে। তাৰ পাছত দেখিলে কাৰবিসকল নাঙঠ হৈয়ে আছে। তেতিয়াই ব্ৰহ্মাই এগৰাকী দেৱীক পঠাই কাৰবিসকলৰ বস্ত্ৰ পৰিধান কৰাই সুন্দৰ কৰিলে।” এই “কাৰবি কেপ্পাং” গীতক ‘পিৰথে কিকিম’ বুলিও কোৱা হয়।

চ’মাংকান উৎসৱৰ তৃতীয় দিনা গোৱা ‘মুছেৰা কেহিৰ’ত কাৰবিসকলৰ সৃষ্টিতত্ত্ব এনেকৈ প্ৰকাশ পাইছে-

ইলি কাৰবি টাংতে
নীতিকে কি কেদ’কক্।
নিহাত-কে কেদ’ কক
কেপ্পাং চিংথুম নাংকক
কেপ্পাং লাগু হেল’
কেভি লাগু হেল’,,

সৃষ্টি তত্ত্বৰ এই কাহিনীটোত কোৱা কোৱা হৈছে- অমৰা গছৰ তলত “ৰ’ প্লাকুপি” নামৰ চৰায়ে কেইবাটাও কণী পাৰিছিল। প্ৰতিটো কণীৰ পৰা এটা জাতিৰ জন্ম হৈছিল। খাটীয়া, নগা অসমীয়া আদি জাতিৰ জন্ম হৈছিল। কাৰবিসকল থকা কণীটো অলপ ডাঙৰ আছিল। তেওঁলোক সকলোৱে পিছত ওলাই আহিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। কাউৰি, শগুণ, ৰাফ্‌স আদিৰ ভয়ত এবাৰ ওলায় এবাৰ সোমায়। শেষত বৰ ভয়ে ভয়ে কণীৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাল।

খেতি কৰিবলৈ বীজ ৰোপণৰ সময়ত কাৰবি সকলে “ছে” আমেন (বীজমন্ত্ৰ) উচ্চাৰণ কৰে। এওঁলোকে লক্ষীপূজাও পাতে বিভিন্ন ৰূপত। লখিমী উছৰক ‘চকেৰয়’ বুলি কয় আৰু ইয়াত কৰা নৃত্য সমূহক ‘হাটা কেৰান’ বুলি কয়। বিজয়া দশমীৰ লগত যিটো পূৰ্ণিমা তিথি পৰে সেই দিনায়ে নিজৰ নিয়ম মতে কাৰবিসকলে লখিমী উছৰ পালন কৰে। ‘চকেৰয়’ত গোৱা গীতকে ‘লক্ষী কেপ্পাং’ বোলে। গীতৰ এটি নমুনা এনেধৰণৰ-

কুকি চীন দাইপ’
টেৰণ ৰং ছ’প’
চানাম চেপিনত’।
ৰেৰং কাঠি ৰেছ’
ক’ল ল’ ছিদ’।
কুলেং আবি দ’
চুপী পাম বুং ফ্ৰ’।
দণ্ডিৱাৰ ছাপ’
ল’ মাধুম দাম ফ্ৰ’।
টিম পেন ইম আল,
নাংদ তাৰে অ’
জ’- আৰনি চক্ৰ’
ৰুণ ৰুণ ছিল’প’।

অসমীয়া ভাৱাৰ্থ- “টেৰণ ৰংছ’প’ নামৰ এজন লোকে প্ৰথমে লখিমীৰ গুণ গান প্ৰচাৰ কৰিছিল। তেওঁ হাবিত ঘূৰি ফুৰোতে এটি জুৰিৰ পাৰত পকা ধাননি দেখা পালে আৰু ধানৰ উপকাৰিতা বুজি পালে। দণ্ডিৱাৰ ছাপ’ নামৰ এজন লোকে এটি শুভ দিন বাৰ চাই লগত বহু মানুহ লৈ লখিমীক ঘৰলৈ আনিবলৈ আনিলে।” সেয়ে ‘চকেৰয়’।

‘মিচুং ক্ৰেত আলুন’ অৰ্থাৎ যঁতৰৰ গীত সমূহো কাৰবি গীতি সাহিত্যৰ এপদ অমূল্য সম্পদ। এই গীতক শ্ৰমৰ গীতও বুলিব পাৰি। অৱশ্যে কাৰবিসকলৰ যঁতৰৰ

গীতত দেশপ্ৰেম, অপত্যস্নেহ, ভক্তি সকলো সোমায় আছে। এই গীতবোৰ মানৰ আক্ৰমণৰ পটভূমিত ৰচিত হৈছিল বুলি অনুমান কৰা যায়। এনে এটা গীতৰ অসমীয়া বক্তব্য এনেকুৱা-

ছোৱালী : হে মা- দেউতা, শত্ৰু আহি আমাৰ চাৰিওফালে বেঢ়ি ধৰিছে। গতিকে সোনকালে উঠা। চোৱা, সিহঁতৰ ৰক্তাক্ত ঢাল-তৰোৱালবোৰ এন্ধাৰৰ মাজতো চিকমিকাই আছে। মান আহিছে আক্ৰমণ কৰিবলৈ। ছোৱালীজনীয়ে যঁতৰত মছৰা ফুৰাই আছে। তাই মানক দেখিছে; কিন্তু তেতিয়াও মাক-দেউতাক টোপনিত। জীয়েকে যঁতৰত পুনৰ গীত জুৰিছে।

ছোৱালী : হে মা- দেউতা, তোমালোক সোনকালে উঠা। শত্ৰুৰ ৰক্তাক্ত ঢাল-তৰোৱালবোৰ জিলিকি উঠিছে। আমাৰ কি শক্তি আছে যে আমি সিহঁতক বাধা দিম। সিহঁতৰ ভয়ত কঁপি কঁপি গছ-বনৰ পাতবোৰ লেবেলি গৈছে। গতিকে তোমালোক সোণকালে উঠা।

মাক-দেউতাক উঠি সাবিল; কিন্তু কাষত শুই থকা সখীয়েক উঠা নাই। তাই যঁতৰত গীত গাই গাই সখীয়েকক সোঁৱৰালে- হে প্ৰাণৰ সখী, শত্ৰু সেনা আহি নিচেই ওচৰ পালেহি। তুমি সোনকালে উঠা, আমি প্ৰাণ লৈ পলাওঁ।

সখীয়েক তেতিয়াও নুঠাত তাই পুনৰ যঁতৰত গীত জুৰিলে-

ছোৱালী : হে প্ৰাণৰ সখী, তুমি শুই থকাৰ কাৰণে শত্ৰু সেনা যে তেনেই ওচৰত গমেই পোৱা নাই। মৰিম যেতিয়া একে লগে মৰিম। কিন্তু তাৰ আগতে মই তলত সৰি পৰা 'সি হনজ্জং কম্জাং, (মছৰা)টো বুটলি আনো।

এই গীতবোৰৰ প্ৰসংগত সাহিত্যিক শশী শৰ্মাই 'অসমৰ লোক সাহিত্য' গ্ৰন্থত কৈছে 'এনেদৰে যঁতৰৰ গীতৰ মাজেদি পিতৃ মাতৃ আৰু বান্ধবীক মানৰ নিৰ্মম আক্ৰমণৰ পৰা ৰক্ষা কৰিবলৈ চলোৱা প্ৰচেষ্টা বা আদৰ্শক. দেশপ্ৰেম মূলক বা ভক্তিমূলক ভাবাদৰ্শৰ গীত বুলি অভিহিত নকৰি নোৱাৰি। এই গীত একে সময়তে সখ্য বা বন্ধুত্বৰো সুস্পষ্ট নিদৰ্শন। নিজৰ জীৱন বিপন্ন কৰি হলেও পিতৃ-মাতৃ, বন্ধু-বান্ধৱী আদিক ৰক্ষা কৰিব বিচৰা এক মানৱীয় মহত্বৰ চিন, ই অতি উচ্চস্তৰৰ প্ৰেমৰ নিদৰ্শন ভিন্ন আন একো হ'ব নোৱাৰে।

কোনো খাদ্য গ্ৰহণৰ সময়ত ভগৱানলৈ উছৰ্গা কৰি নিজৰ তথা গৃহস্থৰ মংগল কামনাৰে কাঁহীৰ পৰা অলপ ভাত-আঞ্জা হাতত লৈ গোৱা প্ৰাৰ্থনা গীতেই "আৰণাম কিপু"। ইয়াত গোৱা হয়- "দেই আৰণাম, পিলখি, প'লখি, নেদন কেপ্পাং, নেৰাপ কেপ্পাং ব'চেম- ইংতুমে ক্লাৰ ইংতুকাৰ, পুৰি ধুৰি, ফন্দাৰ ছুৰি; থান আৰণাম, খেলি আৰণাম-পাকি দুনকু- পাংন' দুনকু, বিকান অৎৱেৰ, বিকান অৎদং দেই আৰণাম..." এই প্ৰাৰ্থনা

কৰাৰ পাছতহে সচৰাচৰ সনাতন কাৰবিসকলে আহাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ নিয়ম।

কেতিয়াবা কোনো অশুভ সমস্যাৰ সমাধানৰ ক্ষেত্ৰত অন্যান্য জাতি-গোষ্ঠীৰ দৰে কাৰবি সকলেও শপত বাক্যৰ আশ্ৰয় ল'ব লগীয়া হয়। ভাল কামত আশীৰ্বাদ আৰু বেয়া কামত অভিশাপ দিয়া আবৃত্তিমূলক গীতক 'হৰণ জাটাং' বোলে। শপত খাব খোজা ব্যক্তিয়ে মুৰত এমুঠি মাটিলৈ কয়- "লংলে আছন নে পামান নাং" অৰ্থাৎ এই মাটিৰ দশায়ে মোৰ হওঁক। শুকত্বৰ অপৰাধী ব্যক্তিক দেশান্তৰ কৰি নিজ ঠাইলৈ আহিব নোৱাৰা শপত দিয়াৰো নিয়ম আছে। এনে কামত বাঘ বা হাতীৰ মন্ত্ৰ জনা লোকে হৰ্বং হাতত লৈ মন্ত্ৰ উচ্চাৰণ কৰি কাম সমাধা কৰে। ভাল কামতো তদ্ৰূপ নিয়ম আছে।

কোনো ব্যক্তি মৰিলে আত্মা সৰগলৈ যাৱৰ সুবিধাৰে জনবিশ্বাস মতে কাৰবিসকলে 'কাচাৰহে আলুন' অৰ্থাৎ প্ৰস্থান গীত পৰিবেশন কৰে। কাৰবিসকলৰ ধৰ্ম বিশ্বাস মতে জীৱন যাত্ৰাৰ প্ৰতিটো খোজতে, প্ৰতিটো কামতে আৰু প্ৰতিটো নিয়মতে মন্ত্ৰ আৰু গীতৰ প্ৰচলন অতি ব্যাপক। প্ৰায় সময়তে দেখা যায় যে মন্ত্ৰ আৰু গীতৰ পাৰ্থক্য বৰ কম। বহু মন্ত্ৰ গীত হিচাবেই পৰিবেশন কৰা হয়। বৰ্ষা দেৱীৰ স্তুতি গীতবোৰলৈ আঙুলিয়ালেই ইয়াৰ প্ৰমান পোৱা যায়। যেনে-

(১) চি চি না নেং নেং

চি চি নাং হাং জেং

ৰাং বৰ কৱে হাংজেং।

অৰ্থাৎ "হে ন-বতৰৰ বাৰ্তাবাহক জিলিহঁত, তোমালোকৰ গীতৰ মুৰ্ছনাৰে বৰ্ষা দেৱীক পৃথিৱীলৈ নমাই আনা।"

(২) ক্ৰক্‌চুৰ মা ক্ৰক্‌চুৰ

ক্ৰক্‌চুৰ নাং কেৰুৰ

ৰাং বতৰ নাং চিংথুৰ।

অৰ্থাৎ- "হে ক্ৰক্‌চুৰ পক্ষী, তোমাৰ অমৃত কণ্ঠৰে বৰ্ষা দেৱীক মৰ্ত্যলৈ নমাই আনা।"

(৩) থ্ৰক্‌ছ' মা থ্ৰক্‌ছ'

থ্ৰক্‌ছ' নাং হাংজ'

ৰাং বতৰ ছাপ'

ৰাম নাং আপাৰ ল'।

অৰ্থাৎ "হে ভেকৰাজ, তোমালোকৰ অবিৰাম গীতৰ মুৰ্ছনাৰে বৰ্ষা দেৱীক পৃথিৱীলৈ নমাই আনা।"

এইবোৰ আচলতে মন্ত্ৰহে; কিন্তু গীত হিচাবে হে পৰিবেশন কৰা হয় বৰ্ষা দেৱীক

এই ধৰালৈ বোৱাই অনাৰ উদ্দেশ্যে।

এসময়ত কাৰবিসকল নগাৰ প্ৰচণ্ড আক্ৰমণৰ সন্মুখীন হৈ নানা কষ্ট ভুগিব লগা হৈছিল। সেই কাহিনীৰ বৰ্ণনা “ৰেং ৰেং ছুক্ৰেত” লোক গীতত শুনিবলৈ পোৱা যায়। জনশ্ৰুতিত বাগৰি অহা এই লোক গীতবোৰ এতিয়াও অপ্ৰকাশিত হৈয়ে আছে।

ওপৰৰ আলোচনা সমূহৰ পৰা দেখা যায় যে লোক গীত সমূহ বাদ দি কাৰবি জনজীৱনৰ ওপৰত বিশ্লেষণ কৰা অসম্ভৱ। “কাৰবি লোক গীত কাৰবি লোক সমাজৰ প্ৰাণৰ স্পন্দন স্বৰূপ” বুলি সেয়েহে কাৰবি সাহিত্যিক ৰংবং তেৰাঙে মন্তব্য কৰিছে। ভাষা বেলেগ হ'ব পাৰে, সুৰ বেলেগ হ'ব পাৰে; কিন্তু লোক সাহিত্য সমূহৰ উৎস সকলো সমাজতে একে। লোক সমাজে মানৱীয় ইচ্ছা শক্তিৰ প্ৰমূল্যৰ ওপৰত সদায় গুৰুত্ব দি আহিছে। এই ইচ্ছা শক্তিক বাস্তৱায়িত কৰিবলৈ উপায়হীন হ'লে লোক সমাজে মাজে দৈৱ শক্তিবোৰে সহায় লোৱা দেখা যায়। সেয়া হৈছে সেই সময়ৰ সমাজ ব্যৱস্থাৰ ফলশ্ৰুতি। তৎস্বৰূপে লোক সাহিত্য সমূহ এটা জাতিৰ জন্ম, জীৱন আৰু বিৱৰ্তনৰ বাৰ্তা বাহক।

ছাবিন আলুন :

অতীতৰ পৰাই কাৰবিসকলৰ মাজত ৰামায়ণৰ কাহিনী গীত হিচাবে প্ৰচলিত হৈ আহিছে। এই গীত সমূহক “ছাবিন আলুন” অৰ্থাৎ ছাবিনৰ গীত বোলে। ‘আলুন’ শব্দৰ অৰ্থ গীত। ছাবিন আলুনকে কাৰবি ৰামায়ণ বুলি কোৱা হয়। ৰামায়ণৰ গীতবোৰ কাৰবি সমাজত কেতিয়াৰ পৰা প্ৰচলিত তাক ঠিৰাংকৈ কোৱা টান। জনশ্ৰুতিত কাৰবি ৰামায়ণৰ গীতসমূহ যেনে দৰে বৰ্ণিত হৈছে তালৈ চাই এই ৰামায়ণৰ কাহিনী ধাৰ কৰা যেন নালাগে। যদিও মূল কাহিনী বাস্তৱিক ৰামায়ণৰ সৈতে প্ৰায় একে, কাৰবি জনজীৱনৰ ভেটিত গীতবোৰ ৰচনা হোৱাৰ বাবে প্ৰকাশ ভংগীৰ পাৰ্থক্য ইয়াত বিদ্যমান।

ছাবিন আলুন কাৰবি লোক সাহিত্যৰ অতি মূল্যবান সম্পদ। লোক সাহিত্য লোক সমাজৰ সৃষ্টি। ইয়াত লোক জীৱনৰ কেউটা দিশ প্ৰতিফলিত হয়। সেয়েহে লোক সাহিত্যৰ পৰিসৰো অতি বহল আৰু ব্যপক। একে বিৱৰ্তনৰ মাজেৰে, একে সংঘাতৰ মাজেৰে আৰু কম বেছি পৰিমাণে একে মানসিক স্তৰৰ মাজেৰে অতিক্ৰম কৰি অহাৰ বাবে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লোক কাহিনীবোৰত বৈসাদৃশ্যৰ মাজতো সাদৃশ্য দেখা যায়। কাৰবি ৰামায়ণত সীতাক ম'ৰা চৰাইৰ কণীৰ পৰা জন্ম হোৱা বুলি কোৱা হৈছে। আনহাতে ৰামায়ণ বিষয়ক গবেষণাত ড° সুকুমাৰ সেনে খোঁটানি বিলাকৰ ৰামায়ণতো সীতাক কণীৰ পৰা জন্ম হোৱা বুলি উল্লেখ কৰিছে। কিন্তু বাস্তৱিক ৰামায়ণত সীতা জনক ৰজাৰ নাঙলৰ ফালত উঠি অহা বুলিহে কোৱা হৈছে।

খোঁটানি বিলাকৰ ৰামায়ণৰ সৈতে কাৰবি ৰামায়ণৰ সাদৃশ্য থকাৰ বাবে কোনো কোনোৱে কাৰবিসকলে এসময়ত খোঁটানিজ অঞ্চলৰ পৰা প্ৰব্ৰজন কৰোতে ‘ছাবিন আলুন’ লৈ আহিছে বুলি কব খোজে। কোনো কোনোৱে আকৌ মাথৰ কন্দলী বিৰচিত ৰামায়ণৰ প্ৰভাৱতেই কাৰবি জন কবি সকলে ছাবিন আলুন ৰচনা কৰিছে বুলি মন্তব্য কৰিছে। তীব্ৰত-বৰ্মা জনগোষ্ঠীৰ কাৰবি সকলৰ আদি বাসস্থান হিমালয়ৰ দাঁতি কাষৰীয়া পাহাৰীয়া ঠাইবোৰ বুলি কোৱা হয়। গতিকে ভাৰতৰ দক্ষিণ অঞ্চলৰ পটভূমিৰ ওপৰত ৰচিত ৰামায়ণৰ কাহিনী উত্তৰ অঞ্চলৰ কাৰবি সকলে কেনেকৈ সংগ্ৰহ কৰিলে সেয়া বিচাৰ্য বিষয়। তাতে মূল কাহিনী ৰচিত হৈছিল সংস্কৃতত। সংস্কৃত কাৰবিসকলৰ অজ্ঞান ভাষা। সেয়ে ৰামায়ণ প্ৰসংগত গবেষণা কৰা পণ্ডিত সকলে এই অনুসন্ধান চলোৱা প্ৰয়োজন।

উল্লেখযোগ্য যে কাৰবিসকলৰ কিংবদন্তীমতে কিস্কিন্দ্যা ৰাজ্যখন কাৰবি ৰাজ্যৰেই আছিল। উত্তৰ ভাৰতত দ্ৰাবিড় সকলৰ লগত সংঘাতত লিপ্ত হৈ তেওঁলোক দক্ষিণ ভাৰতলৈ যাব লগা হয়। সেয়েহে ৰামায়ণৰ কাহিনী সমূহৰ এওঁলোক অংশীদাৰ বুলি একাংশ কাৰবিয়ে দাবী কৰে। কাৰবি ৰামায়ণ অধ্যয়ন কৰিলে এইবোৰ কথা সহজে দলিয়াই পেলোৱা টান হয়। অসমৰ লোক সাহিত্যৰ বিশিষ্ট আলোচক শশীশৰ্মাই এই প্ৰসংগত এটি চিন্তনীয় মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে। তেখেতে কৈছে- 'হাৰাদা কোঁৱৰ' (হৰং / শৰং কোঁৱৰ)। দ্বাৰা তাহানি পুৰণি কালতে মহাকবি কালিদাস প্ৰভাৱিত হোৱা বুলি অনুমান কৰাৰ থল থকাৰ দৰে, মধ্যযুগত কৃতিবাস আৰু দুৰ্গাবৰ প্ৰমুখ্যে ৰামায়ণী কবিসকল কাৰবি লোক পৰম্পৰাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈছিল বুলি অনুমান কৰা নিশ্চয় অতিকল্পনা নহ'ব। আৰু কিজানি কাৰবি ছাৰিন আলুন'ৰ প্ৰভাৱত প্ৰভাৱিত হৈহে বৰাহী ৰজা মহামানিকাই কবি মাধৱ কন্দলিৰ দ্বাৰা সেই সময়ৰ অসমৰ সহযোগী ভাষা অসমীয়াত সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণ অসমীয়া পদত ৰচনা কৰাইছিল।" অসমৰ 'কলম্বাচ' বুলি খ্যাত, ভাৰতৰ সিমূৰৰ পৰা আহি ইমূৰত ৰাজ্যৰ পাতনি মেলা কাৰবি সকল তথাকথিত অসমীয়া সকলতকৈ যে ৰামায়ণৰ উৎসৰ বেছি ওচৰ তাত সন্দেহ কৰিব লগা নাই। অৱশ্যে অসমত চলি থকা ৰামায়ণৰ আৰম্ভণিত কোনে কাক প্ৰভাৱিত কৰিছে তাৰ সঠিক উত্তৰৰ বাবে আমাক আৰু তথ্যৰ প্ৰয়োজন আছে।

কথিত কাহিনী মতে 'বাংছিনা'ই মৰ্যত মিবজং ভাই ককাই ৰূপ লৈ চেদু আৰু লংবিক সংগীতৰ শিক্ষা দিয়ে। এই চেদু আৰু লংবিয়ে লুঞ্চপ'ৰূপে প্ৰথম 'ছাৰিন আলুন' পৰিবেশন কৰে। তাকে ছাৰিন আলুনৰ মালিতাত এনেকৈ কোৱা হৈছে-

থাৰে চেদুপেন লংবি।
নাংপ্লাং লুঞ্চপ' লংকি।।
ইক লুঞ্চপ' লংবি
চিফং কাৰবি আলংবি।।
.....
.....

কাৰবি ৰামায়ণত দশৰথ ৰজাক 'দহৰম', পৰশুৰামক 'বৰপুৰাম', সীতাক 'ছিনতাকুংবী', জনক ৰজাক 'বামনপ', শূৰ্পনখাক 'থেছ'মাহাদি', লবক 'ল'ছ', কুশক 'কেহ', সুগ্ৰীৱক 'হিক্ৰেং', নুমানক 'উলিমন' (উলি-বায়ু) আৰু জটায়ুক 'বামবেপী' বুলি কোৱা হৈছে। কেইটামান নামৰ উচ্চাৰণ সামান্য হেৰফেৰ হৈছে, যেনে লুঞ্চপটো 'লখন', বিভীষণটো 'বিবিহন', মহিৰাৰণটো 'মুহিৰাৰণ' আৰু মেঘনাদটো 'মেকনাদ'।

বাকীবোৰ চৰিত্ৰৰ নাম বান্দীকি ৰামায়ণৰ সৈতে একে। অৱশ্যে শত্ৰুঘ্ন, মাৰিছ আৰু বান্দীকিক ছাৰিন আলুনত পোৱা নাযায়।

দহৰম ৰজাৰ তিনিজনী ঘৈণীয়েক ; কিন্তু সন্তানহীন। ভগৱান হেষ্ফুক প্ৰাৰ্থনা জনোৱাত তেওঁৰ পৰামৰ্শ মতে আমগছৰ পৰা ফমুটিয়াই দুটা আম সবাই দহৰম ৰজাই ৰাণী তিনিজনীক খুৱালত ৰাম-লখন হঁতৰ স্থিতি হ'ল। অত্যাচাৰী ৰাৱন ৰজাক ধ্বংস কৰিবলৈ যদিও ৰাম-লখনৰ জন্ম হ'ল, তথাপিও বিনা কাৰণত ৰাৱন বধ হ'ব নোৱাৰে। সেয়ে হেষ্ফুৱে ছিনতা কুংবী (সীতা কুঁৱৰী) আৰু থেছ'মাহাদি (শূৰ্পনখা)ৰ জন্মৰো ব্যৱস্থা কৰিলে। বামনপ' (জনক ৰজা)ৰ ৰাজ্যৰ পথাৰত পোৱা ময়ূৰৰ কণীৰ পৰা ছিনতাৰ জন্ম হয় আৰু ৰাৱণৰ ভনীয়েক হিচাবে জন্ম হয় থেছ'মাহাদিৰ। ধনু ভংগ কৰি ৰামে ছিনতাক লাভ কৰা, ঘটনাক্ৰমে ভৰতক ৰজা পাতি ৰাম-লখন-ছিনতাই বাৰবছৰ বনবাস খটা আৰু লখনে থেছ'মাহাদিৰ নাক-কান কটা ঘটনা বান্দীকি ৰামায়ণৰ সৈতে একে। ছাৰিন আলুনত ৰাম-লখন-ভৰতৰ মাকৰ নাম উল্লেখ কৰা হোৱা নাই। আনহাতে ইয়াত ছিনতাক মুহিবলৈ আৰু ৰাম-লখনক আঁতৰাই নিবলৈ হৰিণাৰ ৰূপ খোদ ৰাৱণে লয়।

অৰণ্য আৰু পৰ্বতৰ নামো মূল ৰামায়ণৰ সৈতে একে নহয়। দণ্ডকাৰণ্যৰ নাম লাংলাংকু আৰু গন্ধমান পৰ্বতৰ নাম মালংছলিং বুলি ইয়াত কোৱা হৈছে। ছিনতা কুংবীৰ হৰণৰ বৰ্ণনা মূল ৰামায়ণৰ লগত একে। এই কাৰ্য ঘটি যোৱাৰ পাছতেই ৰাম আৰু লখনৰ কাজিয়া লাগে। ৰামে স্পষ্ট কৈছে যদি ছিনতাক বিচাৰি পোৱা নাযায়, তেন্তে লখনৰ মৃত্যু অনিবাৰ্য। লখনে প্ৰত্যুত্তৰত কৈছে চকু বঢ়াওতে তিনিটা উধানৰ প্ৰয়োজন। জুই জ্বলাওতেও কমেও তিনিডাল খৰিৰ দৰকাৰ। গতিকে ছিনতাৰ অবিহনে ৰাম-লখন দুয়োটাই জীয়াই থকাৰ প্ৰয়োজন নাই। ছাৰিন আলুনত ছিনতা এজনী সহজ-সবল কাৰবি ছোৱালী। ৰামকো এজন সাধাৰণ লোক হিচাবেহে দেখুৱা হৈছে। সেয়ে ঘটনা সমূহ, বৰ্ণনা সমূহ বেছিকৈ বাস্তৱৰ কাৰ চাপিছে। ৰামবেপীয়ে ছিনতাক হৰণ কৰি নিয়াৰ পথত ৰাৱণক বাধা দিয়াও প্ৰৱল প্ৰতাপী ৰাৱণে ৰামবেপীৰ পাখী কাটি দিয়ে। ছিনতা কুংবীৰ হৰণৰ খবৰ ৰাম-লখনে ৰামবেপীৰ পৰাই পায় আৰু বালি আৰু হিক্ৰেং (সুগ্ৰীৱ)ৰ অৰিয়া অৰিৰ খবৰ উলিমন (বায়ুৰ পুত্ৰ অৰ্থাৎ হনুমান)ৰ পৰা পায়। পিছৰ ঘটনা বান্দীকি ৰামায়ণৰ সৈতে একে। ৰাৱণ বধ আৰু মুহিৰাৰণ বধৰ ঘটনাৰো বিশেষ ভাৰতম্য হোৱা নাই।

ৰাম সপৰিয়ালে সাগৰৰ পাৰৰ নিজ ৰাজ্যলৈ ঘূৰি আহিলত প্ৰজাৰ মনত আনন্দ বিৰাজ কৰিলে। উল্লাসতে উলিমন এনে ভোজনত লাগিল যেন ইয়াৰ শেষেই নহ'ব। কথা বিষম যেন দেখি ৰামে মাথিৰ হতুৱাই উলিমনৰ মূৰত ভাত খোৱাই ক'লে "তোমাৰ

উল্লেখযোগ্য যে কাৰবিসকলৰ কিংবদন্তীমতে কিষ্কিন্ধ্যা ৰাজ্যখন কাৰবি ৰাজ্যৰেই আছিল। উত্তৰ ভাৰতত দ্ৰাবিড় সকলৰ লগত সংঘাতত লিপ্ত হৈ তেওঁলোক দক্ষিণ ভাৰতলৈ যাব লগা হয়। সেয়েহে ৰামায়ণৰ কাহিনী সমূহৰ এওঁলোক অংশীদাৰ বুলি একাংশ কাৰবিয়ে দাবী কৰে। কাৰবি ৰামায়ণ অধ্যয়ন কৰিলে এইবোৰ কথা সহজে দলিয়াই পেলোৱা টান হয়। অসমৰ লোক সাহিত্যৰ বিশিষ্ট আলোচক শশীশৰ্মাই এই প্ৰসংগত এটি চিন্তনীয় মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে। তেখেতে কৈছে- 'হাবাদা কোঁৱৰ' (হৰৎ / শৰৎ কোঁৱৰ)। দ্বাৰা তাহানি পুৰণি কালতে মহাকাবি কালিদাস প্ৰভাৱিত হোৱা বুলি অনুমান কৰাৰ থল থকাৰ দৰে, মধ্যযুগত কৃতিবাস আৰু দুৰ্গাৰ বৰ প্ৰমুখ্যে ৰামায়ণী কবিসকল কাৰবি লোক পৰম্পৰাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈছিল বুলি অনুমান কৰা নিশ্চয় অতিকল্পনা নহ'ব। আৰু কিজানি কাৰবি 'ছাৰিন আলুন'ৰ প্ৰভাৱত প্ৰভাৱিত হৈহে বৰাহী ৰজা মহামানিকাই কবি মাধৱ কন্দলিৰ দ্বাৰা সেই সময়ৰ অসমৰ সহযোগী ভাষা অসমীয়াত সপ্তকাণ্ড ৰামায়ণ অসমীয়া পদত ৰচনা কৰাইছিল।" অসমৰ 'কলস্বাচ' বুলি খ্যাত, ভাৰতৰ সিমূৰৰ পৰা আহি ইমূৰত ৰাজ্যৰ পাতনি মেলা কাৰবি সকল তথাকথিত অসমীয়া সকলতকৈ যে ৰামায়ণৰ উৎসৰ বেছি ওচৰ তাত সন্দেহ কৰিব লগা নাই। অৱশ্যে অসমত চলি থকা ৰামায়ণৰ আৰম্ভণিত কোনে কাক প্ৰভাৱিত কৰিছে তাৰ সঠিক উত্তৰৰ বাবে আমাক আৰু তথ্যৰ প্ৰয়োজন আছে।

কথিত কাহিনী মতে 'ৰাংছিন্য়াই মৰ্ত্যত মিৰজ্জৎ ভাই ককাই ৰূপ লৈ চেদু আৰু লংবিক সংগীতৰ শিক্ষা দিয়ে। এই চেদু আৰু লংবিয়ে লুঞ্চপ'ৰূপে প্ৰথম 'ছাৰিন আলুন' পৰিবেশন কৰে। তাকে ছাৰিন আলুনৰ মালিতাত এনেকৈ কোৱা হৈছে-

থাৰে চেদুপেন লংবি।

নাংপ্ৰাং লুঞ্চপ' লংকি।।

ঈক লুঞ্চপ' লংবি

চিফং কাৰবি আলংবি।।

.....

.....

কাৰবি ৰামায়ণত দশৰথ ৰজাক 'দহৰম', পৰশুৰামক 'বৰপুৰাম', সীতাক 'ছিন্তাকুংৰী', জনক ৰজাক 'বামনপ', শূৰ্পনখাক 'থেছ'মাহাদি', লবক 'ল'ছ', কুশক 'কেহ', সুগ্ৰীৱক 'হিক্ৰেং', নুমানক 'উলিমন' (উলি-বায়ু) আৰু জটায়ুক 'বামবেপী' বুলি কোৱা হৈছে। কেইটামান নামৰ উচ্চাৰণ সামান্য হেৰফেৰ হৈছে, যেনে লুঞ্চপ'টো 'লখন', বিভীষণটো 'বিবিন', মহিৰাৰণটো 'মুহিৰাৰণ' আৰু মেঘনাদটো 'মেকনাদ'।

বাকীকোৰ চৰিত্ৰৰ নাম বান্দীকি ৰামায়ণৰ সৈতে একে। অৱশ্যে শক্ৰয়, মাৰিছ আৰু বান্দীকিক ছাৰিন আলুনত পোৱা নাযায়।

দহৰম ৰজাৰ তিনিজনী ঘেণীয়েক ; কিন্তু সন্তানহীন। ভগৱান হেম্ফুক প্ৰাৰ্থনা জনোৱাত তেওঁৰ পৰামৰ্শ মতে আমগছৰ পৰা ফমুটিয়াই দুটা আম সবাই দহৰম ৰজাই ৰাণী তিনিজনীক খুৱালত ৰাম-লখন হঁতৰ স্থিতি হ'ল। অত্যাচাৰী ৰাৱন ৰজাক ধ্বংস কৰিবলৈ যদিও ৰাম-লখনৰ জন্ম হ'ল, তথাপিও বিনা কাৰণত ৰাৱন বধ হ'ব নোৱাৰে। সেয়ে হেম্ফুৱে ছিন্তা কুংৰী (সীতা কুংৰী) আৰু থেছ'মাহাদি (শূৰ্পনখা)ৰ জন্মৰো ব্যৱস্থা কৰিলে। বামনপ' (জনক ৰজা)ৰ ৰাজ্যৰ পথাৰত পোৱা ময়ূৰৰ কণীৰ পৰা ছিন্তাৰ জন্ম হয় আৰু ৰাৱণৰ ভনীয়েক হিচাবে জন্ম হয় থেছ'মাহাদিৰ। ধনু ভংগ কৰি ৰামে ছিন্তাক লাভ কৰা, ঘটনাত্ৰমে ভৰতক ৰজাপাতি ৰাম-লখন-ছিন্তাই বাৰবছৰ বনবাস খটা আৰু লখনে থেছ'মাহাদিৰ নাক-কান কটা ঘটনা বান্দীকি ৰামায়ণৰ সৈতে একে। ছাৰিন আলুনত ৰাম-লখন-ভৰতৰ মাকৰ নাম উল্লেখ কৰা হোৱা নাই। আনহাতে ইয়াত ছিন্তাক মুহিবলৈ আৰু ৰাম-লখনক আঁতৰাই নিবলৈ হৰিণাৰ ৰূপ খোদ ৰাৱণে লয়।

অৰণ্য আৰু পৰ্বতৰ নামো মূল ৰামায়ণৰ সৈতে একে নহয়। দণ্ডকাৰণ্যৰ নাম লাংলাংকু আৰু গন্ধমান পৰ্বতৰ নাম মালংছলিং বুলি ইয়াত কোৱা হৈছে। ছিন্তা কুংৰীৰ হৰণৰ বৰ্ণনা মূল ৰামায়ণৰ লগত একে। এই কাৰ্য ঘটি যোৱাৰ পাছতেই ৰাম আৰু লখনৰ কাজিয়া লাগে। ৰামে স্পষ্ট কৈছে যদি ছিন্তাক বিচাৰি পোৱা নাযায়, তেন্তে লখনৰ মৃত্যু অনিবাৰ্য। লখনে প্ৰত্যুত্তৰত কৈছে চকু বঢ়াওতে তিনিটা উধানৰ প্ৰয়োজন। জুই জলাওতেও কমেও তিনিডাল খৰিৰ দৰকাৰ। গতিকে ছিন্তাৰ অবিহনে ৰাম-লখন দুয়োটাই জীয়াই থকাৰ প্ৰয়োজন নাই। ছাৰিন আলুনত ছিন্তা এজনী সহজ-সৰল কাৰবি ছোৱালী। ৰামকো এজন সাধাৰণ লোক হিচাবেহে দেখুৱা হৈছে। সেয়ে ঘটনা সমূহ, বৰ্ণনা সমূহ বেছিকৈ বাস্তৱৰ কাষ চাপিছে। ৰামবেপীয়ে ছিন্তাক হৰণ কৰি নিয়াৰ পথত ৰাৱণক বাধা দিয়াও প্ৰৱল প্ৰতাপী ৰাৱণে ৰামবেপীৰ পাখী কাটি দিয়ে। ছিন্তা কুংৰীৰ হৰণৰ খবৰ ৰাম-লখনে ৰামবেপীৰ পৰাই পায় আৰু বালি আৰু হিক্ৰেং (সুগ্ৰীৱ)ৰ অৰিয়া অৰিৰ খবৰ উলিমন (বায়ুৰ পুত্ৰ অৰ্থাৎ হনুমান)ৰ পৰা পায়। পিছৰ ঘটনা বান্দীকি ৰামায়ণৰ সৈতে একে। ৰাৱণ বধ আৰু মুহিৰাৰণ বধৰ ঘটনাৰো বিশেষ তাৰতম্য হোৱা নাই।

ৰাম সপৰিয়ালে সাগৰৰ পাৰৰ নিজ ৰাজ্যলৈ ঘূৰি আহিলত প্ৰজাৰ মনত আনন্দ বিৰাজ কৰিলে। উল্লাসতে উলিমন এনে ভোজনত লাগিল যেন ইয়াৰ শেষেই নহ'ব। কথা বিষম যেন দেখি ৰামে মাখিৰ হতুৱাই উলিমনৰ মূৰত ভাত খোৱাই ক'লে "তোমাৰ

মুৰেদি দেখোন ভাত ওলাই গৈছে। আৰু নো কিমান খোৱা?" উলিয়নে কথা ভাল নহ'ল বুলি ভাবি ভাত খোৱা বন্ধ কৰিলে। কাৰবি সকলৰ জনবিশ্বাস মতে এই ঘটনাৰ পিছৰ পৰাই বান্দৰৰ গোষ্ঠীয়ে অন্তৰ্ভুক্তি আৰম্ভ কৰি দিয়ে।

এদিন ছিনতাক লগৰীয়া সকলে বাৰণৰ চিত্ৰ আঁকি দেখুৱাবলৈ কোৱাত ছিনতাই তাকে কৰিলে। বামে এনে কাণ্ড দেখি ছিনতাক তিবন্ধাৰ কৰি বনবাসলৈ পঠালে। হেমফুৰে বৈৰাগীৰ ৰূপ ধৰি ছিনতাক আশ্রমত ৰাখিলে। তাতে ছিনতাৰ এটি পুত্ৰ সন্তান জন্মিল। গছৰ পাততে ডাঙৰ-দীঘল হোৱাৰ বাবে ল'ৰাটিৰ নাম দিলে ল'ছ' (লৰ)। এই ল'ছ' এদিন হেৰোৱাত বৈৰাগীয়ে কথাটো লুকুৱাবলৈ ঘাঁহ এমুঠিৰে ল'ছ'ৰ দৰে আন এটি সন্তানৰ সৃষ্টি কৰিলে। পিছতহে জানিব পাবিলে ল'ছ' প্ৰকৃততে হেৰোৱা নাছিল। যা নহওঁক ছিনতাই দুয়োটাকে নিজৰ সন্তান হিচাবে গ্ৰহণ কৰিলে আৰু পিছৰ ল'ৰাটোক ঘাঁহ-বনেৰে তৈয়াৰ কৰাৰ বাবে নাম দিলে কেহ' (কুশ)। ল'ছ'-কেহ' কেনেদৰে ডাঙৰ-দীঘল হ'ল, বাম-লখন-উলিয়ন কেনেকৈ এওঁলোকৰ হাতত যুদ্ধত পৰাজয় (ইয়াত মৃত্যু) হ'ল, এওঁলোকৰ মাজত কেনেকৈ চিনাকি হ'ল- এয়া মূল ৰামায়ণৰ বৰ্ণিত কাহিনীতকৈ বেলেগ নহয়। ছাবিন আলুনত বামীকিৰ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে হেমফুৰে নিজে, বৈৰাগীৰ ৰূপত।

নিজ ৰাজ্যলৈ ঘূৰি অহাৰ পাছত কিছুমান লোকে ছিনতাক সমালোচনা কৰাত ছিনতা ৰাজ অন্তেষপুৰৰ পৰা ৰাতি গুচি আহি মাতৃ বসুমতীৰ গৰ্ভত লীন গ'ল। হেমফুৰে নিৰ্দেশক্ৰমে বাম-লখনেও ল'ছ'ক ৰজা পাতি কেহ'ক মন্ত্ৰী পাতি আৰু উলিয়নক ল'ছ'-কেহ'ৰ অভিভাৱক পাতি স্বৰ্গলৈ গুচি গ'ল। সবযু নদীত বাম লখনে প্ৰাণত্যাগ কৰাৰ কথা ছাবিন আলুনত উল্লেখ হোৱা নাই।

ইতিমধ্যে সংগ্ৰহিত ছাবিন আলুনত পাঁচশ যাঠিটা দূৰ্বীয়া পদ থকা দেখা গৈছে। লুপ্তপৰ্যায় গীতৰ সুৰত এই পদবোৰ, বামায়ণৰ কাহিনীসমূহ লোক সমাজৰ মাজত বৰ্ণনা কৰে। ছাবিন আলুনৰ সামৰণিত কৈছে-

“ইতুম কাৰ্বি আলংবি।

ছাবিন আলুন বেংউনজি।।

.....

.....

দ'কক ছাবিন আছাথি।

দ'কক ল'তুন আতিবি।।”

অৰ্থাৎ “ছাবিন আলুন পৰিবেশন অন্তৰ্ভুক্ত লুপ্তপৰ্যায় মতা কুকুৰা আৰু মদ আদি লৈ ৰুকাছেনৰ চোতালতে এটা শুভ পুৰাত পুখে দেৱতালৈ পূজা দিলে। ধূপ, ধূনা, মূৰ্গা, চাউলৰ পিঠাগুৰি, তুলসী আদিৰে দিয়া পূজাত দেৱতা সন্তুষ্ট হোৱা দেখি ৰাইজে আনন্দ

পালে আৰু মদ্যপাণেৰে অনুষ্ঠান সামৰিলে। ছাবিন আলুন কাৰবি ৰাজ্যত সদায় জাউতি যুগীয়াই থাকিব।” এয়া কাৰবি লোক জীৱনৰেই আশা-আকাংখ্যা। চন্দ্ৰ-দিবাকৰ থাকে মানে ছাবিন আলুন কাৰবি জাতিৰ প্ৰেৰণাৰ উৎসহে সমুজ্জ্বল হৈ থাকিব।

কাৰবি সকলৰ মাজত বামায়ণৰ কাহিনী দুটা ৰূপত প্ৰচলিত হৈ আহিছে। এটা হ'ল সাধুকথাৰ গদ্যৰূপ আৰু আনটো হ'ল সুৰ সম্বলিত পদ্যৰূপ। গদ্যৰূপটোক কোৱা হয়- ‘ৰাম-লখন আতম’ অৰ্থাৎ ৰাম লক্ষ্মণৰ সাধু আৰু পদ্যৰূপটিয়েই ‘ছাবিন আলুন’। এই কাৰবি বামায়ণৰ সমাজত প্ৰভাৱ প্ৰসংগত অধ্যাপক ৰংবং তেৰাঙে লিখিছে “ৰামায়ণৰ কাহিনী কাৰবি সমাজত যিদৰে আপোনা হৈ তেওঁলোকৰ মৌখিক সাহিত্যিক চহকী কৰিছে আৰু ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ লগত সংযোগ সাধন কৰিছে, সেইদৰে ৰাম নামৰ মহিমাৰে তেওঁলোকৰ ধৰ্মীয় চিন্তা, জনবিশ্বাস, প্ৰকৃতিৰ বিভিন্ন ৰূপত ৰাম নামৰ ধ্যান-ধাৰণাৰে প্ৰোজুলিত হৈ দেখা দিছে। তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত ৰাম কথাৰ ওপৰিও ৰাম নামৰ মহিমাই সমাজ জীৱনত কেনেদৰে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি আহিছে সেই কথা ভাবিলে আচৰিত নহৈ নোৱাৰি।” কাৰবি বামায়ণৰ মৌলিকতা প্ৰসংগত শশী শৰ্মাই কৈছে- “ছাবিন আলুনৰ মাজেদি কাৰবি লোকৰীতি তথা লোক সংস্কৃতি ইমান সূক্ষ্ম ভাৱে প্ৰকাশ পাইছে যে কোনোৱে যদি ছাবিন আলুনৰ প্ৰভাৱতেহে মূল ৰামায়ণ ৰচনা হৈছিল বুলি দাবী কৰে, তেনেহলে তাক ওফোৰাই পেলোৱা সহজ কথা নহয়।”

সমাজৰ আঁৰে আঁৰে, পাহাৰৰ ফাঁকে ফাঁকে ধনি প্ৰতিধ্বনিত হৈ থকা কাৰবি বামায়ণ প্ৰথমে সচেতন বুদ্ধিজীৱী প্ৰেমকান্ত মহন্তই পোহৰলৈ অনাত অৰিহণা যোগায় আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত কাৰবি সাহিত্যিক ছামছিং হাঞ্চেই সংগ্ৰহ আৰু সম্পাদনা কৰি পূৰ্ণাংগৰূপত উলিয়াই এটি মহৎ কাম সাধন কৰে। এই দুয়োজনে সংগ্ৰহ কৰা ‘ছাবিন আলুন’ অধ্যয়ন কৰি ৰংবং তেৰাঙে উল্লেখ কৰিছে যে প্ৰেমকান্ত মহন্তই সংগ্ৰহ কৰা ছাবিন গীতটি কন্দলি অঞ্চলক কেন্দ্ৰ কৰি ৰচিত। ইয়াত বামে বনবাস খটা পাহাৰটোৰ নাম ‘নাৰায়ণ’ পাহাৰ। জটায়ু পক্ষীক দাহ কৰা ঠাইখনো সেই একেখন পাহাৰতেই। বাম-লখনে গা ধোৱা জুৰিটিৰ নাম দেওপানী। উক্ত পাহাৰ আৰু জুৰিটি নগাওঁ জিলাৰ কুঠৰী অঞ্চলত অৱস্থিত। সেয়েহে ৰংবং তেৰাঙে কৈছে- “এনে আপাহতে, আমি ঠাৱৰ কৰিব পাৰো যে কাৰবি জনজীৱনত ৰাম কথাৰ প্ৰভাৱ পৰা মূল কাৰণ কছাৰী ৰজা মহামাণিক্যৰ পৃষ্ঠপোষকতাত গঢ়ি উঠা অসমৰ ৰাম ভক্তি। আনহাতে শ্ৰীছামছিং হাঞ্চে সম্পাদনা কৰা কাৰবি লোক পৰম্পৰাত চলি অহা ‘ছাবিন আলুন’ৰ মূল কাহিনী বামায়ণৰ লগত একে। তাকে সজোৱা হৈছে কাৰবি জন-জীৱনৰ ৰীতি নীতি, ধ্যান-ধাৰণাৰ ওপৰত মূল ভিত্তি কৰি। কাৰবি বামায়ণৰ বিশেষত্বও তাতেই।”

অধ্যাপক শৰ্মা আৰু অধ্যাপক তেৰাঙৰ মন্তব্য প্ৰায় একেই যদিও শৰ্মাই কাৰবি বামায়ণৰ মৌলিকতাক স্বীকাৰ কৰি ইয়াৰ প্ৰভাৱতেহে মাধৱ কন্দলিৰ বামায়ণ বা মূল

ৰামায়ণ ৰচিত হোৱৰ সম্ভাৱনাক উনুকিয়াইছে।

ভাৰতীয় ভাষা- সাহিত্যৰ ৰামায়ণী গবেষণাত ছাবিন আলুনে নিশ্চিত ভাৱেই ইন্ধন যোগাব। কাৰবি সকলৰ দৰেই খামতি সকলৰ মাজতো 'চৌৰামাং' নামৰ খামতি ৰামায়ণ, টাই সকলৰ 'চাও আলং লামাং', 'লিক-চাও লামাং', মিজো সকলৰ খেনাৰামাতে থংথু, তিৱা, জয়ন্তীয়া, গাৰোসকলৰ ৰামায়ণৰ কাহিনী জনশ্ৰুতিত প্ৰচলিত হৈ আহিছে। ৰামায়ণৰ কাহিনী কামৰূপ অঞ্চলত কেতিয়াৰ পৰা প্ৰৱেশ কৰিছে তাৰ সঠিক তথ্য এতিয়াও পোহৰলৈ অহা নাই। অৱশ্যে মহাভাৰতৰ কাহিনী এই অঞ্চলত খৃষ্টীয় চতুৰ্থ শতাব্দী মানতে প্ৰৱেশ কৰিছে বুলি ড° সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ে 'কিৰাত জন-কৃতি' বোলা গ্ৰন্থখনত উল্লেখ কৰিছে। গতিকে অনুমান কৰিব পাৰি ৰামায়ণৰ কাহিনীও একে শতাব্দীতেই কিছু অগা পিছতকৈ প্ৰৱেশ কৰিছে।

যিহেতু লোক সাহিত্যৰ ৰচকে নিজৰ অনুভূতিৰে সমাজৰ জীৱনবোধৰ উত্তৰোত্তৰ উৎকৰ্ষতা সাধনৰ অৰ্থেহে সাহিত্য ৰচনাত ব্ৰতী হয়, গতিকে এনে সাহিত্য সমাজখনৰে ৰচনা বুলি গণ্য কৰা হয়। লোক সাহিত্যই বহুৰঙী সমাজখনৰ সকলো দিশকেই সামৰে। লোক সাহিত্যও সূক্ষ্ম অনুভূতিও প্ৰকট হৈ উঠে। নিজকে জীয়াই ৰাখিবলৈ, আৰু অগ্ৰগতি লভিবলৈ শ্ৰমৰ প্ৰয়োজন। আদিম সমাজ ব্যৱস্থাত শ্ৰমৰ হাতিয়াৰ অনুন্নত আছিল বাবেই তেতিয়াৰ লোকে শ্ৰমৰ সফলতাৰ বাবে যাদু-মন্ত্ৰৰ আশ্ৰয় লয় বুলি বস্তুবাদী পণ্ডিত সকলে ভাবে। সেয়েহে আদিম সমাজ হৈ পৰিল যাদুকেন্দ্ৰিক। লক্ষ্মণক বেলি থাকোতেই যিহেতু জীয়াব লাগিব, গতিকে হনুমানে বেলিটো কাষলতিৰ চেপতে লুকুই ৰাখিলে যাতে ই অস্ত যাব নোৱাৰে। মূল লক্ষ্য হৈছে লক্ষ্মণক জীয়াব লাগে। গতিকেই লোক সাহিত্যত যাদুমন্ত্ৰৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ থকাটোৱেই স্বাভাৱিক।

ৰামায়ণ উৎকৃষ্ট লোক সাহিত্য। ইয়াত লোক সাহিত্যৰ সকলো উপাদান বিৰাজমান। কাৰবি ৰামায়ণো স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰে কাৰবি জনগোষ্ঠীৰ মাজত অবিচ্ছেদ্য লোক সাহিত্য সম্পদ হিচাবে এতিয়ালৈকে জনসমাদৃত হৈ আছে। সেয়েহে কাৰবি লোক সাহিত্যত আৰু কাৰবি জনজীৱনত ছাবিন আলুন এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সংযোজন।

হাঙ্গ'মু আলুন

স্বকীয় সংস্কৃতিৰে বৈশিষ্টপূৰ্ণ কাৰবি সকল অসমৰ আদিবাসীসকলৰ অন্যতম গোষ্ঠী। সংস্কৃতিৰ মূল বাহক যদিও মানুহ, ভাষাই এই ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। ভাষাৰ উন্নতি আৰু প্ৰসাৰ ঘটিলে জাতিৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰো প্ৰকাশ আৰু বিকাশ ঘটে। কাৰবি ভাষাৰ উন্নতি আৰু প্ৰসাৰ যথোচিত নোহোৱাৰ বাবে এই জাতিৰ সংস্কৃতি চকুত লগাকৈ পোহৰলৈ অহা নাই। কিন্তু যিসকল অনুসন্ধিৎসু লোকে কাৰবি সংস্কৃতিৰ ভিতৰ চ'ৰাত প্ৰৱেশ কৰিছে তেওঁলোকে অচিৰেই এই সংস্কৃতিৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট আৰু গুৰুত্ব উপলব্ধি কৰিব পাৰিছে।

অন্যান্য সংস্কৃতিৰ দৰেই কাৰবি সংস্কৃতিৰো মূল উৎস আদিম মানৱ সমাজ। সেয়ে কাৰবি লোক কৃষ্টি সমূহ জনবিশ্বাসৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত। প্ৰকৃতিৰ সৈতে যুক্তি মাজে সময়ে অসহায় অৱস্থাত পৰি, পৰিত্ৰাণৰ পথ বিচাৰি কাতৰ প্ৰাৰ্থনাৰে বিভিন্ন দেৱ-দেৱীৰ পূজা অৰ্চনা কৰা কৰ্ময়ো সাংস্কৃতিক ৰূপ গ্ৰহণ কৰিছে। কৃষি কৰ্ম, সন্তানৰ লালন-পালন, ডেকা-গাভৰুৰ মিলনৰ আকাংখ্যা, বিভিন্ন লোক কাহিনীৰ বৰ্ণনা আদিৰ প্ৰচেষ্টায়ো কাৰবি সংস্কৃতিত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। সহজ সৰল পাহাৰীয়া আদিম গ্ৰাম্য জনগোষ্ঠী হিচাবে কাৰবি সকলৰ তথাকথিত উন্নত জাতিৰ সৈতে যি সামাজিক পাৰ্থক্য বিৰাজমান-সংস্কৃতিতো ই চিৰ প্ৰবাহমান আৰু ইয়ে জনগোষ্ঠীটোৰ সংস্কৃতিত স্বকীয় বৈশিষ্ট্য আৰোপ কৰিছে।

'হাঙ্গ'মু আলুন' এই জনগোষ্ঠীৰ মাজত প্ৰচলিত অতিকৈ জনপ্ৰিয় আৰু সুদীৰ্ঘ কাহিনী গীত- যি কাহিনীৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ সত্যত অচল থকা এক সংগ্ৰামী কাৰবি জীয়াৰী, নাম তাইৰ হাঙ্গ'মু। আমাৰ আলোচনাৰ বিষয় 'হাঙ্গ'মু আলুন'। দুটি সৰল প্ৰেমিক ডেকা-গাভৰু লং আৰু হাঙ্গ'ৰ (হাঙ্গ'মুৰ) মিলন আৰু বিচ্ছেদৰ কাহিনীয়ে হ'ল 'হাঙ্গ'মু আলুন'।

অতীতৰ কাৰবি ভূ-খণ্ডৰ এটি উল্লেখযোগ্য পাহাৰ হ'ল আমতাপেং। এই পাহাৰতে কাছে' আৰু কাৰেং নামৰ দুগৰাকী নলে গলে লগা বান্ধবী আছিল। দুয়ো দুঘৰত বেলেগে থকাতো কাৰেঙে পচপ নকৰিলে। সেয়ে তাইৰ আপ্ৰাণ প্ৰচেষ্টাত ককায়েক ছাইৰংহাঙৰ পত্নী হিচাবে কাছে'ৰ জীৱন যাত্ৰা আৰম্ভ হ'ল। প্ৰিয় সখীৰ পৰিবৰ্তে কাৰেং আৰু কাছে' বোয়েক নন্দেক হিচাবে থাকিবলৈ ল'লে। কিছুদিনৰ পাছতেই কাৰেঙৰ বিয়া

হ'ল অনটোষণৰ লগত। দুয়ো এইবাৰ চুক্তি কৰিলে যদি কাৰেঙৰ পুত্ৰ সন্তান হয় আৰু কাছে'ৰ কণ্যাসন্তান জন্ম হয়, তেন্তে দুয়ো সন্তানৰ মাজত বিয়া পতাই দিব। উল্লেখযোগ্য যে কাৰবিসকলৰ মাজত মোমায়েকৰ জীয়েকক বিয়া পতাটো অতীতৰে পৰা চলি অহা এটা নিয়ম।

বিয়াৰ দ্বিতীয় বছৰত কাছে'ৰ এজনী ছোৱালী জন্ম হ'ল। নাম ৰাখিলে হাঙ্গ'মু। হাঙ্গ'মুৰ অৰ্থ পৱিত্ৰ। অন্যহাতে কাৰেঙৰ এটি পুত্ৰ জন্ম হ'ল, নাম লং। 'লঙ'ৰ অৰ্থ বীৰ। হাঙ্গ'মু আৰু লঙৰ মাজত সৰুৰে পৰাই আন্তৰিকতাই গঢ় লয়। এটা সময়ত দুয়োৰো মাজত মিলনৰ আকাংখ্যাই ঠাই লয় আৰু শেষত কাৰেং আৰু কাছে'ৰ চুক্তি বাস্তৱত পৰিণত হয়।

সৰল কাৰবি জাতিৰ মাজতো সেই সময়ত ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত এচাম অসং মানুহ আছিল, যিটো আজিও সত্য। সেই জাত অসং মানুহৰ নেতা মহাপ্ৰতাপী ৰাজবিষয়া বৰদিলি (ৰং দিলি)। বৰদিলিৰ প্ৰভাৱত পৰি হাঙ্গ'মুৰ দেউতাক ছাইৰংহাঙে জীয়েকক লংটোষণৰ বুকুৰ পৰা কাঢ়ি আনি বৰদিলিৰ হাতত অৰ্পন কৰিব লগা হয়। উল্লেখনীয় বিষয় যে কাৰবি সমাজত বিয়াৰ পাছতো জীয়েক মাক-দেউতাকৰ অধীন হৈ থাকে। সেয়েহে এটি সন্তানৰ মাতৃ হোৱা সত্ত্বেও ছাইৰংহাঙে হাঙ্গ'মুক পুনৰ বৰদিলিৰ হাতত দিবলৈ প্ৰয়াস কৰিলে। হাঙ্গ'মুৰ প্ৰতি বৰদিলিৰ মোহ সৃষ্টি কৰাত খাচীয়া বেপাৰী ৰণছাত্ৰাংহ'তৰ চক্ৰান্ত বিদ্যমান। বেপাৰীৰ চক্ৰান্তত ভৰি দিলে বৰদিলিয়ে, বৰদিলিৰ ৰাজশক্তিৰ প্ৰভাৱত নত হ'ব লগা হ'ল ছাইৰংহাং আৰু ইয়ে লং আৰু হাঙ্গ'ৰ জীৱনলৈ কঢ়িয়াই আনিলে বিচ্ছেদৰ কৰুণ বিননি। সেই সময়ত ৰাজশক্তিৰ ভয়ত সমাজৰ কোনো লোকেই এই অন্যায় কাৰ্যৰ প্ৰতিবাদ কৰিব নোৱাৰিলে। লং আৰু হাঙ্গ' নামৰ এই নিষ্ঠুৰা প্ৰাণী দুটাৰ প্ৰতিবাদ নিষ্ফল হ'ল।

কিন্তু শক্তিৰ বলেৰে হাঙ্গ'মুক ৰাজকাৰেঙলৈ নিলে যদিও বৰদিলিয়ে মনৰ বাসনা চৰিতাৰ্থ কৰিব নোৱাৰিলে। এই অন্যায় কাৰ্যৰ প্ৰতিবাদত আৰু স্বামী লঙক পুনৰ কাষত পোৱাৰ আশাৰে হাঙ্গ'মুৱে আমৰণ অন্নশণ আৰম্ভ কৰিলে। শেষত লংৰ বুকুত মূৰতৈ এই অন্নশনতেই বেচেষ্টী হাঙ্গ'মুৱে শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰিলে।

হাঙ্গ'মুৱে কেতিয়া জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল তাৰ উত্তৰ "হাঙ্গ'মু আলুন"ত এনেদৰে দিছে-

ওদেই হা-ঙ্গ'-মু ৰাঞ্চান

হা-ঙ্গ'-মু-নং প্ৰাং

চু পিৰ খাৰি বেন লাং।

অৰ্থাৎ পৃথিৱীখন এমাডিমা অৱস্থাতেই হাঙ্গ'মুৱে জন্ম গ্ৰহণ কৰিছিল। ইয়াৰ পৰা বুজা যায় এই কাহিনী ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা যুগৰ। এই কাব্যৰ ৰূপক ধৰ্মিতা মন কৰিব লগীয়া। যেনে- এই গীতত এঠাইত আছে-

চিনাম কে চিনাম

ৰাজে মে চিনাম;

দেংহং কুপ ততজান (ক)

দেং হং কুপ তুৰ দাং।

অৰ্থাৎ (হাঙ্গ') সঁচাকৈয়ে ৰূপৱতী। ঘৰৰ সন্মুখত বহিলে চোতালখনেই পোহৰ হৈ পৰে। হাঙ্গ'ৰ সৌন্দৰ্যৰ ইয়াতকৈ কি সুন্দৰ উপমা থাকিব পাৰে। সেয়েহে বৰদিলিয়ে ক'লে-

লাপুআন আলামতে

পাদ'নাং ছাংমান;

আনৰাজে মে আবাং (ক)

নে তৰতে আফাৰ মান।

অৰ্থাৎ "হাঙ্গ' যদি সঁচাকৈয়ে ইমানেই সুন্দৰী, তেনেহলে তাইৰ স্বামী থাককেই- এনে নাৰী মোৰ বাবে সৃষ্ট।" ইয়াতে প্ৰকাশ পাইছে যে ভালৰ ভালখিনিৰ উপভোগৰ গৰাকী মূৰব্বী শ্ৰেণীৰহে। এয়া সামন্ত তান্ত্ৰিক যুগৰ এক নিদৰ্শন। বৰদিলিয়ে হাঙ্গ'মুক বলেৰে লৈ যোৱাৰ পাছত হাঙ্গ'ৰ বাবে এই পৃথিৱী অৰ্থশূণ্য হৈ পৰিল। সন্তানৰ প্ৰতিও মোহ নাইকিয়া হ'ল। সেয়ে ছ'চ্ছেং নগৰৰ ৰাজ ৰোষত নিমজ্জিত চৰম দুৰ্ভগীয়া হাঙ্গ'মুজনীয়ে অনুচ্চ কঠেৰে স্বামী লংটোষণক শেষত ক'লে-

হালিন আফ্ৰাং

নাংল' দুন নই নাং,

হালিম আফ্ৰাং জাংলে।

চিৰেন পিন ল'নাং।

ছ' মিন্দাৰ আদাং

ছম নাংনে ক্ৰজাং।

অৰ্থাৎ (হে স্বামী লং!) তুমিও সিপুৰীলৈকে আহ। দুয়ো সিপুৰীত নতুনকৈ সংসাৰ পাতোগৈ। এই পৃথিৱীত সংসাৰ আৰু নাপাতো, এজনী সহজ-সৰল সাধাৰণ শ্ৰমজীৱী ছোৱালীৰ ৰাজ বিষয়াৰ লগত হোৱা সংঘাতত যুঁজ দিবলৈ বল নাছিল। ইয়াতকৈ আৰু তেতিয়া হাঙ্গ'মুৰ বাবে আন কৰিব লগীয়া নাছিল। হাঙ্গ'মু আলুনত হাঙ্গ'মুৰ দুখৰ বৰ্ণনা এনে নিকৰুণ ভাৱে দিয়া আছে আৰু সুৰো এনে বেদনাদায়ক যে এই গীত গালে অথবা

শুনিলে চকুৰ পানী বন্ধ কৰাটো সঁচায়ে কঠিন। জনবিশ্বাস মতে এই গীত পৰিবেশন কৰিলে বতৰেও চকুৰ পানী টোকে অৰ্থাৎ বৰষুণ পৰে। এই সম্পৰ্কে গীতত কোৱা হৈছে-

হাঙ্গ' আল'তুন
লুন্বি প' আতুম
বাং কাথাৰ প' আতুম
বাং বতৰ হাং আলুন
ইথেৰেত কেলুন
ছেংপি মাৰেং ক্ৰুং।

অৰ্থাৎ “হেৰা বোপাইত, সকলো সময়তে হাঙ্গ'মুৰ গীত নাগাবা। ই বতৰৰ গীত। ই কাথাৰ বুঢ়াইহে বছৰত এবাৰকৈ গোৱাৰ নিয়ম। কাথাৰ বুঢ়াই এবাৰ হাঙ্গ'মুৰ গীত জুৰিলে আকাশ ক'লা ডাৰৰে ছাটি ধৰে আৰু বিজুলী ঢেৰেকণিৰে পৃথিবীৰ বুকুলৈ বাৰিষাৰ ঢল নামাই দিয়ে।” এই বিশ্বাস সৰোগত কৰি কাৰবিসকলে ৰাজধানী ছ'ছেঙত বছেৰেকীয়া উৎসৱ এটি পালন কৰে আৰু তাতেই প্ৰধান পূজাৰী কাথাৰ বুঢ়াই “হাঙ্গ'মু আলুন” পৰিবেশন কৰে।

“হাঙ্গ'মু আলুন”ৰ বিভিন্ন দিশ পৰ্যালোচনা কৰি সাহিত্যিক শশী শৰ্মাই “অসমৰ লোক সাহিত্য” গ্ৰন্থত লিখিছে “হাঙ্গ'ক এখন লোক কাব্য বোলাহে যুগুত। কাৰণ হাঙ্গ'ৰ কাহিনীভাগ সাৰলীল, চৰিত্ৰ বিন্যাস নিখুত, সমাজ-সভ্যতা আৰু প্ৰকৃতিৰ ৰূপায়নো অনুপম। আনকি ছন্দৰ সাৰলিল গতি, কাব্যিক অলংকাৰৰ সুপ্ৰয়োগ আৰু বিতোপন কল্প চিত্ৰৰ সংযোগেও হাঙ্গ'ক কাব্যৰ মৰ্যাদা দান কৰিছে।

এই কাব্যৰ গীতসমূহত হাঙ্গ'মুৰ সংগ্ৰামী ভূমিকা যথাযথ বাবে দাঙি ধৰা হোৱা নাই - যেনেকৈ দুখৰ বৰ্ণনা দাঙি ধৰা হৈছে। যথার্থতে সহজ-সৰল গাৰলীয়া ছোৱালী হাঙ্গ'মুৰে ক্ষমতাশালী ৰাজবিষয়াৰ ওচৰত নিজৰ জীৱনৰ বিনিময়ত যি দৃঢ়তা দেখুৱালে, সি অতিকৈ আদৰ্শীয়। এই লোক কাহিনীটো অসমীয়াত লিখি প্ৰথমে প্ৰকাশ কৰা কাৰবি সাহিত্যিক ছামছিং হাঙ্গেই হাঙ্গ'মুৰ দুখৰ বাবে সেই সময়ৰ অদৃষ্টবাদী কাৰবি সমাজক জগৰীয়া কৰিছে। তেখেতে কৈছে—“ আজি কাৰবি সমাজ হাঙ্গ'মুৰ হা-ছমুনীয়াহেৰে পৰিপূৰ্ণ কিয়? আজি কাৰবি আংলঙৰ প্ৰত্যেক পাহাৰতে হাঙ্গ'মুৰ বিননিবোৰ ধ্বনি-প্ৰতিধ্বনিত হৈয়েই আছে। ইয়াৰ বাবে দোষী নিশ্চয় এই অদৃষ্টবাদী কাৰবি সমাজেই।”

“সমৰয় প্ৰবাহ” গ্ৰন্থৰ “হাঙ্গ' কাব্যৰ অন্তিমুখী সৌন্দৰ্য্য” শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত ৰংবং তেৰাঙে লিখিছে—“ইতিহাসে ঢুকি নোপোৱা যুগতে সৃষ্টি হোৱা এই কাহিনীয়ে বহুতো

যুগৰ ইতিহাস গৰকি গ'ল। লংদিলি (বৰদিলি)ৰ ইতিহাসকো সময়ে মোহাৰি পেলালে। কিন্তু কাৰবি হৃদয়ৰ পৰা আমতাপেং, ড'মৰাছী আৰু ছ'ছেং পাহাৰৰ শিলা ভূমিক মোহাৰি পেলাবলৈ সক্ষম নহ'ল, বৰং সেইবোৰ মানৱ ট্ৰেজেডিৰ দলিল ৰূপে জনমানসৰ হিয়াত চিৰ বেদনাৰ কাৰণ হৈ থাকিল। অন্তঃসলিলা ফল্লুৰদৰে আমাৰ অন্তৰত প্ৰবাহিত হৈ থকাৰ মূল উৎস হ'ল- জীৱন কাৰুণ্যৰ গভীৰ নিশ্বাস।”

হাঙ্গ'মু আলুন জনশ্ৰুতিত বাগৰি অহা কেৱল গীতৰ সংকলনেই নহয়- ই কাৰবি সমাজৰ এক ঐতিহাসিক দলিল। ইয়াৰ সহায়ত জাতিটোৰ দুৰ্বলতা, সৰলতা, সততা আদিৰ বিচাৰ কৰাৰ বহল ক্ষেত্ৰ আছে। এই লিখকে জনপ্ৰিয় গীতি কাহিনীটোৰ অসমীয়া নাট্যৰূপ এটি দিছে আৰু অসমৰ ভ্ৰাম্যমান নাট্যজগতৰ বাটকটীয়া ‘নটৰাজ থিয়েটাৰ’এ ১৯৯৪-৯৫ নাট্যবৰ্ষত ‘কাৰবি জীৱনী’ নাম দি লিখা এই নাটকখন সুখ্যাতিৰে মঞ্চস্থ কৰি এক ঐতিহাসিক দায়িত্ব পালন কৰিছে। এই প্ৰসংগত অধ্যাপক ৰংবং তেৰাঙে লিখিছে—“হাঙ্গ'মুৰ গীত কাৰবি জনপ্ৰবাহত প্ৰচলিত এক অনবদ্য ধ্ৰুপদী সাহিত্য। এই গীতে কাৰবি সমাজ জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবিৰ কেৱল উন্মুক্ত কৰাই নহয়, এহাল দম্পত্তিৰ ট্ৰেজিক জীৱনৰ কাহিনীকো সৰুৰূপে ৰূপত প্ৰবাহিত কৰি ৰাখিছে। কাৰবিসকলৰ এই অতুলনীয় সাহিত্য সম্পদক শ্ৰীসুৰেন্দ্ৰ বৰুৱাই নাট্যৰূপ দি, অসমৰ মঞ্চজগতত প্ৰবেশৰ পথ সুচল কৰি দিছে।”

হাঙ্গ'মুৰ কাব্যত কি নাই? ইয়াত জাতিটোৰ সকলোখিনিয়েই আছে। অধ্যাপক শশী শৰ্মাই সেয়েহে কৈছে... “কাৰবি লোক সমাজৰ লোক বিশ্বাস, বীতি-নীতি, দা-দস্তব, নৈ নিজৰা আৰু পৰিবেষ্টিত প্ৰকৃতিৰ সৈতে যেন সমগ্ৰ সমাজখন হাঙ্গ'ৰ কাব্যত জীৱন্ত আৰু স্বাভাৱিক ৰূপত চিত্ৰিত। সমাজ-সংঘাতৰ সঠিক চিত্ৰনৰ কাৰণেও হাঙ্গ' কাব্যৰ স্থান অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ।”

সাহিত্য কৰ্মীসকলে “হাঙ্গ'মু আলুন”ৰ দৰে জাতীয় জীৱনত প্ৰভাৱ পেলোৱা কাহিনী সমূহ দেশৰ জনসাধাৰণৰ আগত দাঙি ধৰি, সঠিক বিশ্লেষণ আগবঢ়ালে জনজাতিসকলক জনাত, তেওঁলোকৰ কৃষ্টিৰ বিষয়ে সম্যক জ্ঞান লভাত আৰু জাতীয় সংহতি বৰ্দ্ধনত যথেষ্ট সহায়ক হ'ব বুলি বিশ্বাস। এনে কাহিনীয়ে নাৰীসকলকো সচেতন কৰি তোলাত আৰু অন্যান্যৰ বিৰুদ্ধে যুজ্বাত প্ৰেৰণা যোগাব পাৰিব।

কাৰবিসকলৰ চ'জুন পূজা

কাৰবি সকল অতিকৈ ধৰ্ম বিশ্বাসী বুলি তেওঁলোকৰ পূজা-পাতল চাই পতিয়ন য়াৰ পাৰি যদিও সাধাৰণ জীৱন প্ৰণালী লক্ষ্য কৰিলে বৰ বেচি ধৰ্মীয় গোড়ামী থকা যেন নালাগে। হলেও, হিন্দুৰ তাত্ত্বিক সকলৰ লগত কাৰবিসকলৰ ধৰ্ম বিশ্বাস কিছু পৰিমাণে মিলে। সেয়েহে THE MIKIR গ্ৰন্থত Edward য়ে লিখিছে "The Mikir have borrowed from the Hindu Assamese the ideas and the names of Boikuntho (Vaikuntha, Vishnu's paradise) and Norok (Naraka, Hell) ; but these conceptions do not play much part in their views of a life to come. Better Known, and more often mentioned, is Jom Recho (Jam, Yama Raja), the Lord of spirits, with whom the dead remain below ground. His abode- the abode of the dead is Jom- arong, and the elaborate ceremonies of the funeral are the means by which the spirit of the dead gains admittance to Jom's city. Unless they are duly performed he remain out side." দেখা যায় হিন্দুৰ ভালেমান দেৱ-দেৱতাৰ লগত কাৰবিসকলৰ পূজা দেৱ দেৱতাৰ মিল আছে। অবশ্যে পূজাৰ আৰ্হিলৈ লক্ষ্য কৰিলে কাৰবিসকলৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য পৰিস্ফুট হয়।

এই লেখাত বৰবহা অঞ্চলৰ কাৰবিসকলৰ চ'জুন পূজা অৰ্থাৎ সৰগ পূজাৰ এক প্ৰত্যক্ষ বিৱৰণ দাঙি ধৰা হ'ল। এই পূজা গৃহস্থৰ মংগলৰ অৰ্থে কৰা হয়। পূজাৰ আয়োজন সাধাৰণতে গাঁৱৰ কোনো এজন গৃহস্থই পৰিয়ালবৰ্গৰ সহায়ত নিজঘৰৰ সুমংগল কামপাৰে, অপায়-অমংগলৰ নাশৰ হেতু, কোনো ৰাজহুৱা ঠাইত বা নিজৰ বহল মুকলি পথাৰত আয়োজন কৰে। পূজাৰ নিৰ্দিষ্ট দিন-তাৰিখ নাথাকে যদিও খেতি চপোৱাৰ পাছত মাঘ বা ফাগুনত নিজৰ সুবিধা চাই গৃহস্থই এই পূজা ৰাইজৰ মত সাপেক্ষে অনুষ্ঠিত কৰিব পাৰে। পূজাৰ আয়োজকজনে ক্ৰমেও তিনিটা পৰ্যায়ত পূজা অনুষ্ঠিত কৰাৰ নিয়ম। প্ৰত্যেক পৰ্যায়ত সময়ৰ ব্যৱধান ৩/৪ বছৰ হব পাৰে। পূজাত প্ৰধানকৈ গাহৰি আৰু মুৰ্গী উছৰ্গা কৰা হয়। প্ৰথম পৰ্যায়ত দুটা, দ্বিতীয় পৰ্যায়ত তিনিটা আৰু তৃতীয় পৰ্যায়ত

পূজাত চাৰিটা গাহৰি উছৰ্গা কৰাটো বাধ্যতামূলক। সেইদৰেই উছৰ্গাত মুৰ্গীৰ সংখ্যা প্ৰত্যেক বাৰতে আঠটাকৈ হ'ব।

চ'জুন পূজাৰ মূল পূজা দেৱতা যদিও ছিনিংবেছ (অৰ্থাৎ স্বৰ্গৰাজ ইন্দ্ৰ), হেমফু (অৰ্থাৎ গৃহ দেৱতা বিষ্ণু)ৰ ওপৰতো কম গুৰুত্ব দিয়া নহয়। এই পূজাত হাৰাতা (বৰুণ দেৱতা), হাৰাতা আমপৰতক (বৰুণৰ সহযোগী দেৱী), বিৰণে (ইন্দ্ৰৰ দূত) লংলে আহিঙ্গ (লক্ষীদেৱী), ছাৰ (গৃহস্থৰ আদি পুৰুষ) আৰু আৰনি (সূৰ্য দেৱতা) লৈও পূজা আগ বঢ়োৱা হয়। লগতে ছাৰ আনথক অৰ্থাৎ গৃহস্থৰ পূৰ্ব-পুৰুষ সকলকো দেৱতা স্ত্ৰান কৰি সোঁৱৰা হয়।

পূজাৰ আগদিনা নিশা গৃহস্থৰ ঘৰত 'ছেকাছাদি' (নাম-কীৰ্তন, বোধন) অনুষ্ঠান কৰি দেৱতাসকলক পূজালৈ আমন্ত্ৰণ কৰা হয়। এই পৰ্বত খাৰ দিয়া আঞ্জা ৰান্ধি দেৱতা সকললৈ আগবঢ়ায় আৰু পূজাৰীয়ে দেৱতা সকললৈ উদ্দেশ্য কৰি মন্ত্ৰ উচ্চাৰণ কৰে। পূজাৰ দিনা পুৱাও গৃহস্থৰ ঘৰতেই মন্ত্ৰ পাঠেৰে দেৱতাসকলক উদ্দেশ্য প্ৰথম পূজা ভাগ কৰা হয়। ইয়াত মতা মন্ত্ৰ এনে ধৰণৰ

“পনাম চাৰি পুথে
পনাম চাৰি পিথে
পনাম চাৰি কোৰৰ
পনাম চাৰি কোহাই

বিষ্ণু যে দেৱতা সকলৰ মালিক আৰু দেৱতাসকল যে মানুহৰ মালিক তাকেই মন্ত্ৰত উল্লেখ কৰা হয়। এই পৰ্ব শেষ হ'লেই ৰাইজ দলে বলে মুকলি পথাৰৰ মূল পূজা থলিলৈ আহে। পথাৰৰ সুনিৰ্দিষ্ট আৰ্হিত পূজাৰ বেদী, পূজাৰীসকল আৰু বিশিষ্ট ব্যক্তিসকলৰ থকা ঠাই, সম্বন্ধীয় পৰিয়াল বৰ্গৰ থকা ঠাই, মহিলাসকলৰ থকা ঠাই, পানীৰখা ঠাই, হৰলাং (মদ) ৰখা ঠাই, মঙহ ৰখা ঠাই আদি তৈয়াৰ কৰা হয়।

পূজাৰ কামত ব্যৱহৃত বিভিন্ন গছ

- ১) লৰু : এবিধ বনৰীয়া গছৰ পাত
- ২) ফংৰং : মাকৰী শাল
- ৩) কাইফ' : কাক বাঁহ
- ৪) ল'ছিন ল'প : বনৰীয়া কলগছ
- ৫) মিৰটাকছু : এবিধ গছৰ পাত
- ৬) ছেহেলবৰ : এবিধ বনৰীয়া গছ

- ৭) চৰলেং : এবিধ বনৰীয়া গছৰ পাত
- ৮) পে চক্ৰক : গুম্বা জাতীয় গছ
- ৯) টৰেছিং : বজা খাগৰি জাতীয় গছ।
- ১০) আৰ্হি : ডাঙৰ পাতৰ এবিধ বনৰীয়া গছ
- ১১) তুলসী

পূজাত ব্যৱহৃত নিজে তৈয়াৰ কৰি লোৱা সামগ্ৰী

- ১) হৰবংছ' : লাউৰে বনোৱা পোহন ৰখা পাত্ৰ
- ২) হাবলুং কেংদ' : কাঁহৰ বান বাতি
- ৩) বংকাটি : কাঁহৰ ঘটি
- ৪) লাংপং : বাঁহৰ চূঙা
- ৫) হীমলক : পিঠাশুৰি
- ৬) লাংথে লাংপং : বাঁহৰ সৰু দুটা পাব থকা চূঙা
- ৭) চাকি : পিতলৰ খাৰু
- ৮) লাংটুং : মাছ খোৱা পাত্ৰ

পূজাত আলহী আপ্যায়নৰ বাবে মাইকী মানুহে ব্যৱহাৰ কৰা সামগ্ৰী

- ১) হৰছেৰ' : মদ বকা পাত্ৰ
- ২) হৰ লাংপং : মদ খোৱা চূঙা
- ৩) হৰহি : মদ চকা বাঁহৰ চাকনী
- ৪) ফুমাং : মাটিৰ মলা
- ৫) হটন : দোণৰ দৰে বাঁহৰ পাচি
- ৬) ছিঃ মদ ভালকৈ চাকিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা চালনী
- ৭) লাংথে : কাক বাঁহেৰে তৈয়াৰী কলহ
- ৮) নিমপ লাংপং : তিলৰ গুৰি ভৰোৱা চূঙা
- ৯) ইংতি লাংপং : নিমখ খোৱা চূঙা
- ১০) হাক : পিঠিত লৈ য়েৱা বাঁহৰ খাং
- ১১) হৰলাং আটিবুক : মদ ৰখা কলহ
- ১২) কৰে- বিক্ৰন আতন : ভামোল-পান ভৰোৱা পাচি।
- ১৩) বওম : চৰাই ৰখা খাং
- ১৪) ফটাং : বাঁহেৰে তৈয়াৰী এবিধ পাচি

১৫) চ'বাক : কাঠেৰে তৈয়াৰী হেতা।

নিজে তৈয়াৰ কৰি লোৱা বাঁহ আৰু কাঠৰ সঁজুলি সমূহ চালে কাৰবি সকলৰ যে শিল্পী সুলভ এক বৈশিষ্ট আছে তাক সহজে উপলব্ধি কৰিব পাৰি। তেনেই সাধাৰণ ভাবে জীৱন নিৰ্বাহ কৰা এই জনগোষ্ঠীটোৰ পূজা-পাৰ্বন আদিৰ শৃংখলিত নিয়ম দেখি সঁচাই তবধ মানিব লাগে। আদিম চেতনাত প্ৰতিফলিত এইৰূপ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ।

পূজাৰ বেদীঃ চ'জুন পূজাৰ দেৱতাৰ বেদীবোৰ পূজাস্থলিৰ পূৰ্ব দিশত সাধাৰণতে মাটিৰ সৰু টিপ কৰি তৈয়াৰ কৰা হয়। বেদীৰ ওপৰত হৰবংছ' স্থাপন কৰি লাংথে লাংপং দুফাল কৰি বেদীত স্থাপন কৰা হয়। এই লাংথে লাংপং অৰ্থাৎ বাঁহৰ চূঙা দুফাল কৰোতে যদি এফাল তলমূৰা আৰু এফাল ওপৰমূৰা হৈ পৰে তেন্তে গৃহস্থৰ শুভ ফল হয় বুলি কাৰবি লোকে বিশ্বাস কৰে। অন্যথাই ইয়াৰ বিপৰীত ফল হয় বুলি ভৱা হয়। ইয়াৰ পিছত বেদীত লৰু গছৰ পাত ৰখা হয়। আন এডাল লাংথে লাংপং বেদীৰ কাষত ঠিয়কৈ হৰবংছ'ৰ কাষতে ৰখা হয়। লৰু গছৰ পাতত তিনি ভাগকৈ চাউল খোৱা হয় আৰু মাজৰ চাউল ভাগত 'চাকি' (পিতলৰ খাৰু) স্থাপন কৰা হয়।

ছিনিংৰেছ'ৰ বেদীঃ মূল দেৱতা ছিনিংৰেছ'ৰ বেদীটো পাতসহ ফংৰং গছৰ ডালেৰে চাৰিফালে চাৰিটা খুটি আৰু মাজত এটা ঘাই খুটি দি ছাং সাজি তৈয়াৰ কৰা হয়। ছাঙত উঠিবলৈ ফংৰং গছৰ ডালত লৰু পাতেৰে মেৰিয়াই নটা খটখটি বনোৱা হয়। ছাঙৰ ওপৰত কাপোৰেৰে বন্ধা এটা দোণ ৰখা হয়। ইয়াত দেৱতাৰ বাবে হৰবংছ' থাকে। ফংৰং গছৰ খুটাত আৰু ইয়াত ব্যৱহাৰ কৰা সৰু কল গছত মিৰটাকছু, চেহেলবৰ আৰু চৰলেঙৰ পাত বন্ধা থাকে। ছাঙৰ তলত হৰবংছ' আৰু লাংটুং থাকে। লাংটুঙৰ ভিতৰত অকৰেং (জিয়া মাছ- চেঙেলি, মিছা, কেকোৰা) আৰু কাষত এখন 'নকজিৰ' (বলিকটা দা) থাকে।

হাৰাতাৰ বেদী : ইয়াত হাৰাতা অৰ্থাৎ বৰুণৰ মতা মাইকীৰ বাবে দুটা বেদী থাকে। বেদীত কলগছ, খেৰৰ মূৰ্তি, তিনিটা খটখটিৰ সৰু ছাং, হৰবং, লাংথে লাংপং, সৰু গাঁত এটাত কণী, তুঁহ গুৰি আৰু লৰু গছৰ পাত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ছাঙৰ ওপৰৰ পাতত অন্যবেদীৰ দৰে চাউল আৰু খাৰু ৰখা হয়।

আৰনিৰ বেদী : মাটিৰে ওখকৈ বন্ধা এই আৰনি অৰ্থাৎ সূৰ্যৰ বেদীটোত নানা ৰং বিৰঙৰ পিঠাশুৰিৰে সূৰ্য্যকৃতিৰ আঙঠি তৈয়াৰ কৰা হয়। কাষত আৰ্হি গছ পুতি দিয়া হয়। গছৰ গুৰিত মুৰ্গী চৰাইৰ পোৱালী বা কণী বান্ধি দিয়া হয়। তাৰ ওচৰতে হৰবংছ', লাংথে লাংপং ৰখা হয়। অন্য বেদীৰ দৰেই আঙঠি বোৰৰ ওপৰত লাংথে লাংপং ফালি স্থাপন কৰা হয়। ইয়াৰ ওপৰত আগৰ দৰেই পাত, পাতত চাউল আৰু খাৰু ৰখা হয়। বেদীৰ কাষতে ফংৰং গছ পুতি দিয়া হয়।

মাইকী)ৰ বাবে উছৰ্গা কৰা হয় এটাকৈ কুকুৰা। আৰণি (সূৰ্য)ৰ পূজাত এটা বগা মতা কুকুৰা আৰু লগতে উছৰ্গা কৰা হয় এটা কণী। ছাৰ আনথকলৈ বুলি কোনো বলি দিয়া নহয়; মাথোঁ ভাত-মাংসহে আগবঢ়োৱা হয়।

মন্ত্ৰ পাঠেৰে উছৰ্গা পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পাছতেই বন্ধনশালত ভাত-মাংস বন্ধা কাম আৰম্ভ হয়। বান্ধনি সকলক “ৰাণতিনি” বোলে। বন্ধন কাৰ্যৰ পিছতেই গাভৰু সকলে (যাক “আন কেবাৰক” বোলে) ভাত দিয়া কাৰ্য আৰু ডেকা সকলে (যাক ‘অ’কৰজাং’ বোলে) মদ মাংস আদি দিয়া কাৰ্য সমাপন কৰে।

দেৱতা সকলৰ বেদীত ভাত-মাংস-পেটুকা আদি উছৰ্গা কৰাৰ পাছতেই ভগৱানৰ নাম লৈ নিজ নিজ জিৰণি লোৱা ঠাইত সকলোৱে আহাৰ গ্ৰহণ কৰে। অৱশ্যে ইয়াৰ আগতেই গৃহস্থই মান্যজনক দস্তৰমতে মদ আৰু মাংসৰ ভাগ আগবঢ়োৱা এটা ধৰাবন্ধা নীতি। পূজাৰী, ছাৰথে, হিমা-আচাৰ, ৰফং-আচাৰ, লুম্জং আচাৰ, লংৰি আচাৰ, নকৰবে আৰু গৃহস্থৰ মোমায়েকে এক বটল কৈ হৰলাং আৰু কুকুৰা চৰাইৰ পোৰা মূৰ একোটা মান হিচাবে পায়।

উল্লেখযোগ্য যে খোৱা-বোৱাৰ আগতেই দহ/বাৰজন ডেকাই ফাৰলাৰ বাহিৰত গছ কটাৰ ভাও জুৰি জংঘল চাফা কৰাৰ অভিনয় কৰে। কিছু সময় এনে কৰাৰ পাছত ল’ৰাই তক বহিবলৈ দিয়া হয় আৰু পূজাৰ বস্ত্ৰ খাবলৈ দিয়া হয়। এই অনুষ্ঠানক ‘হিদি কেপান’ বোলে। ইয়াৰ দ্বাৰা কাম্য বস্ত্ৰক পাবলৈ অভিনয় কৰি এক Illusion তৈয়াৰ কৰা হয়। অনুকৃত মেজিকৰ (Imitative magic) ৰ বিশ্বাস মতে বাস্তৱক নিয়ন্ত্ৰণ কৰাৰ ভাও ধৰিলে, ই সঁচাকৈয়ে নিয়ন্ত্ৰণাধীন হয়। ফ্ৰেজাৰৰ ভাষাত "Like produces like, or that an effect resembles its cause." প্ৰখ্যাত মাৰ্ক্সবাদী পণ্ডিত জৰ্জটমচনৰ ভাষাত "Magic rests on the principle that by creating illusion that you control reality you can actually control it." “হিদি কেপান” অনুকৃত মেজিকৰ এক উদাহৰণ।

খোৱা-বোৱা শেষ হ’লে গৃহস্থৰ ডাঙৰ বায়েকক গাহৰিৰ পিছফালৰ এটা বান, ভাগিনীয়েকক আগফালৰ এটা বান, মোমায়েকক এটোপাল মাংস আৰু গাওঁ বুঢ়াক এটোপাল কেচা মাংস দিব লাগে। পূজাৰ সামৰণিৰ আগে আগে গৃহস্থৰ ঘৰৰ এজন ডেকাই (এওঁক ‘বৰবা’ বোলে) লৰু পাত তিনিখিলা লৈ তাত ভাত-মাংস-তৰকাৰী লৈ পূজাৰী আৰু অন্যান্য বিশিষ্ট লোক সকলৰ আগত ধৰি ধৰি তেওঁলোকৰ পৰা আৰ্শীবাদ বিচাবে। এই দ্ৰব্যসমূহ শেষত ‘বৰবা’ই চয়তানলৈ আগবঢ়ায়- যাতে ইয়াক গ্ৰহন কৰি চয়তানো সন্তুষ্ট হয়।

ইয়াৰ পাছতেই পূজাৰীয়ে দেৱতাসকলৰ নাম কৈ হৰ খোৱা দোণটো লৈ মন্ত্ৰ গাই

পূজা শেষ কৰে। ইয়াত গোৱা মন্ত্ৰৰ ভাৱাৰ্থ হ’ল- এতিয়া ঘৰলৈ যাওঁ, গৃহস্থৰ মংগল কৰিব। ইয়াকে কৈ পূজাৰী গৃহস্থৰ ঘৰলৈ যায়। যাওতে বাটটে তিনি ঠাইত বৈ হৰ খায়। পাছত দোণটো গৃহস্থৰ ঘৰত যতনেৰে ৰাখি থোৱা হয়। পিছদিনা পূজাৰীয়ে বান্ধি থোৱা এই দোণটো ৰাইজৰ সন্মুখত খুলি চায়। ইয়াৰ ভিতৰত যদি চুলি, পোক-পৰুৱা বা হাড় আদি ওলায় তেন্তে গৃহস্থৰ অমংগল হ’ব বুলি ৰাইজৰ বিশ্বাস। খোলাৰ পাছত ইয়াত থকা লাওপানী আৰু বাকলি থকা শুকান মাছ ৰাইজৰ মাজত বিতৰণ কৰা হয়। ভগৱানৰ নাম লৈ লৰু পাত তিনিখিলা লৈ ‘বৰবা’ই এই কাম সমাধা কৰে। পূজাৰীয়ে মন্ত্ৰ মাতি গৃহস্থৰ সকলো দুখ দুৰ কৰাৰ আবেদন জনায় অপদেৱতাৰ ওচৰত। এই অনুষ্ঠানক “থেকাৰ কিবি” বোলে। শেষত সকলোৱে একেলগে মদ-মাংস খাই পূজাৰ সামৰণি মাৰে।

এই পূজাত ব্যৱহৃত হৰবংছ’ আৰু চাকি কেতিয়াও আন কামত লগোৱা নহয়। পূজাৰ এই নিয়ম সত্যযুগৰ পৰাই চলি আহিছে বুলি কাৰবিসকলে বিশ্বাস কৰে। এই পূজা কৰিলে যদি আটাইকেইটা পৰ্ব শেষ নকৰে তেন্তে গৃহস্থৰ অমংগল হয় বুলিয়েই ৰাইজে ভাবে। আনকি এই পূজা নকৰিলে ঘৰত বজ্ৰপাত পৰা আৰু কুষ্ঠ ৰোগে বাহ লোৱা আদি ঘটনা হয় বুলিও জনশ্ৰুতিত বাগৰি আহিছে। এই পূজা কৰিলে গৃহস্থৰ মংগল হবই বুলি এতিয়াও সংখ্যাধিক্য কাৰবি লোকে ভাবে। অৱশ্যে আধুনিক শিক্ষাৰ পোহৰ পোৱা একাংশ কাৰবি ডেকা-গাভৰুৱে এনে জনবিশ্বাস যে অবাস্তৱ তাক উপলব্ধি কৰাও দেখা যায়।

আধুনিক শিক্ষাৰ পোহৰ কাৰবিসকলৰ মাজত এতিয়াও ব্যাপক ভাবে পৰা নাই। বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তি বিদ্যাৰ সাফল্য সমূহে তেওঁলোকৰ মনৰ আন্তি এতিয়া দূৰ কৰিব পৰা নাই। স্বায়ত্ত্ব শাসন, জাতীয় চেতনা আৰু পুৰণা চিন্তাক খামুচি ধৰা মানসিকতাইও প্ৰায়ে আদিম নীতিক এতিয়াও টিকাই ৰাখিছে। অৱশ্যে যুগৰ লগত প্ৰগতিৰ বথত উঠি আঙুৰাই যোৱাৰ আকাংখ্যাক, প্ৰকৃত সত্য উপলব্ধিৰ বাসনাক কাৰবি লোকে সদায় এৰাই চলিলে নিজৰেই উন্নতি প্ৰহৃত হ’বগৈ পাৰে।

সহায়ক পুথি পাঁজি

- ১) THE MIKIRS - Edward Stack & Sir Charles Lyall
- ২) The background of Assamese Culture- Rajmohan Nath
- ৩) অসমীয়া সংস্কৃতিলৈ জনজাতীয় বৰঙণি— নাহেল্লৈ পাদুন
- ৪) অসমীয়া সংস্কৃতি লীলা গগৈ
- ৫) অসমৰ লোক সাহিত্য শশী শৰ্মা
- ৬) সমন্বয় প্ৰবাহ বংবং তেবাং
- ৭) Chomangkan B.N. Bordoloi
- ৮) ছাবিন আলুন ছামছিং হাঞ্চে সম্পাদিত
- ৯) নাম তাইৰ হঙ্গি'মু ছামছিং হাঞ্চে
- ১০) কাৰবি প্ৰণয়ী গীত ছামছিং হাঞ্চে
- ১১) কাৰ্বি লামথে ছামছিং হাঞ্চে
- ১২) খেলু আলুন বংলং তেবাং
- ১৩) কাৰবি জীয়াৰী সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা
- ১৪) বাংছিনা ছাবপ' আৰু কাৰবি সমাজ দিলীপ কলিতা
- ১৫) পৰ্বতীয়া সাধু সত্যেন্দ্ৰ নাথ বৰকটকী
- ১৬) কাৰবি লোক সাধু কামিণী দাস সম্পাদিত
- ১৭) বংমিলিৰ হাঁহি বংবং তেবাং
- ১৮) বুটিছ আমোলত কাৰবিসকল ড° ফুকন চন্দ্ৰ ফাংচ' (স্মৰণিকা 'আনেং আমাথা' প্ৰকাশিত প্ৰবন্ধ, ১৯৯২)
- ১৯) ব'জাৰু আহিৰ অসম সাহিত্য সভাৰ ডিকু অধিবেশন (১৯৮২) ত প্ৰকাশিত স্মৃতিগ্ৰন্থ। সম্পাদনা : বংবং তেবাং
- ২০) অংকুৰ নতুন সাহিত্য পৰিষদৰ কাকী শাখাৰ মুখপত্ৰ। ২য় বছৰ, ১ম/২য় মুখ্য সংখ্যা, ১৯৯৩ সম্পাদনা : সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা।
- ২১) লংকাজান নতুন সাহিত্য পৰিষদৰ লংকা সন্মিলন (১৯৯৪) ত প্ৰকাশিত স্মৃতিগ্ৰন্থ। সম্পাদনা : সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা, ছায়দুৰ বহমান
- ২২) কেতেকী শংকৰদেৱ নগৰ বঙালী বিহ উৎসৱ (১৯৯৪)ত প্ৰকাশিত স্মৃতিগ্ৰন্থ। সম্পাদনা : সুৰেন্দ্ৰ বৰুৱা।